

A MAGYAR NEMZETI LEVÉLTÁR
(MNL)
2019. ÉVI MUNKAJELENTÉSE

**MAGYAR NEMZETI
LEVÉLTÁR**

TARTALOMJEGYZÉK

I. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ.....	4
II. MŰKÖDÉSI FELTÉTELEK.....	7
II. 1. Gazdálkodás, költségvetés, pénzügy.....	9
II. 2. Kiadási előirányzatok alakulása.....	12
II. 3. Bevételi előirányzatok alakulása.....	12
II. 4. Humánerőforrás.....	13
II. 5. Infrastrukturális fejlesztések (épületek, raktárak, infokommunikációs eszközök, egyéb technikai felszerelések).....	14
III. SZAKMAI TEVÉKENYSÉG.....	17
III. 1. Az illetékességi terület felügyelete.....	17
III. 2. Állománygyarapodás.....	24
III. 3. Állományvédelem és reprográfia.....	30
III. 3.1. Általános tevékenység, állományellenőrzés, a 2019-es állományvédelmi támogatás felhasználása.....	30
III. 3.2. Restaurálás, konzerválás.....	32
III. 3.3. Könyvkötészeti munkák.....	32
III. 3.4. Biztonsági másolatok készítése (mikrofilmezés, digitalizálás).....	32
III. 4. A levéltári anyag nyilvántartása.....	34
III. 5. Rendszerezés, rendezés.....	39
III.5.1. Alapszintű rendezés.....	39
III.5.2. Középszintű rendezés.....	39
III.5.3. Darabszintű rendezés.....	41
III.5.4. Ellenőrző rendezés.....	42
III.5.5. Raktári rendezés (mintaállványozás, jelzettelés, átrendezés).....	43
III. 6. Selejtezés.....	45
III. 7. Segédlet-készítés.....	47
III. 8. Kutató- és ügyfélszolgálat, online kutatás.....	58
III. 8.1. A kutatószolgálatok feladata, helyzete, tevékenysége.....	58
III. 8.2. A Magyar Nemzeti Levéltár kutatóforgalmi adatai.....	58
III. 8.4. A kutatók tájékoztatása.....	65
III. 8.5. A reprográfiai szolgáltatások átstrukturálódása.....	68
III. 8.6. Ügyviteli, kutatási és kiállítási célú irat kölcsönzés.....	69
III. 8.7. Ügyfélszolgálati tevékenység.....	70
III. 9. Tudományos munka, konferenciák, kiadványkészítés, kiadói tevékenység.....	73
III. 10. Közművelődés, oktatás, levéltár-pedagógia, PR-tevékenység.....	76
III. 11. Könyvtári munka.....	78
III. 12. Anyakönyvi másodpéldányok kezelése.....	83
III. 13. Nemzetközi és hazai kapcsolatok.....	84
III. 13. 1. Nemzetközi kapcsolatok.....	84
III. 13. 2. Hazai kapcsolatok.....	88
III. 14. Pályázatok.....	91
III. 15. Vezetés, ügyvitel, képzés, továbbképzés.....	93
Ügyvitel.....	93
Képzés, továbbképzés.....	93
Egyéb feladatok.....	95

I. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A Magyar Nemzeti Levéltár 2012. október 1-jei integrációját követően a legnagyobb feladatot a nagyon rossz helyzetben lévő ingatlanállomány megújítása, a levéltári feladatellátásra való alkalmassá tétele jelentette. A megyei levéltárak épületállománya esetében jelentős eredményeket tudtunk elérni. A közvetlen életveszélyt okozó állapotok elhárítása után lehetőség nyílt az iratanyag elhelyezési körülményeit javító, energiahatékony és a levéltárak közösségi tereinek fejlesztését szolgáló beruházásokra. A kisebb léptékű beruházások mellett minden évben egy új megyei levéltári épület vagy raktár is elkészült. A 2019-es évben ennek megfelelően a Csongrád Megyei Levéltár központi telephelye kapott új elhelyezést. A Szegeden több, alkalmatlan, leromlott állapotú épületben elhelyezett iratanyagot tudtuk átköltöztetni egy felújított állami ingatlanba. Az épület átépítése 2019 közepére fejeződött be. A teljes beruházási költség bruttó 686,2 mFt volt, amelyből a Kormány a 1879/2016. (XII. 28.) Kormányhatározata alapján 559,5 mFt-tal járult hozzá a munkákhoz. A fennmaradó 126,7 mFt-ot pedig a Magyar Nemzeti Levéltár a saját működési költségkeretéből biztosította.

A megyei levéltárak felújítása mellett legalább 10 éve égető probléma az Országos Levéltár raktárkapacitásának bővítése és a Bécsi kapu téri épületének megújítása. Az erre vonatkozó kormányelőterjesztés az egykori MÁV Északi Járműjavító kulturális hasznosításával összefüggő feladatokról, valamint a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára elhelyezésével kapcsolatos további intézkedésekről címmel 2018-ban készült el. A 2019. második felében született kormánydöntés alapján a kormányelőterjesztést és a levéltárszakmai koncepciót új helyszínre kellett kidolgozni. Az új helyszín az Országos Levéltár jelenleg is használt Lángliliom utcai telephelye melletti bővítést és ennek szakmai fejlesztési koncepcióját tartalmazza, amelyet az EMMI fejlesztésekért felelős helyettes államtitkársága és a szakmai főosztály munkatársainak segítségével 2019. szeptember végére elkészítettünk. Az előterjesztés azt tükrözi, hogy a beruházás nem csak raktározási kérdés, hanem a levéltár szakmai-működési feltételeinek teljes megújulását is magával hozza. Megteremtődhetnek azok a terek, ahol a levéltár az általános iskolás korosztálytól a nyugdíjas csoportokig, a magyar állampolgároktól a határon túli és külföldi látogatókig sokak számára teremthet lehetőséget a magyar identitás megélésére, a magyar államiság és írásbeliség dokumentumainak megismerésére.

Az elektronikus levéltár és a levéltárak elektronikus közigazgatásban vállalt szerepe az informatikai infrastruktúra megújítását is megköveteli. A közigazgatási eljárásokhoz kapcsolódó levéltári szolgáltatás fejlesztése (KÖFOP projekt) a levéltárosi és kutatótermi munkaállomások cseréjével, a szerver és tárolókapacitások bővítésével, hálózati és internetkapcsolatok megteremtésével jó alapot teremt a működés biztosításához. Az ügyfélszolgálati feladatok megújítása, az elektronikus ügyintézés feltételeinek megteremtése 2019-ben megvalósult. A megvalósult fejlesztések révén a Magyar Nemzeti Levéltár tagintézményei által végzett adatszolgáltatási, ügyfélszolgálati tevékenység integrált módon, elektronikus csatornákon fog kapcsolódni a Kormányablakok és szakigazgatási szervek ügyintézési folyamataihoz, igénybe véve az állam által nyújtott Szabályozott és a Központi Elektronikus Ügyintézési Szolgáltatásokat (SZEÜSZ-ök, KEÜSZ-ök). A projekt határidejének módosításával a projekteredmények teljes körű átvétele és működtetése 2020. március 31-től történhet meg.

A levéltári anyaghoz való hozzáférés új lehetőségét jelenti a Közgűjteményi Digitalizálási Stratégia. Az időszak legfontosabb eredménye, hogy valamennyi levéltár képviselővel elkészült az aggregációt megalapozó dokumentum. A tanulmány meghatározta a levéltári aggregáció feltételeit, alapelveit, kijelölte a megvalósításhoz

szükséges feladatokat és meghatározta az aggregáció technikai koncepcióját. Fontos megállapítása, hogy az aggregáció megvalósítása magába kell, hogy foglalja az adatok létrehozásának szakmai támogatását, az adatok összegyűjtésére szolgáló technológiai megoldásokat, a digitális objektumok tárolását és kiszolgálását, valamint a publikus szolgáltatást. A munka során megállapítást nyert, hogy a levéltári aggregációnak a nyilvántartásokon kell alapulnia. Erre tekintettel elkészült a levéltárak nyilvántartásainak helyzetére vonatkozó felmérés és ajánlás arra vonatkozóan, hogy miként, milyen konkrét fejlesztésekkel kell biztosítani a nyilvántartás szempontjából való megfelelőséget.

Az eredeti tervekhez képest töredékes támogatás ellenére is a személyes, helyi és nemzeti identitás erősítését jelentő kulturális objektumok kerültek digitalizálásra 28 levéltár gyűjteményéből. 996 címereslevélről 7845 felvétel készült, a Magyar Kommunista Párt irataiból 34 185 felvétel készült, a felsőoktatási levéltárak 120 ezer irattal, Budapest Főváros Levéltára 120 ezer közjegyzői irattal és azok adatbázisával járult hozzá a digitálisan hozzáférhető kulturális örökséghez.

A projekt jelentős eredménye, hogy az AdatbázisokOnline felületen új, innovatív, a valós oktatási igényekhez igazodó szolgáltatásokon keresztül férhetnek hozzá a felhasználók a levéltári anyaghoz.

A Magyar Nemzeti Levéltár átfogó megújításának irányairól, kiemelten a levéltárpedagógiai feladatok és a magyar vonatkozású külföldi levéltári anyag kutatásának fejlesztésével összefüggő feladatokról szóló 1107/2018. (III. 19.) Kormányhatározat végrehajtása megfelelő pénzügyi forrást biztosít a Magyar Nemzeti Levéltár számára, hogy gyűjteményének gyarapításával és hozzáférhetővé tételével segítse az általa őrzött iratanyag sok szempontú hasznosítását. A 2019. évben megkezdődhet a magyar vonatkozású iratanyag szisztematikus gyűjtése és adatbázisba szervezése, az orosz levéltárakban őrzött iratanyagok másolatban történő hazahozatala, a magyar identitást erősítő családtörténeti kutatások támogatása és a határon túli levéltárakban dolgozó magyar anyanyelvű levéltárosok szakmai munkájának segítése valósult meg. Tapasztalataink azt mutatják, hogy a kutatói elvárások és szokások megváltozása miatt a levéltári adatbázisok egységes elérését biztosító Adatbázisok online egyre inkább kulcsszerepet tölt be az MNL adatszolgáltatásain belül. A megalapozottabb szakmai munka és a további fejlesztések elkerülhetetlenné válnak, így ennek előkészítésére a levéltári szabványok még tudatosabb alkalmazása érdekében az Adatbázisok online és a scopeArchiv EAD exportjának fejlesztését tűztük ki célul, hogy a rendelkezésre álló rendszerek könnyen migrálhatók és összeköthetők legyenek. Ezt követően arra törekszünk, hogy minél több adatbázist, köztük a megyei levéltárak eddig elkészült és nyilvántartásba vett adatbázisait is, migráljuk az Adatbázisok online új verziójába. A fejlesztés másik célja az Adatbázisok online új verziójának, és főként új keresőfelületének kifejlesztése volt. Új tendencia az adatvizualizáció, amely a használókat segíti a levéltári iratanyagban való eligazodásban. A 2019. évi tervadatokkal összevetve megállapítható, hogy a tagintézmények megvalósított segédletkészítési munkateljesítménye minden területen elérte, az adatbázis-építés területén jelentősen meghaladta az eredeti célkitűzéseket. Az adatbázisok esetében a tematikák összetartása növekedett, és az elkészült adatbázisok és regeszták a tervezetben előírt mennyiségben készültek el. A középszintű levéltári segédletek tekintetében a lajstromok esetében kis mértékben terven felüli teljesítés történt. Kiemelhetjük, hogy a kollégák a nagyobb szakmai tapasztalatot és időráfordítást igénylő darabszintű segédletek tekintetében is a tervben foglaltak szerint végezték el a feladatot.

Az ügyfélszolgálati feladatok ellátása egyre hangsúlyosabb szerepet kap a levéltári feladatellátásban. Az ügyfélforgalmat vizsgálva megállapítható, hogy a megyei levéltárakra hárul a nagyobb teher és a forgalom döntő

hányada (20160 ügyszám, 90,1%). Az ügyfélszolgálati esetek döntő többségét, 68,6%-át a hivatalos szervektől érkező megkeresések képezik (15351), de jelentős tételt képeznek az állampolgárok részéről történt levéltári ügyintézesek is (7014).

II. MŰKÖDÉSI FELTÉTELEK

Érintett szervezeti egységek (a beszámolóban előforduló rövidítésekkel, a hatályos SZMSZ szerint))

KÖZPONTI SZERVEZETI EGYSÉGEK

Főigazgatói Titkárság (FT)

Közművelődési és közönségkapcsolati Osztály

Jogi és Humánerőforrás-gazdálkodási Főosztály

Humánerőforrás-gazdálkodási Osztály

Gazdasági Igazgatóság (GI)

Pénzügyi és Kontrolling Főosztály

Számviteli Osztály

Pénzügyi Osztály

Vagyongazdálkodási Főosztály

Műszaki és Létesítmény-üzemeltetési Osztály

Beruházási Osztály

Közbeszerzési Csoport

Nemzetközi Kapcsolatok és Európai Uniós projektek Igazgatósága (NKEUI)

Informatikai és e-leveltári Osztály

Szakmai Koordinációs Igazgatóság (korábban: Szakmai Koordinációs Központ [SZKK])

Iratfelügyeleti Osztály

Állományvédelmi és Reprográfiai Osztály (ÁRO)

MNL ORSZÁGOS LEVÉLTÁRA (MNL OL)

1945 előtti Kormányzervek Főosztálya (1945 e. KF)

1945 utáni Kormányzervek és Pártiratok Főosztálya (1945 u. KPF)

Magánlevéltárak és Gyűjtemények Főosztálya (MGYF)

Gazdasági Levéltári Főosztály (GLF)

1945 utáni Gazdasági Kormányzervek Osztálya

Gazdasági Szervek Osztálya

Kutatószolgálati, Tájékoztatási és Levéltár-tudományi Szakkönyvtári Főosztály

AZ MNL MEGYEI TAGINTÉZMÉNYEI

Magyar Nemzeti Levéltár Baranya Megyei Levéltára (MNL BaML)

Magyar Nemzeti Levéltár Bács-Kiskun Megyei Levéltára (MNL BKML)

Magyar Nemzeti Levéltár Békés Megyei Levéltára (MNL BéML)

Magyar Nemzeti Levéltár Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltára (MNL BAZML)

Magyar Nemzeti Levéltár Csongrád Megyei Levéltára (MNL CSML)

Magyar Nemzeti Levéltár Fejér Megyei Levéltára (MNL FML)

Magyar Nemzeti Levéltár Győr-Moson-Sopron Megye Győri Levéltára (MNL GYMSML Győr)

Magyar Nemzeti Levéltár Győr-Moson-Sopron Megye Soproni Levéltára (MNL GYMSML Sopron)

Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú-Bihar Megyei Levéltára (MNL HBML)

Magyar Nemzeti Levéltár Heves Megyei Levéltára (MNL HML)

Magyar Nemzeti Levéltár Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltára (MNL JNSZML)

Magyar Nemzeti Levéltár Komárom-Esztergom Megyei Levéltára (MNL KEML)

Magyar Nemzeti Levéltár Nógrád Megyei Levéltára (MNL NML)

Magyar Nemzeti Levéltár Pest Megyei Levéltára (MNL PML)

Magyar Nemzeti Levéltár Somogy Megyei Levéltára (MNL SML)

Magyar Nemzeti Levéltár Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltára (MNL SZSZBML)

Magyar Nemzeti Levéltár Tolna Megyei Levéltára (MNL TML)

Magyar Nemzeti Levéltár Vas Megyei Levéltára (MNL VaML)

Magyar Nemzeti Levéltár Veszprém Megyei Levéltára (MNL VeML)

Magyar Nemzeti Levéltár Zala Megyei Levéltára (MNL ZML)

II. 1. Gazdálkodás, költségvetés, pénzügy

A Magyar Nemzeti Levéltár Gazdasági Igazgatósága az MNL szervezeti egység keretein belül, az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény, a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény, az államháztartásról szóló törvény végrehajtására vonatkozó 368/2011. (XII. 31.) Korm. rendelet, az államháztartási számvitelről szóló 4/2013. (I.11.) Korm. rendelet, valamint az MNL belső szabályzataiban foglaltak alapján látta el tevékenységét 2019-ben.

A Gazdasági Igazgatóság, mint igazgatási és gazdálkodási feladatokat ellátó központ funkcionális szervezeti egységként tervezi és irányítja az MNL stratégiai jelentőségű kiemelt feladatainak megvalósításához szükséges erőforrások biztosításának és elosztásának folyamatát, részt vesz a végrehajtás módjának meghatározásában, és együttműködik az MNL más szervezeti egységeivel a döntések végrehajtásában.

A gazdasági igazgató vezetésével végzi igazgatási, tervezési, gazdálkodási, finanszírozási, beszerzési, közbeszerzési, pályázatkezelési, illetmény számfejtési, üzemeltetési, beruházási, felújítási, tűz-, vagyon- és munkavédelmi, adatszolgáltatási, beszámolási és beszámoltatási feladatait, továbbá ellátja a közfoglalkoztatási program teljes körű lebonyolítását is.

A Gazdasági Igazgatóság vezetésében 2019 folyamán többszöri változás történt: Janota Gabriella gazdasági igazgató 2019. szeptember 30. napjával kilépett, feladatait Nagyné Pásztor Györgyi addigi gazdasági igazgató-helyettes vette át mb. gazdasági igazgatóként 2019. október 26. napjától. Majd 2019. november 25. napjától Marxné Máté Zsuzsanna látta el a mb. gazdasági igazgató-helyettesi feladatokat.

A Magyar Nemzeti Levéltár az elmúlt években kötelezettségvállalásait mindig maradéktalanul teljesítette. Az intézmény adó- és beszámolási kötelezettségeinek rendre eleget tett, felelős, takarékos és szigorú gazdálkodásával a 2019. év során is megőrizte fizetőképességét.

A Gazdasági Igazgatóság a 2018. szeptember 10-én kiadmányozott ügyrend előírásai szerint működik. A feladatok ellátását ugyanakkor jelentősen nehezítette a munkatársak fluktuációja. Egyfelől távozott a gazdasági igazgató, a számviteli osztályvezető, a pályázati referens és a közbeszerzési referens, másfelől öt új munkatárs felvételére került sor. Az év utolsó hónapjaiban megbízott gazdasági igazgató és megbízott gazdasági igazgató-helyettes vezette az igazgatóságot.

A Gazdasági Igazgatóság a kialakult gyakorlatnak megfelelően továbbra is a megyei levéltárak bevonásával, a megyei levéltár-igazgatókkal és gazdasági ügyintézőkkel együttműködve látja el feladatait. A megyei levéltárakban a gazdasági ügyintéző helyettesítésére a létszámhelyzet és a más munkakört betöltő munkatársak iskolai végzettsége miatt – az előző évekhez hasonlóan – továbbra sincs lehetőség. A létszámhelyzet több megyei levéltárban nem teszi lehetővé pénztár-helyettes és/vagy pénztárelenőr kijelölését.

A GriffSoft Informatikai Zrt. által fejlesztett Forrás.net integrált gazdasági ügyviteli rendszer 2018-ben megkezdett bevezetésének előkészítői munkái befejeződtek és 2019. január 1-jétől a Gazdasági Igazgatóságon és a megyei levéltárakban bevezettük az új ügyviteli rendszert. A korábbi képzés mellett ebben az évben továbbra is szükség volt a Gazdasági Igazgatóság munkatársainak és a megyei levéltárak gazdasági ügyintézőinek ismételt oktatására a rendszer biztonságos használata érdekében.

A Gazdasági Igazgatóság munkatársai az év folyamán a vonatkozó szabályzatok előírásainak betartásával és betartatásával végezték napi munkájukat. A Pénzügyi és Kontrolling Főosztály a tervezéssel, az előirányzat-gazdálkodással, a könyvvezetéssel, a pénzkezeléssel kapcsolatos feladatok naprakész vezetése mellett a beszámolási és beszámoltatási kötelezettségeket, a különféle adatszolgáltatásokat, az adókötelezettségeket is rendszeresen teljesítette. A Vagyongazdálkodási Főosztály ellátta az Országos Levéltár és a Központi Szervezeti Egységek, részben a megyei levéltárak sokrétű üzemeltetési, fenntartási feladatait, koordinálta, lebonyolította az MNL beruházási tevékenységét. A Közbeszerzési Csoport az MNL minden szervezeti egységére kiterjedő közbeszerzési kötelezettség alá tartozó beszerzéseket végezte.

2019-ben is sikerrel pályáztunk – a levéltárszakmai pályázatokon túlmenően – a Nemzeti Kulturális Alapnál működési kiadásaink kiegészítő finanszírozására. Ebben az évben 120 millió (M) forint támogatást nyertünk el, amelyből 2019. december 31-ig 41 M Ft-ot utalt át a kulturális alap. A támogatást az MNL két szervezeti egységnek a Hattyú házban bérlendő ingatlan bérleti díjára, a vagyon- és tűzvédelem, érintésvédelmi felülvizsgálatok költségére, a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár Alsószolcai Fióklevéltárának őrzés-védelmi szolgáltatás igénybevételére fordítottuk.

2019 folyamán 86 db közbeszerzési eljárást bonyolítottunk le. Ebből 1 db Kbt. 112.§ (1) bekezdés b) pontja szerinti összefoglaló tájékoztatóval induló nyílt eljárás, 1 db Kbt. 115. § (2) bekezdés szerinti nyílt eljárás, 6 db Kbt. 105. § (2) bekezdés c) pont szerinti ismételt verseny (ebből 1 db még folyamatban, 1 db eredménytelen volt), 2 db Kbt. 105.§ (2) bekezdés b) pont szerinti írásbeli konzultáció, 30 db KEF közbeszerzési portálon történő egyedi megrendelés (ebből 3 még teljesítés alatt), 3 db közösségi értékhatár feletti nyílt, 3 db Kbt. 113. § (1) bekezdése szerinti nyílt közbeszerzési eljárás (ebből 2 még folyamatban), 36 db keretmegállapodás szerinti egyedi megrendelés (ebből 3 még teljesítés alatt), 4 db Kbt. hatálya alá nem tartozó (ebből 2 még teljesítés alatt) volt.

A 2020. évre áthúzódó eljárások:

- Informatikai eszközök beszerzése EFOP finanszírozással (Kbt. 105. § (2) bekezdés c) pont szerinti ismételt versennyel),
- Savmentes archiváló dobozok és savmentes papírok beszerzése (Kbt. 113. § szerinti nyílt eljárás),
- EFOP-4.1.9-16-2017-00018 Monitorok beszerzése EFOP finanszírozással (Kbt. 105. § (2) bekezdés c) pont szerinti ismételt versennyel).

A Vagyongazdálkodási Főosztály Beruházási Osztálya hatékony közreműködésével és felügyelete alatt az alábbi fontosabb beruházási és felújítási feladatokat végezte el:

- A Nógrád Megyei Levéltár Balassagyarmat, Hétvezér utca 26. szám alatti ingatlannál homlokzati felújítás és a nyílászárók cseréje. Bekerülési értéke: 31,0 millió Ft.
- A Baranya Megyei Levéltár Pécs, Rét utca 9. szám alatti ingatlanának vizes blokkjai és a villamos hálózat felújítása. Bekerülési értéke: 11,0 millió Ft.
- A Baranya Megyei Levéltár Pécs, Király utca 11. szám alatti épületnél a tetőhéjalás felújítása. Bekerülési értéke: 16,0 millió Ft.
- A Békés Megyei Levéltár Gyula, Petőfi tér 2. szám alatti ingatlan nyílászáróinak cseréje. Bekerülési értéke: 31,0 millió forint.
- A Hajdú-Bihar Megyei Levéltár Hajdúböszörmény, Dorogi út 5. sz. alatti ingatlanon tetőhéjalás felújítása. Bekerülési értéke: 30,0 millió forint.
- A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár Szolnok, Pozsonyi út 40-42. szám alatti ingatlan szellőztetést és részleges fűtést biztosító légkezelő cseréje és felújítása. Bekerülési értéke: 19,0 millió forint.
- A Somogy Megyei Levéltár Kaposvár, Bartók Béla utca 8-10. szám alatti ingatlan főépületének külső szigetelése. Bekerülési értéke: 29,0 millió forint.
- A Győr-Moson-Sopron Megyei Levéltár Mosonmagyaróvár, Városház utca 4. szám alatti ingatlan homlokzati felújítása. Bekerülési értéke: 31,0 millió forint.
- Országos Levéltár Budapest, Lángliliom utca 4. szám alatti ingatlanon vizesblokkok és teakonyhák felújítása. Bekerülési értéke: 17,5 millió forint.
- A Tolna Megyei Levéltár Szekszárd, Keselyűsi út 22. szám alatti ingatlan belső átalakítása a raktárterületek növelése érdekében. Bekerülési értéke: 14,0 millió forint.
- A Veszprém Megyei Levéltár Veszprém, Török Ignác út 1. szám alatti ingatlan épület tetőszigetelésének felújítása. Bekerülési értéke: 8,0 millió Ft.
- Az MNL Veszprém Megyei Levéltár Pápa, Széchenyi István út 20. szám alatti ingatlan kerítésének felújítása. Bekerülési értéke: 4,0 millió Ft.
- A Csongrád Megyei Levéltár Szeged, Kálvária tér 22. szám alatti ingatlan levéltári célra történő – 2018. évben elkezdődött – átalakításának befejezése. A teljes bekerülési érték: 219,0 M Ft. A felújításhoz kapcsolódóan közbeszerzési eljárás lefolytatása után megtörtént a telephelyek közötti iratanyag költöztetése is.

A beruházási és felújítási feladatok rangsorolásánál minden esetben a műszaki indoklást vettük figyelembe. Szigorú gazdálkodási és pénzügyi fegyelem mellett mindvégig sikerült megőrizni a levéltár fizetőképességét. Nagyberuházásainkat, rendszeres és folyó kiadásainkat szerződés szerűen, határidőben finanszíroztuk.

2019-ben a szigorú gazdálkodás ismét lehetővé tette a foglalkoztatottanként évi egyszeri 100.000 Ft béren kívüli

juttatás kifizetését.

A bérszínvonal javítását szolgálta a minimálbér és a garantált bérminimum emelkedése. A 97,8 M Ft pótelőirányzat összegét a PM/5694/2/2019. számú intézkedése, valamint a kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) és a garantált bérminimum megállapításáról szóló 324/2018. (XII.30.) Korm. rendelet biztosította az MNL részére egyszeri jelleggel. A költségvetési szerveknél foglalkoztatottak 2019. évi bérkompensációjának támogatására a PM/7056/2019. számú intézkedése, valamint a 275/2018. (XII. 21.) Korm. rendeletben és az 1218/2019. (IV. 23.) Korm. határozatban foglaltak biztosítottak egyszeri jelleggel 3,6 M Ft forrást az MNL részére.

2019-ben a Fővárosi Kormányhivatal a közfoglalkoztatási program végrehajtását, a programban vállalt feladatok teljesítését helyszíni ellenőrzés keretében egy alkalommal vizsgálta. Az ellenőrzés a nyilvántartások vezetésével, a benyújtott elszámolások tartalmával kapcsolatban észrevételt nem tett, az elvégzett munkát rendben találta.

II. 2. Kiadási előirányzatok alakulása

adatok E Ft-ban

Kiadási előirányzatok alakulása és teljesítése	Eredeti előirányzat		Zárlati feladatok előtti, várható módosított előirányzat		
	2018	2019	2018	2019	I% 2019/2018
Személyi juttatások	2 032 020	2 299 310	2 362 005	2 554 992	108,1
Munkaadókat terhelő járulékok	413 195	432 990	516 889	499 799	96,6
Dologi kiadások	564 900	373 366	799 552	1 035 823	129,5
Egyéb működési célú kiadások			9 233	27 589	298,8
Felhalmozási kiadások (beruházás + felújítás)	781 600	383 600	1 839 229	1 578 428	85,8
Összesen	3 791 715	3 489 266	5 526 908	5 696 631	103,0

II. 3. Bevételi előirányzatok alakulása

adatok E Ft-ban

Bevételi előirányzatok alakulása és teljesítése	Eredeti előirányzat		Zárlati feladatok előtti, várható módosított előirányzat		
	2018	2019	2018	2019	I% 2019/2018
Intézményi bevétel	80 000	50 000	80 000	56 302	70,3
Irányítószervtől kapott támogatás	3 711 715	3 439 266	4 554 609	4 033 768	88,5
Egyéb működési és felhalmozási célú támogatások			861 880	937 034	108,7
Átvett pénzeszközök			30 421	10 478	34,4
Előző évi maradvány igénybevétele			705 057	659 049	93,4
Összesen:	3 791 715	3 489 266	6 231 967	5 696 631	91,4

A 2019. december 31-i várható működési és felhalmozási előirányzat- és pénzmaradvány csak a számviteli nyilvántartások lezárása után állapítható meg.

II. 4. Humánerőforrás

Az MNL költségvetésének legnagyobb tételét 2019-ben is a személyi jellegű kiadások jelentették.

2019. évben összesen 44 közalkalmazotti álláshelyet hirdettünk meg a KÖZIGÁLLÁS portálon. 2019. évben három megyei igazgatói és 1 főigazgató-helyettesi pályázat került kiírásra.

Az MNL 2019. évben is részt vett az Országos Közfoglalkoztatási Programban. A közfoglalkoztatási program elősegítette a levéltári iratok digitalizálásának felgyorsulását, kiegészítő humánerőforrás, pénzügyi forrás bevonását. A közfoglalkoztatott munkatársak által elvégzett feladatok jelentősen hozzájárultak az MNL munkatervében megfogalmazott feladatok végrehajtásához.

A 2019-es költségvetési évet két közfoglalkoztatási program érintette:

1. A 2018-2019. évi Közfoglalkoztatási Program 2018. július 1-én kezdődött és 2019. február 28-ig tartott. Az MNL az előző időszak tényleges foglalkoztatotti létszámait is figyelembe véve 78 fő foglalkoztatására kapott jóváhagyást. 2018. december 31-ig 72 fő jelentkezett munkára, ez az összes létszám 92,3%-a. A támogatás összege 65 millió forint volt, amelyből 2018. november 30-ig 34,8 millió forintot sikerült felhasználni. Az összegből a szakmai feladatok ellátása érdekében 3 millió forint értékben egy merevlemez vásárlására is sor került.
2. A 2019. évi Országos Közfoglalkoztatási Program időszaka 2019. április 1-től december 31-ig tartott, az engedélyezett foglalkoztatási létszám 64 fő volt. Ezzel a létszámmal szemben átlagosan csak 45 főt sikerült alkalmazni, ami mindössze 70,3%-os foglalkoztatási szintnek felelt meg. A Programra igényelt 67 millió forintból a létszám elmaradása miatt csak 46 millió forint összeget használtunk fel.

II. 5. Infrastrukturális fejlesztések (épületek, raktárak, infokommunikációs eszközök, egyéb technikai felszerelések)

A célok megvalósíthatóságát igen kedvezően befolyásolta az intézmény továbbra is előregedett informatikai infrastruktúrája. 2019-ben a KÖFOP projekt keretében történt egy jelentősebb fejlesztés az MNL központi infrastruktúrájában, az elavult felhasználói munkahelyek cseréjében azonban igen szerény előrehaladás történt. Továbbra is indokolt a megyei tagintézményekben használt levéltárosi és kutatótermi munkahelyek ütemezett cseréje. Ezt és a központi infrastruktúra kapacitási, technológiai és biztonsági igényeknek megfelelő folyamatos szinten tartását akadályozza, hogy nem áll rendelkezésre elegendő tervezhető anyagi erőforrás. (Ennek problémáira az OL-ben végrehajtott szakfelüyelei ellenőrzés is rámutatott.)

Munkahelyek, notebook-gépek és szerverek

2019-ben a tervezett munkahely-beszerezések alig egyötödét sikerült realizálni.

1. táblázat: A tervezett és tényleges számítógépbeszerezések száma tagintézményenként

	2019. évi tervezett beszerzés	2019. évi teljesült beszerzés
Tagintézmény	darab	darab
Bács-Kiskun	8	0
Baranya	11	0
Békés	8	0
Borsod-Abaúj-Zemplén	10	0
Csongrád	14	8
Fejér	7	0
Győr	6	0
Hajdú-Bihar	14	5
Heves	8	18
Jász-Nagykun-Szolnok	7	0
Komárom-Esztergom	8	0
Nógrád	13	0
OL és Központi Szervezeti Egységek	107	24
Pest	10	0
Somogy	11	0
Sopron	5	9
Szabolcs-Szatmár-Bereg	10	0
Tolna	7	0
Vas	10	0
Veszprém	17	0
Zala	8	0
Összesen:	299	64

A megvalósult beszerzések eredményeként az MNL személyi számítógép állománya valamelyest fiatalodott, megújult, de változatlanul igen magas az elavult hardverek és a már nem támogatott operációs rendszerrel működő gépek aránya. (Lásd 2. táblázat.)

2. táblázat: A személyi számítógépállomány összetétele – a cserélendő és XP operációs rendszerű gépek száma és aránya

Tagintézmény	Összes számítógép (db) 2019. dec.	Ebből cserélendő számítógépek		Ebből XP operációs rendszerrel működő gépek	
		Száma (db) 2019. dec.	Aránya (%) 2019. dec.	Száma (db) 2019. dec.	Aránya (%) 2019. dec.
Bács-Kiskun	39	23	59%	13	33%
Baranya	54	25	46%	26	48%
Békés	36	17	47%	19	53%
Borsod-Abaúj-Zemplén	50	25	50%	28	56%
Csongrád	76	36	47%	38	50%
Fejér	33	11	33%	10	30%
Győr	28	15	54%	7	25%
Hajdú-Bihar	71	27	38%	19	27%
Heves	38	19	50%	22	58%
Jász-Nagykun-Szolnok	33	9	27%	7	21%
Komárom-Esztergom	37	23	62%	18	49%
Nógrád	61	23	38%	22	36%
OL és Központi Szervezeti Egységek	557	192	34%	40	7%
Pest	50	32	64%	24	48%
Somogy	51	35	69%	28	55%
Sopron	33	12	36%	11	33%
Szabolcs-Szatmár-Bereg	47	10	21%	6	13%
Tolna	32	17	53%	9	28%
Vas	46	26	57%	25	54%
Veszprém	81	43	53%	39	48%
Zala	40	26	65%	25	63%
Összesen/átlagosan:	1493	646	43%	436	29%

Megjegyzés: az összes számítógép mennyisége a munkaállomások, szerverek és notebook számítógépek számának összege. Cserélendő számítógépnek tekintjük a hét évnél idősebb komputereket, amelyek a szakfeladatok ellátásához nélkülözhetetlen Poszeidon és Scope programok igényét már nem elégítik ki. Az XP azon számítógépek száma, amelyeken a 2014 áprilisában lejárt támogatású, MS Windows XP operációs rendszer van.

3. táblázat: A MNL számítógépes tárolókapacitásainak alakulása 2016 és 2019 között

	2016. december	2017. december	2018. december	2019. december
MNL központi rendszer adattároló (bruttó/nettó tárkapacitás, TB)	145/130	440/360	470/360	745/600
MNL központi rendszerben tárolt adatmennyiség (TB)	102	123	144	260
MNL központi rendszerbe telepített fizikai szerverek száma	30	17	28	25
MNL központi rendszerbe telepített virtualizált szerverek száma	40	51	62	92

Az MNL központi infrastruktúráját a KÖFOP projekt keretében kilenc szerverrel, nagyteljesítményű adat tárolóval és szalagos adatmentő egységgel bővítettük, amelyeket részben elavult eszközök kiváltására, részben pedig kapacitásbővítésre használtunk.

Hálózatok

4. táblázat: Az MNL biztonságos kapcsolatba bevont, VPN-es telephelyei számának alakulása 2016 és 2019 között

	2016. december	2017. december	2018. december	2019. december
VPN-be bevont telephelyek száma	24	24	45	45
Hálózati eszközök száma	96	196	363	365

2019-ben nem történt jelentősebb hálózatfejlesztés, mindössze két hálózati elosztó beszerzése és telepítése történt meg a központi szerverteremben.

Digitalizáló eszközök

5. táblázat: A MNL különféle digitalizáló eszközei számának alakulása 2016 és 2019 között

Eszköz fajtája / Meglévő mennyiség (db) év végén	2016. december	2017. december	2018. december	2019. december
dokumentumszkener	78	84	158	158
könyvszkener	5	5	8	8
mikrofilmszkener	8	8	8	8
filmszkener	2	2	8	8
egyedi felvételező munkaállomás	1	1	1	1
audio digitalizáló munkaállomás	1	1	1	1

A digitalizáló eszközök tekintetében 2019-ben nem történt változás.

III. SZAKMAI TEVÉKENYSÉG

III. 1. Az illetékességi terület felügyelete

A Magyar Nemzeti Levéltáron belül mind a Szakmai Koordinációs Igazgatóság (SZKI) Iratkezelés-felügyeleti Osztálya (IFO), mind pedig a Gazdasági Levéltári Főosztály (GLF) keretében működő Gazdasági Szervek Osztálya (GSZO), továbbá a megyei tagintézmények a hatályos jogszabályok, valamint az MNL Szervezeti és Működési Szabályzata előírásait és a közigazgatási-intézményi rendszer sajátosságait figyelembe véve hajtották végre az illetékességi területükön a 2019. évi iratkezelés-felügyeleti munkájukat. Az elsőrendű cél valamennyi tagintézmény és szervezeti egység esetében az illetékességi körbe tartozó szervek iratkezelési szabályzatainak megfelelő szintű aktualizálása (különös tekintettel az elektronikus iratkezelésre), valamint ezzel kapcsolatban az iratkezelés és irattárak rendszeres időközű, tervezett ellenőrzése. A napi rutinfeladatokhoz tartozik a beküldött selejtezési jegyzőkönyvek felülvizsgálata, a még kint lévő maradandó értékű iratanyag felmérése, illetve ezek levéltári átadás-átvételének szakszerű előkészítése.

Az IFO az államigazgatás felső szervei (XIX. fondfőcsoport), a jogszolgáltatás felsőbb szervei (XX. fondfőcsoport), az intézetek, intézmények (XXVI. fondfőcsoport), és kisebb mértékben a testületek (XXVII. fondfőcsoport) fonszerkesztési rendbe tartozó szervek iratkezelését és irattári tevékenységét felügyelte.

A korábban elkezdett és tervezett szakmai módszertani munka folytatódott 2019-ben is. Az országos illetékességi szervek folyamatos és az aktuális kérdésekre fókuszáló tájékoztatására több szakmai állásfoglalás, tájékoztató készült (iratkezelés-ellenőrzéshez használt jegyzőkönyvforma modernizálása, minta selejtezési jegyzőkönyv kidolgozása, kényszerselejtezési eljárásrend kialakítása stb.). Az iratképzők számára ezek az MNL gyűjtőportálja aloldalán elérhetők. Ezen kívül a scopeArchiv szakrendszer iratkezelés-felügyeleti moduljának használatához kidolgozott útmutató aktualizálása is megtörtént.

A szervnyilvántartásokat folyamatosan felülvizsgáljuk, az új szervek (jórészt nonprofit formában működő, közfeladatot ellátó gazdasági társaságok) felvétele és a kapcsolat kiépítése megtörtént. 2019 végén 326 szerv volt az IFO illetékességi körében. Az osztály befejezte a szervdossziék digitalizálásának 2017. évben megkezdett munkáját: egy fő közfoglalkoztatott az osztályvezető irányítása mellett összesen 36,1 GB méretű adatállományba szkennelte (részben már OCR-es eljárással) a szervdossziék dokumentumait.

2019-ben kiemelkedő államszervezeti átalakulás nem történt (ugyanakkor meg kell említeni a Magyar Tudományos Akadémia kutatóintézeteinek átvételével összefüggő, költségvetési szervként létrehozott Eötvös Lóránd Kutatási Hálózatot).

Az iratkezelés-felügyeleti kapcsolat a központi államigazgatási és az országos illetékességgel bíró szervezetekkel kimondottan harmonikusnak, együttműködőnek mondható el. Az iratképző szervek már partnernek, közel egyenrangú félnek tekintették a levéltárat és azon belül az Iratkezelés-felügyeleti Osztályt. Az osztály hivatalos állásfoglalásait, tájékoztatóit, véleményét elfogadták és egyben alkalmazták. Aktuális ügyekben egyre nagyobb mértékben kérték ki az osztályvezető véleményét.

Az év során az osztály arra törekedett, hogy az iratkezelési szabályzatok elkészítése minél professzionálisabb legyen, és az irattári tervek a szerv feladatrendszerét megjelenítve pontosak és mindenre kiterjedők legyenek. Május végén az osztály ötvenhat olyan szervnek küldött ki értesítést, amelyek régi, elavult iratkezelési szabállyal rendelkeztek, kérve a szabályzatok megújítását, vagy új készítését. A szervek nagyobb része együttműködött, és év végéig beküldte tervezetét.

Az iratkezelés-ellenőrzések esetében a jogszabályból fakadó aktuális, valamint az előző évről keletkezett – a szervek által kért – halasztásból fakadó ellenőrzések megtörténtek (pl. Pénzügyminisztérium). A közfeladatot ellátó szervek egy része – jórészt a kisebb nemzetiségi önkormányzati szervek, illetve a közfeladatokat mind gyakrabban nonprofit gazdasági társaságként végző szervek – nem kívántak a levéltárral együttműködni. Az elmaradt ellenőrzések száma a kapcsolatfelvétel elutasításából adódott.

Az év elején megújított ellenőrzési jegyzőkönyv alkalmassá vált arra, hogy komplex jellegű iratkezelési és irattári felmérést lehessen segítségével végrehajtani.

A szervellenőrzések lényegi tapasztalata, hogy az iratkezelő szoftverekben rögzített irattári tervek tételszámainak használata nem teljeskörű. Az okok különbözőek: a rosszul beállított szoftvertől kezdve az irattári terv pontatlan betáplálásán át egészen az ügyirat lezárási funkció alkalmazásának kihagyásáig. Az iratkezelés ellenőrzésére irányuló

törekvések döntő többsége azonban sikerrel járt, és egyben a kötelező iratkezelési szabályzatokban foglaltakat is betartják.

Az év tavaszán újra kezdődtek a 2017-ben megszakadt, és már sürgetővé vált 1945 utáni politikai kormányzervek irat-kintlévőségeinek átadás-átvételei. Ideiglenes megoldásként a gazdasági jellegű iratanyag részére fenntartott Lángliliom utcai raktárakat lehetett erre a célra felhasználni. Különleges és egyben előremutató eset volt, hogy a Belügyminisztérium elektronikus formában és úton adta át februárban a 2005-2012 közötti iratanyagának digitalizált állományát 114 GB adatmennyiségben.

Az IFO emellett folyamatos, jó kapcsolatban maradt a NEDOK NZrt.-vel is, és a munkatársak többször tettek látogatást az NZrt. csepeli telephelyén, megismerve az irattározást, és az ott folyó rendezési, selejtezési munkálatokat is.

Az IFO még különösebb figyelemmel végezte a selejtezési jegyzőkönyvek felülvizsgálatát, ugyanis érezhető volt, hogy a legnagyobb szervek – átválva az elektronikus iratkezelésre – mintegy szabadulni akarnak a régebbi papíralapú iratoktól. Ezért többször kellett a helyszínen is megtekinteni a selejtezni kívánt anyagot, és jelentősebb módosításokat kérni nemcsak a jegyzőkönyv szerkezetében, de a felsorolt iratanyagok tartalma alapján is, és ezzel összefüggésben maradandó értékű iratokat emeltetni ki és tartatni vissza. Megjegyzésre érdemes, hogy a természeti károk vagy műszaki hiba miatt bekövetkezett kényszerselejtezések száma is nőtt.

Elkészült egy viszonylag részletes, mindenre kiterjedő selejtezési mintajegyzőkönyv az iratképző szervek számára.

Az MNL OL illetékességi területén a gazdaságirányító szervek iratainak levéltári átadása mellett újrakezdődött a politikai kormányzervek a levéltári költözés miatt megszakadt iratátadás-átvételének koordinálása is. Bár a legnagyobb szervek öt éven túl keletkezett iratainak többsége a NEDOK kezelésébe került, a mentességet élvező szervek, illetve a kisebb egyéb szervek átvételre felajánlott anyagai a Lángliliom utcai telephelyre kerültek.

A GSZO a tárgyévben is a 2011. évi CXCVI. törvény 2. számú melléklet I. pontjában felsorolt gazdasági társaságok, valamint a többi együttműködő gazdasági szerv iratkezelés-felügyeleti munkáját végezte el.

A 2019-re tervezett, jogszabályi előírás szerinti rendszerességű, illetékességi szervellenőrzéseket az osztály egy kivétellel elvégezte. (A Volánbusz Zrt. az időközbeni átszervezése okán kérte az ellenőrzés 2020-ra halasztását.)

Az osztály munkatársai az elvégzett 12 iratkezelési ellenőrzésen kívül további 15 iratképzőnél 23 alkalommal tettek látogatást, elsősorban a maradandó értékű iratanyag felmérése céljából (privát és megszűnt gazdálkodók), illetve ezen kívül az IFO-val közös kiszállásra is sor került.

Az év során a GSZO a naprakész nyilvántartás kialakítása érdekében áttekintette és felülvizsgálta a szervnyilvántartását, és elindította az esetlegesen szükséges törlési folyamatokat. A munka eredményeként a nyitott státuszú iratképzők száma 205-ről 100-ra csökkent.

A megyei tagintézmények 2019-ben is legnagyobb számban az önkormányzatok (XXXVII. fondfőcsoport), a területi államigazgatási szervek (XXIV. fondfőcsoport), a jogszolgáltatási szervek (XXV. fondfőcsoport), valamint az iskolák és egyéb intézmények (VIII. fondfőcsoport) iratkezelését és irattározását ellenőrizték. A tagintézmények egy része a kialakult szokásoknak és személyi állománynak, valamint technikai feltételeknek megfelelően tematikai, míg mások területi alapon végezték az iratképző szervek ellenőrzését. Valamennyi tagintézményről elmondható, hogy a jogszabályi keretek között végezték feladatukat, melynek során az ellenőrzött iratképző szervek konstruktív módon segítették őket. Az ellenőrzést sehol sem akadályozták meg az együttműködés megtagadásával, többnyire csupán halasztást kértek a tárgyévi ellenőrzés végrehajtása alól. A tagintézmények egy része honlapján ad részletes tájékoztatást az ellenőrzési folyamat mibenlétéről, itt a megfelelő űrlapok, a kitöltendő adatlap is megtalálhatók, így az iratképző szervek készülhetnek a vizsgálatra, több adatot előre beszerezhetnek, előkészíthetik, pontosíthatják a megfelelő szabályzatokat, mindezzel gyorsítva és hatékonyabbá téve az ellenőrzés folyamatát. Ugyancsak több levéltár élt a jogszabály adta lehetőséggel és a megyei kormányhivatallal év elején egyeztetette az ellenőrzési programot. Számos közös ellenőrzést végeztek, amely mindhárom félnek a kölcsönös hasznára vált. Az éves ellenőrzési program minden esetben a szervjegyzék, szervnyilvántartás scopeArchiv-beli aktualizálásával kezdődött, tekintettel a közigazgatási-intézményi szervezetrendszer utóbbi években folyamatos és intenzív átalakulására, ami nem kis feladatot és odafigyelést igényel a levéltárak részéről. Ez a munka lényegében egész évben folyamatosan zajlott, hiszen az egyedi iratképző szervek, általában intézmények alakulásáról, megszűnéséről vagy csak névbeli változásáról – bejelentési kötelezettség híján – a levéltárak véletlenül, adott esetben éppen a szervellenőrzés során vagy közvetlenül előtte értesülnek. A tagintézmények általában egy előzetes levélben is

tájékoztatták az iratképző szerveket a tárgyévi ellenőrzési programba való felvételről, majd egy másik levélben a tervezett ellenőrzés konkrét időpontjáról. Ennek megfelelően volt lehetőség a szervek részéről is a felkészülésre, a kisebb hiányosságok pótlására, hiszen a levéltárak részéről nem a rajtaütésszerű ellenőrzés vagy a szankcionálás a valódi cél, hanem sokkal inkább a jogszályszerű működésre való „békés” rávezetés.

Sok tagintézmény felismerte azt a feladatát, hogy az új vagy átalakult hivatalok, intézmények iratkezelését, akár soron kívül is ellenőrizni szükséges. Egyrészt már az első pillanattól kezdve kialakítva azt a partneri viszonyt, ami személyes szempontból elengedhetetlenül szükséges a sikeres munkához, másrészt szakmai tanácsadással segítették „pályára állítani” az új iratképző szerveket, azok esetleg még e téren kellő gyakorlattal nem rendelkező vezetőit, munkatársait. Különösen igaz ez a tanügyi igazgatásban ténykedőkre, ahol jellemzően nem közigazgatási szakembereket, hanem vezetői gyakorlattal ugyan rendelkező, de közigazgatási rutinnal nem bíró pedagógusokat állítottak a hivatalok élére. A szinte permanensen átalakuló államigazgatásban szerencsére a legtöbb esetben, az iratkezelésben gyakorlott vezetők és irattárosok irányítják ezt a szakágat, így a hozzáértésben nincs törés. A legjobb minőségű iratkezelés a tapasztalatok szerint a területi államigazgatásban, a rendvédelmi szerveknél és az igazságszolgáltatásban folyik, ami nem is csoda, hiszen ezen szervek munkájának tárgya nagyobb részt maga az irat. Ugyanitt figyelhető meg leginkább az a pozitív tendencia, hogy – különösen az épületeiket megújító jogszolgáltatási szervek esetében – korszerű, gördülő állványos irattárat alakítanak ki, ügyelve a klimatikus viszonyokra is. Horribile dictu már az is előfordul – a levéltárakra nézve sajnálatos módon –, hogy az irattárakban már kedvezőbb körülmények között tárolják az iratokat, mint egyes megyei levéltári raktárakban.

Az iratkezelés általában az oktatási intézményekben áll a leggyengébb lábakon, ahol a fentiekkel szemben az iratkezelés és -képzés a szakmai feladatok törtrészét teszi ki, mivel nem ez képezi a munka tárgyát. Iktatóprogramot jellemzően nem használnak, irattári jeleket úgyszintén nem, bár előbbi egy 150-200 iktatott iratot produkáló községi iskolánál nem is lenne célszerű. A szakszerűtlen iratkezelésre példaként még mindig előfordul, hogy a kimenő és az ugyanabban az ügyben bejövő leveleket külön iktatják. Mivel az iskolákból viszonylag kevés irat kerül levéltárba – jellemzően ezek az anyakönyvek és egyéb e műfajba tartozó nyilvántartási jellegű iratok –, ezért az ennél a szervtípusnál jelentkező szervezeti, személyi és technikai hátrányok kevésbé érzetik negatív hatásukat. Vegyesnek mondható kép fogadta a levéltárosokat az önkormányzatoknál, különösen a kisebb, közös (községi) önkormányzati hivataloknál. Ahhoz képest, amilyen mennyiségű és értékű irat képződik ennél a szervtípusnál, relatíve a személyi, tárgyi és elhelyezési feltételek összességében itt a legrosszabbak. Ugyanakkor az is elmondható, hogy a jellemzően uniós pályázatokból megújult hivatali épületek közül nem egy esetben itt is vannak már gyarapodó számú pozitív példák. Javárészt ezen a szinten érzékelhető, hogy milyen sok múlik az adott község- vagy hivatalvezető felkészültségén, talpraesettségén, a „gondos gazda” szemléletén. Annak ellenére azonban, hogy az önkormányzatok egyre nagyobb része igyekszik gondot fordítani a hivatalaik iratkezelésének javítására és ennek keretében az épület felújítások során törekszenek a megfelelő kapacitású és minőségű irattárak kialakítására, sajnálatos módon még mindig elmondható, hogy 2019-ben sem volt egyedi a dohos, fűtetlen pincékben, külső épületrészekben és egyéb alkalmatlan helyeken való irattárolás, ahol semmilyen feltétel nem volt adott az iratok biztonságos, hosszú távú megőrzésére.

A problémák egy része időlegesen ugyan akceptálható, de hosszabb időtávlatban nem elfogadható. A papíralapú iratok kezelésénél változatlanul az egyik legneuralgikusabb pont a selejtezés kérdése. Az önkormányzati hivataloknál (de igaz ez más iratképzőkre is), a legtöbb esetben a krónikus helyhiány a szakszerű selejtezéssel orvosolható volna, esetenként ki lehetne váltani a nem megfelelő, vagy egyenesen alkalmatlan tároló helyeket, ráadásul ezzel együtt a nem selejtezhető évkörök átadhatóvá válnának a levéltárak számára, ami szintén az irattárak zsúfoltságát enyhíthetné. Az iratképző szervek leginkább a munkaerőhiányra hivatkoznak. A selejtezés – amely kétség kívül a legbonyolultabb, legnagyobb tapasztalatot és szaktudást igénylő, felelősségteljes munka – elmaradása legtöbbször sokkal inkább hibás prioritás meghatározás, szervezatlenség és gondatlanság eredménye. Ugyanennél a szervtípusnál okozza a legtöbb gondot a hivatalvezetők állandó fluktuációja, minekutána viszonylag ritka esetnek számít egy községi (közös) önkormányzati hivatal esetében, hogy az ötévenkénti ellenőrzés során kétszer egymás után ugyanazt a személyt találjuk.

A humánerőforrás és az iratkezelés kapcsolatában a levéltárak oldaláról is több negatív hatás volt érzékelhető az év során. Egyrészt a méltatlanul alacsony bérezés miatt felgyorsult a tavalyi évben a tudásukat más, jobban megfizetett ágazatokban, munkahelyen hasznosítani tudó munkatársak elvándorlása. Másrészt a 150/1992. (XI. 20.) Korm. r. az érettségivel rendelkező segédlevéltárosok beosztási elnevezését levéltári asszisztensre változtatta, amit nem harmonizáltak a szakmai követelményrendelettel, a 27/2015 (V. 27.) EMMI rendelettel, minek következtében sokan kiestek a szervellenőrzést végezhető sorából. Feltételezhetően nem ez volt a rendeletmódosítás célja, ellenben visszas helyzetet teremtett ezen a területen, amit a közeljövőben feltétlenül orvosolni kellene. A levéltárak elégtelen humánerőforrása miatt egyre kevesebb az adott évben ellenőrzött szervek száma, minek következtében csak egy-

két megyei tagintézmény tudott megfelelni a követelményrendeletben előírt legalább ötvenkénti vizsgálati periódusnak. A legtöbb levéltárban egy-egy illetékességi körbe tartozó, értékhatár feletti szervhez statisztikailag nyolc-tíz évente jutnak el a kollégák, ami majdhogynem értelmetlenné teszi a feladatot. A másik faktor, ami ezt a rossz arányt okozza, a gépkocsik eredendő hiánya vagy éppen lerobbanása, munkából való kiesése.

Külön problémahalmazt képez az elektronikus iratok kérdése. Elektronikus irat címén sok helyütt jellemzően az iktatóprogram által képzett elektronikus iktatókönyv képződik, amelynek helyi tárolása, megőrzése ad hoc jellegű, nem kiforrott, még ha szabályszerű is. Különösen a nem hierarchikus felépítésű, vagyis az önkormányzati és egyes intézménytípusokra jellemző, miszerint az elmentett adatbázisok offline eszközökön, jellemzően optikai meghajtókon tárolódnak, ami ma már egyáltalán nem tekinthető biztonságos őrzési módnak. Az akkreditált iktatóprogramok megjelenése és elterjedése előtti korszakban keletkezett, általában házilag barkácsolt iktatóprogramok adatbázis termékei még nagyobb veszélyben vannak. Külső cégek szerverhotel szolgáltatását nem tudják megfizetni vagy nem is tudnak ilyen jellegű szolgáltatásokról. Az ellenőrzések során ezen anyagok Excel programba való átalakítását javasolták a kollégák, amely már inkább kezelhető lesz a későbbiek során. Az iktatóprogramok legfontosabb termékét, az iktatókönyvet sok helyen nem nyomtatják ki, ami különösen a nem akkreditált programok esetében okozhat gondot a későbbiekben. A probléma másik oldalaként, ha ki is nyomtatják, akkor nem egy esetben éppen a nem megfelelő strukturáltság miatt egy kezelhetetlen mennyiségű, rendkívül papír pazarló nyomtatás készül. Az elektronikus formában tárolt iratok közlevéltári átvételének eljárásrendjéről és műszaki követelményeiről szóló 34/2016. (XI. 30.) EMMI rendeletben foglaltak gyakorlati alkalmazása számos kérdést indukált az iratképzők részéről, amelyre nem egyszer a levéltáros kollégák sem tudták a választ. Ebből fakadóan a közeljövőben mindenképpen szükséges lesz nemcsak az irattárosok szakmai felkészítése, de a levéltáros kollégák ez irányú továbbképzése is. 2018. január 1-től az önkormányzati hivataloknál a megelőző fakultatív szakasz után kötelezővé tették az ASP szakrendszer használatát az iratkezelésben, amely az egységesedés mellett kisebb zökkenőkkel is járt, de mára a szakrendszer megfelelő lett. A szakrendszer üzembeállítása és annak az iratkezelési szabályzatokban való átvezetése kapcsán 2018-ban jelentkező iratkezelési szabályzat felülvizsgálási dömping 2019-ben alábbhagyott, így ez a mutatószám majdnem a felére esett vissza. Az ellenőrzések nem egy esetben iratátvételekkel is párosultak. Ezek az átvételek időnként inkább az iratmentés fogalmába tartoztak, de ettől függetlenül ilyenkor legtöbbször iskolai anyakönyvek, különböző jegyzőkönyvek és esetleg kataszteri térképek kerültek levéltári őrizetbe.

A selejtezések száma valamelyest növekedett a megyei tagintézményekben 2018-hoz viszonyítva, amely a kormányhivatalokban 2019 novemberében központilag elrendelt selejtezések miatt történt. A cégbíróságokról érkezett felszámolási eljárások száma érdemben nem változott, az tartja a megelőző évekhez képesti jóval alacsonyabb számát.

Az alábbi 6. táblázat számszerűen foglalja össze az illetékességi terület felügyelete során végzett munkákat.

6. táblázat: Az MNL szervezeti egységei által végzett szervellenőrzések és illetékesség felügyeleti tevékenységek 2019-ben

A levéltár megnevezése	Ellenőrzött szervek száma (terv/megvalósulások db)	Ellenőrzött szervek fondfőcsoportjai	Iratkezelési szabályzat/irattári terv jóváhagyása (db)	Selejtezés jóváhagyása (db)	Ellenőrzésben résztvevők száma (fő)	Saját gépkocsi igénybevétele (alkalom)	Cégbíróságtól érkezett felszámolások száma
MNL GLF GSZO	13/12	XXIX.	13	19	5	0	12
MNL SZKI IFO	71/58	XIX., XXVI., XXVII.	111	419	9	2	0

A levéltár megnevezése	Ellenőrzött szervek száma (terv/megvalósulás db)	Ellenőrzött szervek fondfőcsoportjai	Iratkezelési szabályzat/irattári terv jóváhagyása (db)	Selejtezés jóváhagyása (db)	Ellenőrzésben résztvevők száma (fő)	Saját gépkocsi igénybevétele (alkalom)	Cégbíróságtól érkezett felszámolások száma
MNL Központi összesen	84/70	XIX., XXVI., XXVII., XXIX.	124	438	14	2	12
MNL BKML	33/17	XXIV., XXV., XXXVII.	17	230	1	15	265
MNL BaML	66/72	VIII., XXIV., XXXVII.	2	137	2	41	517
MNL BéML	50/51	VIII., XXIV., XXV., XXIX., XXX., XXXVII.	18	112	6	14	229
MNL BAZML	70/70	VIII., XXIX., XXXVII.	16	132	2	55	580
MNL CSML	56/28	VIII., XXV., XXVI., XXVII., XXXVII.	26	92	5	5	437
MNL FML	79/84	VIII., XXIV., XXV., XXXVI., XXXVII.	18	160	6	19	319
MNL GYMSML Győr	25/7	XXIV., XXVI., XXVII., XXXVII.	13	183	4	0	365
MNL GYMSML Sopron	21/19	XXIV., XXV., XXXVII.	8	49	1	6	136
MNL HBML	67/36	VIII., IX., XXIV., XXV., XXX., XXXVII.	24	535	11	6	982

A levéltár megnevezése	Ellenőrzött szervek száma (terv/megvalósulás db)	Ellenőrzött szervek fondfőcsoportjai	Iratkezelési szabályzat/irattári terv jóváhagyása (db)	Selejtezés jóváhagyása (db)	Ellenőrzésben résztvevők száma (fő)	Saját gépkocsi igénybevétele (alkalom)	Cégbíróságtól érkezett felszámolások száma
MNL HML	38/38	VIII., XXIV., XXV., XXIX., XXXVII.	50	180	7	9	944
MNL JNSZML	30/30	VIII., XXIV., XXV., XXXVII.	16	96	5	8	418
MNL KEML	40/44	VIII., XXIV., XXV., XXIX., XXX., XXXVII.	18	82	9	11	289
MNL NML	25/25	XXIV., XXIX., XXXVII.	16	71	4	12	204
MNL PML	20/13	XXIV., XXXVII.	13	261	6	12	1151
MNL SML	106/70	VIII., XXIV., XXXVI., XXXVII.	39	123	6	14	196
MNL SZSZBML	67/46	VIII., XXIV., XXV., XXXVII.	52	81	4	9	531
MNL TML	60/60	VIII., XXIV., XXX., XXXVII.	17	82	2	7	135
MNL VaML	31/35	XXIV.; XXV., XXXVII.	17	293	6	8	123
MNL VeML	31/31	XXV., XXVI., XXXVII.	32	128	4	19	273
MNL ZML	109/105	VIII., IX., X., XXIV., XXV., XXIX., XXXVII.	82	137	7	3	217

A levéltár megnevezése	Ellenőrzött szervek száma (terv/megvalósulás db)	Ellenőrzött szervek fondfőcsoportjai	Iratkezelési szabályzat/irattári terv jóváhagyása (db)	Selejtezés jóváhagyása (db)	Ellenőrzésben résztvevők száma (fő)	Saját gépkocsi igénybevétele (alkalom)	Cégbíróságtól érkezett felszámolások száma
MNL megyei levéltárak összesen	1024/881	VIII., IX., X., XXIV., XXV., XXVI., XXIX., XXX., XXXVI., XXXVII.	494	3164	98	273	8311
MNL összesen	1108/951	VIII., IX., XIX., XXIV., XXV., XXVI., XXVII., XXIX., XXX., XXXVI., XXXVII.	618	3602	112	275	8323

Az országos illetékességű szerveket felügyelő szervezeti egységek közül az IFO, illetve a GSZO a 84 tervezett szervellenőrzésből 70-et hajtott végre. Az ellenőrzésekben 14 munkatárs vett részt, a gépkocsi-használat nem volt számottevő (2 eset). Mindezek mellett 124 iratkezelési szabályzatot és 438 selejtezési jegyzőkönyvet hagytak jóvá, és 12 cégbíróságtól érkezett felszámolási ügyet kezeltek.

A megyei levéltárakban 98 munkatárs bevonásával összesen 881 iratképző szervezet ellenőriztek illetékességből a tervezett 1024-ből. Az ellenőrzéseket a gépkocsival rendelkező levéltárak esetében kivétel nélkül költségghatékony szervezés jellemezte, egy ellenőrzés során több kolléga több szervezet is ellenőrzött, így összesen 273 alkalommal kellett erre gépkocsit igénybe venni. A tagintézmények 494 iratkezelési szabályzatot vizsgáltak át és hagytak jóvá az esetlegesen szükséges javítások után. Emellett 3164 selejtezési jegyzőkönyvet fogadtak el, míg a cégbíróságokról 8311 felszámolási értesítés érkezett a levéltárakba.

A Magyar Nemzeti Levéltár megyei és központi szervezeti egységei összesen 951 iratképző szervezet ellenőriztek a tervezett 1108-ból. A 618 iratkezelési szabályzat és irattári terv mellett, 3062 selejtezési jegyzőkönyvet hagytak jóvá. Az ellenőrzési munkában 112 dolgozó vett részt, akik 275 alkalommal használtak gépkocsit a munkájukhoz. Ezen kívül a szervezeti egységek 8323 cégbíróságról érkezett felszámolási eljárást kezeltek.

III. 2. Állománygyarapodás

A korábbi évekhez hasonlóan a 2019. évi munkatervben is kiemelt feladat volt a jogszabály alapján levéltárérett, maradandó értékű iratanyagok átvétele.

2019-ben az MNL 4300,78 ifm terjedelmű iratanyaggal gyarapodott.

A gyarapodás mennyiségileg szinte egyenlően oszlott meg az MNL Országos Levéltára és a megyei tagintézmények között (2175,08 ifm és 2125,7 ifm).

Az iratfolyóméterben nyilvántartott iratanyag mellett az MNL állománya 2019-ben 747 darabszám típusú levéltári egységgel gazdagodott (térképek, tervek, fotók, pecsétek, egyéb adathordozók).

Az MNL Országos Levéltárában az átvett iratmennyiség többszörösen meghaladta a 2018. évit (ami csak 320,68 ifm volt). Az 1945 előtti Kormányiszervek Főosztálya Budapest Főváros Kormányhivatalától vett át három ütemben állampolgársági és névváltoztatási iratokat 1772,32 ifm terjedelemben. Az MNL Országos Levéltára az Országgyűléstől (96,6 ifm) a Belügyminisztériumtól (26,04 ifm), a Miniszterelnöki Kormányirodától (64,38 ifm) és a Gazdasági Versenyhivaltól (56,64 ifm) gyarapított. Az MNL intézményén belül a gazdálkodóktól a mennyiségileg legnagyobb terjedelmű iratanyagot hosszú évek óta a Gazdasági Levéltári Főosztály Gazdasági Szervek Osztálya veszi át, ez a tendencia 2019-ben folytatódott (59,85 ifm). Terjedelmesebb átvételek történtek az AUTÓKUT Zrt.-től (10,85 ifm) és a Magyar Államvasutak Zrt.-től (15,36 ifm). A Magánlevéltárak és Gyűjtemények Főosztálya a 2019. évben gyűjtőköri tevékenységében 19,61 ifm terjedelmű iratanyaggal gazdagította az Országos Levéltárát. Az utóbbi szervezeti egység vette át az MNL Országos Levéltárban a nem folyóméterben kifejezhető iratok túlnyomó többségét (51 darabból 38-at). Az MNL összes tagintézménye közül csak itt történt 105 darab mikrofilm gyarapodás.

A megyei tagintézmények közül 2019. évben a legnagyobb mennyiségben gyarapító szervezeti egységek az MNL Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltára, az MNL Somogy Megyei Levéltára és az MNL Pest Megyei Levéltára (312,55 ifm, 297,06 ifm, 278,12 ifm). A 2018. évhez képest (670 ifm) lényegesen több iratgyarapodásban csak egy tagintézmény nem vett részt. A korábbi időszakhoz képest némi javulás tapasztalható a raktári férőhelyek tekintetében.

Az MNL Országos Levéltárában a raktározásra felhasználható férőhelyek tekintetében romlott az állapot a 2018. évhez képest, míg a megyei tagintézmények esetében némi javulás tapasztalható. Az MNL Országos Levéltárában az 1945 utáni Politikai Kormányiszervek és Pártiratok Főosztályán nincsen már iratőrzésre felhasználható szabad raktári hely. Az Országos Levéltár az újonnan átvett iratokat az óbudai telephelyen tárolja. Két megyei tagintézménynél nincsen szabad raktári férőhely, és további két megyei tagintézményben nagyon szűkösek a raktározási lehetőségek (100 ifm-t nem éri el a szabad férőhely).

Az illetékességből származó iratátvételek az alábbi fondfőcsoportokat érintették mennyiségi sorrendben: K szekció (1782,54 ifm), XXIII. Tanácsok (462,14 ifm), XXV. A jogszolgáltatás területi szervei (428,36 ifm), XXXVII. Megyei jogú városi, városi, községi önkormányzatok (412,96 ifm), VIII. Intézetek, intézmények (182,02 ifm), XIX. Az államigazgatás felsőbb szervei (181,26 ifm), XXIV. Az államigazgatás területi szervei (120,36 ifm), XXIX. Vállalatok (78,06 ifm), XXXVI. Megyei Önkormányzatok (77,28 ifm). 1-50 ifm terjedelmű gyarapodás történt a következő fondfőcsoportokban: IV. Megyei törvényhatóságok és törvényhatósági jogú városok, V. Megyei városok és községek, VI. A közigazgatás területi szervei, VII. A jogszolgáltatás területi szervei, X. Egyesületek, (tömeg)szervezetek, pártok, XII. Egyházi szervek, XIII. Családok, XIV. Személyek, XV. Gyűjtemények, XVIII. Az államhatalom felsőbb szervei, XX. A jogszolgáltatás felsőbb szervei, XXII. Megyei városok és községek, XXVI. Intézetek, intézmények, XXX. Szövetkezetek, XXXIV. A levéltár ügyviteli iratai, XXXI., a P és a Z szekcióban. 1 ifm-t nem haladta meg a gyarapodás a IX. Testületek, a XI. Gazdasági szervek, a XVII. Néphatalmi és különleges feladatokra alakult bizottságok, a XXVIII. Egyesületek, a XXXIII. Megőrzésre, illetve kezelésre az állami levéltárba utalt anyag fondfőcsoportokban.

Az intézményben a 2019. évben letéti gyarapodás három megyei tagintézményben történt (MNL Pest Megyei Levéltára, MNL Vas Megyei Levéltára, MNL Veszprém Megyei Levéltára) összesen 5,26 ifm terjedelemben. Iratanyag fogyását három megyei tagintézményünk (MNL Bács-Kiskun Megyei Levéltára, MNL Csongrád Megyei Levéltára, MNL Zala Megyei Levéltára) jelezte 2019-re vonatkozóan 189,68 ifm terjedelemben. A legnagyobb mennyiséget 148,01 ifm-et a Szegedi Tudományegyetemnek átadott iratok teszik ki.

Az MNL két tagintézménye gyarapodott elektronikus iratokkal 2019-ben 290 405,419 MB terjedelemben szinte azonos mértékben MNL OL 1945 utáni politikai kormánysszervek és pártiratok főosztálya és az MNL Pest Megyei Levéltára. Az 1 222 538 MB méretű digitális másolatot szinte kizárólag az MNL Informatikai és E-levéltári Osztálya gyarapította.

Tizenkét tagintézményünk bértárol 14737,52 ifm terjedelmű iratanyagot. Az MNL Nógrádi Megyei Levéltára kezeli a legtöbb bértárolt iratot (10 000 ifm). Három további tagintézmény (MNL Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltára, MNL Baranya Megyei Levéltára, MNL Heves Megyei Levéltára) őriz legalább 700 ifm terjedelmű bértárolt iratot, a többi érintett tagintézmény esetében általában 200 ifm terjedelemtől kisebb a bértárolt iratok mennyisége. Az MNL legtöbb tagintézménye küzd a raktárak telítettségének problémájával, mégis a bértárolt iratok mennyisége több mint háromszorosa az MNL 2019. évi iratgyarapításának, és egy-egy megyei tagintézményünk iratállománya általában nem éri el az MNL raktáraiban bértárolt iratok mennyiségét.

Az MNL 2019 végén 326 993,46 ifm terjedelmű iratanyagot őriz, ebből az MNL Országos Levéltára 85 431,66 ifm-t, a megyei tagintézmények pedig 241 561,8 ifm-t. (Lásd részletesen a 7. és 8. táblázatot.)

7. táblázat: Az MNL iratgyarapodása 2019-ben

A levéltár megnevezése	Iratfolyóméte- ben nyilvántartott iratgyarapodás		Elektronikus iratok gyarapodása				Digitális másolatok gyarapodása				Darabszámban nyilvántartott levéltári anyag gyarapodása		Mikrofilmek gyarapodása	
	Leírási egysé- gek száma:	Ífm	Leírási egységek száma	Fájlok száma (biz- tonsági másolat- lat)	Felvéte- lek száma (bizton- sági másolat- digitális)	Méret MB (biztonsá- gi másolat)	Leírási egysé- gek száma	Fájlok száma (biztonsá- gi másolat)	Felvé- telek száma (biz- tonsági másolat - digitális)	Méret MB (biztonsági másolat)	Leírási egy- ségek száma	Darab- szám	Leírási egysé- gek száma	Felvételek száma (biz- tonsági másolat- mikro-film)
MNL OL 1945 előtti Kormány- szervek Főosztálya	8	1782,54	0	0	0	0	0	0	0	0	13	0	0	
MNL OL 1945 utáni Politikai Kormány- szervek és Pártiratok főosztálya.	38	236,12	36	8137	0	141975,969	0	0	0	0	0	0	0	
MNL OL Gazdasági Levéltári Főosztály	21	136,81	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
MNL OL Magánlevéltára és Gyűjtemények Főosztálya	38	19,61	0	0	0	0	611	1303	2502,3	7	38	1	105	
MNL összesen	105	2175,08	36	8137	0	141975,969	611	1303	2502,3	8	51	1	105	

MNL SZSZBML	22	16,33	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1065	864	3	3	0	0
MNL TML	47	129,58	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
MNL VaML	98	112,09	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	0	0
MNL VeML	71	122,5	0	0	0	0	0	0	1	1702	2608	1702	1702	2	2	2	2	0	0
MNL ZML	26	110	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	103	0	0
Megyei levéltárak összesen	3991	2125,7	337	5615	5615	148429,45	10	16981	18045	67359,4	25	696	1	105					
MNL összesen	4096	4300,78	373	13752	5615	290405,419	35	410787	411851	1222538	33	747	1	105					

8. táblázat: Az MNL-ben őrzött és átvett iratanyag mennyisége 2019-ben

A főosztály / tagintézmény megnevezése	A december 31-én őrzött iratanyag mennyisége (ifm)	A szabad raktári kapacitása december 31-én (ifm)	Az év során állományba vett iratanyag mennyisége (ifm)	A december 31-én bértátolt iratanyag mennyisége (ifm)
MNL OL 1945 előtti Kormányiszervek főosztálya	25 352,08	1 218,2	1 782,54	0
MNL OL 1945 utáni Politikai Kormányiszervek és Pártiratok Főosztálya	17 909,46	0	236,12	0
MNL OL Gazdasági Levéltári Főosztály	38 015,79	2 088	136,81	0
MNL OL Magánlevéltárak és Gyűjtemények főosztálya	4 154,33*	630	19,61	0
MNL OL összesen	85 431,66	3 936,2	2 175,08	0
MNL BKML	11 236,89	557	116,47	0
MNL BaML	17 708,08	0	0,9	819,89
MNL BéML	9 655,81	5 524	105,91	463,84
MNL BAZML	13 088,00	3 538,59	312,55	1 735,92
MNL CSML	17 789,89	6 164,46	39,17	0
MNL FML	10 111,36	4 500	119,74	0
MNL GYMSML Győr	8 316,6	150	64,49	140
MNL GYMSML Sopron	6 836,93	0	23,31	0
MNL HBML	11 790,24	50	0	170,6
MNL HML	10 507,39	566,36	69,44	724,43
MNL JNSZML	8 543,83	3 504,13	70,37	0
MNL KEML	10 635,579	461,391	95,63	322,19
MNL NML	9 896,20	4 100	42,04	10 000
MNL PML	20134,00	8 210	278,12	0
MNL SML	17 317,95	1 400	297,06	7,8
MNL SZSZBML	7 832,61	18	16,33	100
MNL TML	13 079,00	695	129,58	145,01
MNL VaML	10 339,00	3 321	112,09	107,84
MNL VeML	15 528,47	7 450	122,5	0
MNL ZML	11 214,00	119	110	0
Megyei levéltárak összesen	241 561,8	50 328,93	2 125,7	14 737,52
MNL összesen	326 993,46	54 265,13	4 300,78	14 737,52

*2018. évben a szervezeti egységhez téves adat került bejegyzésre (6 336,19 ifm)

III. 3. Állományvédelem és reprográfia

III. 3.1. Általános tevékenység, állományellenőrzés, a 2019-es állományvédelmi támogatás felhasználása

Az intézményi integrációt követően elindult egy folyamat, amelynek során a műszaki állapotában legsürgősebbnek ítélt levéltárakban megkezdődtek és részben befejeződtek azok az építési/felújítási munkálatok, amelyeknek az intézmény vezetése a szakmai vélemények alapján prioritást adott.

A 2019-es év raktározási és állományvédelmi körülményeket jelentősen befolyásoló kiemelt beruházásai voltak:

Sátoraljaújhelyen a városháza épületének felújítása következtében a levéltári helyiségekben 2018-ban kicserélték a nyílászárókat, ami kedvezően alakította az épület hőháztartását.

A **Szegeden** korábban felmerült raktárproblémák az elmúlt esztendőben megoldódtak, hiszen a raktározási feladatok ellátására kijelölt ingatlan teljes körű felújítása befejeződött. Az év végén lezajlott az iratanyag költöztetése is.

Egerben a vízszivárgások megszüntetésére irányuló további javítási munkálatokat októberben elvégeztük.

Szolnokon a szellőzőgépház cseréjével párhuzamosan a régi épület külső szárnyas fémajtója műanyag ajtóra cseréltük.

Kaposváron 2018-ban a C raktár szigetelési problémája megoldódott, ez javított a helyzeten, de a megfelelő raktárklíma biztosítása nagyon fontos lenne.

Szekszárdon az év első felében folytatódott és be is fejeződött a Keselyűsi úti I. számú raktárépületünkben a felújítás.

EMMI állományvédelmi támogatás A Magyar Nemzeti Levéltár iratanyagai restaurálása támogatásának és egyéb állományvédelmi intézkedések céljára használta a támogatást. Az Emberi Erőforrás Minisztérium állományvédelmi támogatásának segítségével célzottan, a megyei levéltári tagintézményekre fókuszálva volt lehetőségünk 19 millió Forint összeg felhasználására. Az összeg hosszú évek óta először tett lehetővé az intézményrendszer egészét érintő állományvédelmi beavatkozást.

A támogatási összeg 2/3-át savmentes dobozok, valamint pallium beszerzésére fordítottuk. A mindennapos levéltári munka egyik kiemelt feladata a levéltári iratok és tárolódobozaik folyamatos ellenőrzése, azok szükségszerű cseréje. A Magyar Nemzeti Levéltári tagintézményi hálózatában évente tízezres nagyságrendben történik az állomány régi típusú, előregedett tárolódobozainak cseréje, az iratok átdobozolása. A tárolóeszközökön belül a további védelem érdekében egyedi védőborítót, palliumot kell alkalmazni. Az alapanyag beszerzésével a központi köztéteti műhelyünk állítja elő az egyedi igényre készült védőborítókat a tagintézményi igényeknek megfelelően.

A történeti iratok tárolása sokszor más és más klímafeltételeket kíván meg. A pótolhatatlan dokumentumokat a magas vagy éppen túl alacsony páratartalomtól, a túlzott hidegtől és melegtől is óvni kell. A restaurátorok a precízen beállított klímakörülmények közötti tárolást javasolják. A modern klímafelügyeleti megoldások és szenzorok szavatolják a gyűjtemény hosszú távú megőrzését és segítik az állományvédelem munkáját. Erre alapozva szereztünk be 36 darab modern, vezeték nélküli adatátvitelt is lehetővé tevő hő- és páramérő szenzort, melyek segítségével 1-2 tagintézmény raktárhelyiségeit tudjuk teljes körűen felszerelni, a régi eszközöket cserélni.

Mivel a tagintézmények többsége nem rendelkezik állományvédelmi műhellyel, vagy szakértővel szükségesnek tartottuk speciális, állományvédelmet támogató alapanyagok beszerzésére, melyekhez nem feltétlenül szükséges speciális tudás alkalmazása sem. Ennek nyomán tisztító szivacsokat, papírtisztítókat, könyvtámaszokat, speciális súlyokat és ragasztóanyagokat szereztünk be, melyekkel minden tagintézményt, egyenlő arányban tudunk ellátni. Ezen beszerzések egy-egy kiállítás, kisebb állományvédelmi beavatkozások végrehajtása válik lehetővé.

Kiemelt figyelmet érintő kérdések, problémák:

Kecskemét, Kossuth téri telephelyen a földszinti raktárhelyiségek állapota még elfogadható. A pince és alagsor helyiségei azonban átmeneti irattárolásra sem alkalmasak. Az itt elhelyezett 912 ifm-nyi levéltári anyag közvetlen veszélynek, folyamatos állagromlásnak van kitéve.

Hódmezővásárhelyen komoly nehézséget jelent az elektromos hálózat rossz állapota. A helyzet mielőbbi megoldást követel.

Győrben a központi ingatlanunkban található helyiségek (Győr, Liszt Ferenc utca 13.) állapota évtizedek óta folyamatosan romlik. A 2017. évi 2. levéltári szakfelügyeleti ellenőrzésről készült jelentés megállapította, hogy raktározási körülményeink kifejezetten rosszak, számos raktárban kritikus a helyzet, veszélyeztetett állapotban vannak az iratok, a legdohosabb helyiségekben virulens penészgomba fertőzés tapasztalható.

Sopronban a Dorfmeister utcai rendezetlen raktári kapacitás sorsa kérdéses, felülvizsgálandó.

Egerben a vízszivárgások megszüntetésére irányuló további javítási munkálatokat októberben elvégezték. A beázás három fondfőcsoport mintegy 15 ifm-nyi iratanyagát károsította.

Szolnokon a magas raktári páratartalom következtében szeptember hónapban nagymértékű penészfertőzést tapasztaltunk, melynek elhárítását a budapesti állományvédelmi kollégák szakmai irányelveivel összhangban elvégezték. Az új raktár külső szárnyas fémajtói szintén cserére szorulnak, szigetelésük nem megfelelő.

A **Pest Megyei Levéltárban** az állományvédelmi értékek mentése az épületfelületei rendszer összeomlása miatt nem megoldható.

Szabolcs megyében a varjúlaposi két épület több helyiségében lévő iratok veszélyeztetetteké váltak, fertőtlenítésük után más helyre kellene őket költöztetni. A városban lévő két külső raktárban is több helyen megindult a penészesedés.

Szekszárdon a főépület (központi) kezelői és üzemeltetői jogának rendezése továbbra sem történt meg. Ennek következményeként a külsőben felújított főépületen időközben bekövetkezett romlást (esőcsatorna károsodása, ablakokon befolyó víz) sem állítják helyre, nem szólva a 2011. évi felújítás után beázott, emiatt évek óta használhatatlan, a kutatók számára kijelölt mosdóról.

Az **MNL OL Bécsi kapu téri, Daróczi úti** raktárai nem klimatizáltak. Itt a raktári paraméterek (hőmérséklet, páratartalom) nagyfokú éves ingadozást mutatnak, a külső időjárási viszonyok függvényében. Az óbudai földalatti raktárak klimatizáltak, de a klímaberendezés a magas üzemeltetési költségek miatt – főigazgatói döntés alapján 2011-óta – ki van kapcsolva. A paramétereket kiszámított szellőztetéssel és a pincehatás kihasználásával tartjuk az elfogadható intervallumban. A központi klímaberendezést javították, de az üzemeltetés – szükség esetén – csak főigazgatói engedéllyel lehetséges.

A Bécsi kapu téri épületben található 71. raktárt 2011-ben felújították, így az jó állapotban van, de a többi raktárra jellemzőek a rosszul záródó ablakok és a kitört, hiányzó üvegtáblák. Itt az ablakok javítása elengedhetetlenül szükséges lenne csakúgy, mint a beázások nyomainak eltüntetése, a hiányzó és sérült vakolatrészek pótlása, javítása. A Daróczi úti ingatlanban a raktárak állapota megfelelő, azonban teljes egészében beteltek. Az 1945 utáni Kormányservek Főosztálya csakis az óbudai épületbe tud iratot átvenni.

A tagintézmények többségében nincsenek klimatizált raktárak, kivétel Fejér, az OL (részben), Nógrád (részben), Pest (részben), Borsod (Alsózsolca, nem működik), Szolnok (nem működik). Fejér megye raktári viszonyai a 2014-ben átadott új épülettel megoldódtak, itt a klímaberendezés szakaszosan üzemel. Az OL Bécsi kapu téri és Daróczi utcai épületének raktáraiban nincs klímaberendezés, az óbudai földalatti raktárak klímaberendezése továbbra is ki van kapcsolva. Itt kiszámított szellőztetéssel tudjuk a raktári klimatikus paramétereket a kívánt tartományban tartani. A megyei tagintézmények közül Bács-Kiskun, Békés, Csongrád, Győr, Sopron, Komárom, Pest, Szabolcs egyes telephelyein/raktáraiban a legszélsőségesebbek a hőmérséklet- és páratartalom értékek, jellemzőek a nagy téli-nyári hőingadozások és/vagy a magas páratartalom, amelynek következtében több helyen komoly gondot okoz az iratok penészedése. Ezekben a raktárakban jellemző probléma a falak salétromosodása, a fűtés hiánya, illetve kikapcsolása takarékosági kényszerből, valamint a nyílászárók rossz állapota. A raktárak takarítását és szellőztetését mindenhol megoldják, és gondoskodnak az árnyékolásról is.

A raktári klimatikus paraméterek (hőmérséklet, páratartalom) változásainak monitorozását mindenhol folyamatosan végezték. A legtöbb tagintézmény már rendelkezik korszerű mérőműszerekkel (hordozható vagy rögzített), egy részük adatgyűjtős műszerekkel is. A mért adatokat számítógépen rendszerezik.

Dobozolás

Az állományvédelem fontos részét képezi az iratanyag folyamatos átdobozolása. A rendezések során szinte mindenütt cserélik a régi, elhasználódott, savas tárolóeszközöket savmentes dobozokra, illetve savmentes palliumokba helyezik az iratokat. Az MNL 8838 raktári egység, 1143,74 ifm irat átdobozolására került sor, ami elmarad a tervezettől. Az átdobozolás a következőképpen oszlott meg:

- az OL-ben 1687 raktári egység, 273,13 ifm
- a megyei tagintézményekben összesen 7151 raktári egység, 870,61 ifm

Állományellenőrzés

Az MNL csaknem valamennyi tagintézménye tervezi az éves kutatói forgalomba kerülő iratanyagának állományrevízióját.

III. 3.2. Restaurálás, konzerválás

Restaurálás

Az MNL 6 tagintézményében van restaurátor műhely, 4 tagintézményben könyvkötő műhely, 2 helyen (OL, BAZML) pedig mindkettő. A tervet a tagintézmények/műhelyek teljesítették, több dokumentumfajta esetében túlteljesítés történt. A munkák kevés kivételtől eltekintve a tagintézmények saját műhelyeiben készültek.

9. táblázat: A restaurálási munkák megoszlása és mennyisége

	Országos Levéltár	Megyei tagintézmények	Összesen	Éves terv
oklevél, kódexlap, címereslevél	145 db	7 db, 1,1 ifm	152 db, 1,1 ifm	13 db
irat, nyomtatvány, könyvlap	7 751 lap	22 069 lap 2 kötet 1,4 ifm	29 820 lap 2 kötet 1,4 ifm	37 880 lap, 6 kötet, 2,31 fm
tervrajz, térkép	77 db	245 db	322 db	766 db
plakát, képeslap, családfa, rajz, fotó, üvegnegatív	831 db	53 db	884 db	2 db
pecsétmásolat	76 db	0	76 db	22 db

III. 3.3. Könyvkötészeti munkák

A palliumvágási igényeket nehéz tervezni, mert a rendezési munkák közben derül ki, hogy ténylegesen mennyi palliumra van szükség.

10. táblázat: A könyvkötészeti munkák megoszlása és mennyisége

	Országos Levéltár	Megyei tagintézmények	Összesen	terv
lapjavítás	5 715	19 419	25 134	17 845
könyvkötés javítása, új könyvkötés	1 038	274	1312	545
palliumvágás	21 893	5 086	26 979	85 515
téka készítése	1	91	92	85
védőtök, tasak, mappa készítése	50	370	420	399
védődoboz készítése	19	1 003	1 022	120

III. 3.4. Biztonsági másolatok készítése (mikrofilmezés, digitalizálás)

A mikrofilmezés az utóbbi években háttérbe szorult, viszont a digitális felvételek száma megnőtt. Tervezett biztonsági (állományvédelmi) és kutatói megrendelésre végzett reprográfiai munkák, biztonsági másolatok készítése (digitalizálás, fotózás, mikrofilmezés, felvételek/másolatok száma) az alábbiak szerint alakult:

Mikrofilmezés: Az SzKI ÁRO reprográfiai műhelyében mikrofilmezés sem megrendelésre, sem állományvédelmi céllal nem történt. A megyei tagintézmények közül Tolna megyében végeztek mikrofilmezést állományvédelmi

céllal.

11. táblázat: A mikrofilmezett iratok mennyisége

	Országos Levéltár	Megyei tagintézmények	Összesen
mikrofilmzés eredeti iratról	0	12 132 felvétel	12 132 felvétel

Egyedi digitalizálás (fotózás): Az SzKI ÁRO fotóműhelyében 65 529 egyedi beállítású/szerkesztésű felvétel készült kutatói megrendelésekre, továbbá címereslevelekről, oklevelekről, pecsétekről, bemutatott iratokról, valamint kiállításokhoz, publikációkhoz, ezen kívül események dokumentálásaként. A megyei tagintézmények közül a CsML magas (30 826) felvételszáma digitális fényképezőgéppel végzett digitalizálást jelent.

12. táblázat: Az egyedi digitalizálások mennyisége

	Országos Levéltár	Megyei tagintézmények	Összesen
egyedi digitalizálás (fotózás)	39 246 felvétel	64 191 felvétel	103 437 felvétel

Tömeges digitalizálás (szkennelés): Az SzKI ÁRO digitalizáló műhelyeiben 528 698 felvétel készült saját munkaerővel, kötetekről, szálas iratokról, térképekről, tervrajzokról, tervmunkában (és részben terven felül), projektek keretében. A tagintézmények közül Borsod, Csongrád, Fejér, Hajdú-Bihar, Jász-Nagykun-Szolnok, Komárom-Esztergom, Nógrád, Somogy, Szabolcs-Szatmár, Tolna, Vas és Veszprém végzett tömeges digitalizálást, összesen 141 135 felvétellel, ebből kiemelten sokat, 125 ezer felvételt Hajdú-Bihar, 66 ezer felvételt Somogy. A digitalizálás eddig projektmunkákkal összefüggésben valósult meg.

13. táblázat: A tömeges digitalizálások mennyisége

	Országos Levéltár	Megyei tagintézmények	Összesen
tömeges digitalizálás (szkennelés)	473 432 felvétel	235 423 felvétel	708 855 felvétel

Mikrofilm-digitalizálás: Az SzKI ÁRO műhelyében összesen 1 485 126 felvétel készült. A megyei tagintézményeknél nincs mikrofilm-digitalizálás.

14. táblázat: A mikrofilm digitalizálások mennyisége

	Országos Levéltár	Megyei tagintézmények	Összesen
mikrofilm digitalizálás	1 473 203 felvétel	0	1 473 203 felvétel

III. 4. A levéltári anyag nyilvántartása

Az MNL a levéltári anyag megfelelő dokumentálása és megőrzésének biztosítása érdekében 2019-ben is a 27/2015. (V.27.) EMMI rendeletben meghatározottak szerint vezette az előírt nyilvántartásokat. Továbbra is kiemelt szakmai feladat volt az MNL egységes nyilvántartási rendszere teljessé tételének kiterjesztése.

A központi szervezeti egységek (MNL OL) rendezettségi és nyilvántartási mutatói kiemelkedők, hiszen az őrzött iratanyagnak csupán 0,45 %-ához nem áll rendelkezésre raktári nyilvántartás. Ugyanakkor, tekintettel arra, hogy az Országos Levéltárban őrzött iratanyag jelentős része még mindig dobozolatlan (csomókban őrzött) a dobozolás során sokszor teljesen új raktári nyilvántartás készül. Emiatt is lehet, hogy 2019-ben összesen 1 340,9 ifm anyaghoz készítettek új raktári nyilvántartást. A magas szám oka ezen kívül még, hogy a levéltárban korábban készült raktári jegyzékek esetében a dobozokat, mint raktári egységeket vették alapul, míg az Elektronikus Nyilvántartó Rendszer alapvetően más szemléletmódot követve az iratanyagot leírási egységenként tartja nyilván. Ezért fordulhat elő, hogy rendelkezésre álló raktári jegyzékeknek csak átalakítását terveztük, viszont a munka során végül sok helyen teljesen új raktári jegyzék készült. Ezen felül még javított raktári nyilvántartás 1 455,17 ifm anyaghoz készült.

2019-ben a legtöbb megyei levéltárban továbbra is fontos feladat volt a megfelelő kutatási segédletekkel nem rendelkező irategyüttesek raktári jegyzékkel történő ellátása. Általában a belső feldolgozó munkákat, így a nyilvántartások készítését is hátráltató tényezők között meg kell különböztetnünk az esetileg felmerülő nehézségeket (mint Csongrád és Bács-Kiskun megye esetében a költözés, illetve az arra való felkészülés), illetve a folyamatosan fennálló nehezítő körülményeket. Utóbbiak közül általánosnak nevezhető a számítástechnikai infrastruktúra elavultsága, illetve az elmúlt bő két évtizedben kialakult, sok helyütt akut létszámihiány. A fentiek mellett Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, illetve Győr-Moson-Sopron Megye Győri Levéltára esetében a belső feldolgozó munkák a raktárak, vagy azok egy része fűtetlensége miatt gyakorlatilag csak az év felére, áprilistól szeptemberig tartó időszakokra terjedhetnek ki. Mindezek ellenére több tagintézmény (Bács-Kiskun, Borsod-Abaúj-Zemplén, Fejér, Jász-Nagykun-Szolnok, Komárom-Esztergom, Nógrád, Tolna, Vas, Veszprém megyék levéltárai, valamint a Győr-Moson-Sopron megyei tagintézmény győri levéltára) a tervben vállalt mennyiséggel szemben jóval több új, illetve javított raktári jegyzéket készített el az év folyamán.

A megyei tagintézményeknél a raktári jegyzékkel el nem látott iratanyag mennyisége az előző évi adathoz képest összességében változatlan maradt (megközelítőleg 20%). Bár a legtöbb esetben ezekhez az iratokhoz is léteznek jegyzékek, ezek azonban nem merítik ki a raktári jegyzékkel szemben támasztott szakmai követelményeket.

Több megyei levéltár esetében is elmondható, hogy iratanyaguk egésze megfelelő rendezettségű és a szükséges nyilvántartásokkal teljes körűen ellátott (Borsod-Abaúj-Zemplén, Fejér, Komárom-Esztergom), illetve jelentéktelen mennyiségű iratanyag esetében merül fel a nyilvántartások hiánya a Győr-Moson-Sopron megye soproni levéltára (0,1%), a Somogy megyei (1,6%), a Heves megyei (1,8%), a Jász-Nagykun-Szolnok megyei (4,3%) és a Tolna megyei (5,8%) tagintézmény esetében. Az átlagtól jelentősen nagyobb terjedelemben raktári jegyzékkel még el nem látott iratanyagot öt megye őriz (Hajdú-Bihar 47%, Nógrád 40,7%, Csongrád 38,7%, Baranya 38,2%, Zala 33,4%).

A megyei levéltárak 2019-ben 5 792,35 ifm iratanyaghoz terveztek új és javított raktári jegyzéket elkészíteni. Ezzel szemben az év végére lényegesen több, 6 610,06 ifm-hez készültek raktári jegyzékek a megyei tagintézményeinkben. Előre nem minden esetben látható, hogy a meglévő nyilvántartások helyett végül teljesen új raktári jegyzék vagy javított raktári jegyzék készíthető, ezért a két típus közötti arányok megyénként változók, összességében elérik a 93%-os szintet.

15. táblázat: Raktári jegyzékkel ellátottság és raktári jegyzékek készítése

Főosztály / tagintézmény megnevezése	Őrzött iratanyag mennyisége (ifm)	Raktári jegyzékkel ellátott iratanyag (ifm)	Raktári jegyzékkel nem rendelkező iratanyag (ifm)	Tárgyévben elkészült új raktári jegyzék (ifm)	Tárgyévben elkészült javított raktári jegyzék (ifm)
MNL OL 1945 előtti Kormányservek Főosztálya	25352,08 + 475 MB	25352,08 + 475 MB	0	342,38	137,15
MNL OL 1945 utáni Politikai Kormányservek és Pártiratok Főosztálya	17909,46	17569,51	339,95	950,21	573,58
MNL OL Gazdasági Levéltári Főosztály	38015,79	37997,14	18,65	31,48	743,33
MNL OL Magánlevéltári Főosztály	4154,33	4129,61	24,72	16,83	1,11
MNL OL összesen	85431,66 + 475 MB	85048,34	383,32	1340,90	1455,17
MNL BKML	11236,89	7812,05	3424,84	37,36	103,41
MNL BaML	17708,08	10927,20	6780,88	139,54	14,92
MNL BéML	9655,81	7803,55	1852,26	23,83	124,06
MNL BAZML	13088	13088	0	88,93	268,85
MNL CSML	17789,89	10894,27	6895,62	18,74	513,21 + 783 db
MNL FML	10111,36	10111,36	0	95,16	94,26
MNL GYMSML Győr	8316,60	6370,20	1946,40	43,97	275,08
MNL GYMSML Sopron	6836,93	6829,41	7,52	78,25	80,92
MNL HBML	11790,24	6238,50	5551,74	1,67	0,16
MNL HML	10507,39	10315,02	192,37	99,92	0
MNL JNSZML	8543,83	8172,28	371,55	56,34	1113,31
MNL KEML	10635,579	10635,579	0	385,06	122,86
MNL NML	9896,20	5861,73	4034,47	42,04	284,04
MNL PML	20134	14717	5417	130,72	404,11
MNL SML	17317,95	17032,80	285,15	401,11	0
MNL SZSZBML	7832,61	6112,57	1720,04	25,60	46,32
MNL TML	13079	12311	768	150,84	445,60
MNL VaML	10339	9511	828	77,28	322,18
MNL VeML	15528,47	14365,07	1163,40	174,40	24,36

Főosztály / tagintézmény megnevezése	Őrzött iratanyag mennyisége (ifm)	Raktári jegyzékkel ellátott iratanyag (ifm)	Raktári jegyzékkel nem rendelkező iratanyag (ifm)	Tárgyévben elkészült új raktári jegyzék (ifm)	Tárgyévben elkészült javított raktári jegyzék (ifm)
MNL ZML	11214	7458	3756	301,65	0
Megyei levéltárak összesen	241561,829	196566,589	44995,24	2372,41	4237,65 + 783 darab
MNL összesen	326993,489 + 475 MB	281614,929	45378,44	3713,31	5692,82 + 783 darab

A munkabeszámolóban 2017 óta mérjük fel a Magyar Nemzeti Levéltár központi elektronikus nyilvántartó rendszerében elvégzett munkát. A kérdések a scopeArchivba betöltendő raktári jegyzékekkel elvégzett munkára és a törzskönyvi nyilvántartásban létrehozott leírási egységekre vonatkoztak.

A központi szervezeti egységek esetében a legfontosabb feladat – az iratanyag kutathatósága növelése érdekében – a meglévő raktári jegyzékek átdolgozása és feltöltése volt az elektronikus nyilvántartó rendszerbe. A feltöltött jegyzékek körét 2019-ben is a kutatottság mértékének figyelembevételével szélesítettük. A már rendelkezésre álló jegyzékeket megfelelő formátumúra alakítottuk és feltöltöttük a scopeArchivba, folytatva a 2015-ben megkezdett munkát, amelynek során az eddig csak papíron meglévő jegyzéket is digitalizáltuk (szkenneltük vagy begépeltek – amely munkafolyamatnál gyakran vettük igénybe a közfoglalkoztatott kollégák segítségét), majd megfelelő formára alakítottuk és feltöltöttük. Ezen felül számos olyan leírási egység is készült, amely közvetlen feldolgozó munka eredménye, és nem migráció révén kerültek az Elektronikus Nyilvántartó Rendszerbe.

A Magyar Nemzeti Levéltáron belül változatlanul az Országos Levéltár végzi nagyobb volumenben a raktári jegyzékek feltöltését. 2019 folyamán több mint 50 ezer leírási egységet hoztak létre több mint 1 300 ifm iratanyaghoz. További 120 darab raktári jegyzéket – amelyek mögött közel 700 ifm iratanyag áll – előkészítettek a scopeArchivba való betöltésre.

2019-ben a digitális másolatok nyilvántartása (W szekció) terén is előrelépett az Országos Levéltár. Összesen 1 152 676,3 MB-ot gyarapítottunk (fájlok száma: 392 503, 15 darab leírási egység, 12 projekt), vagyis jelenleg összesen 59 316 800,48 MB digitális másolatunk van törzskönyvezve (fájlok száma: 10 749 194), ebből 50 725 049,75 MB van betöltve a Preservicába (Fájlok száma: 8 903 375 db fájl) és 21 483 323,83 MB van publikálva (Fájlok száma: 4 451 981). Ehhez járul még hozzá a Hungarika-jelentések (X 10811) betöltése a Preservicába. A szakrendszer fejlesztése miatt végül csak 8 db feltöltése sikerült, de további 77 darabot készítettünk elő feltöltésre.

A megyei tagintézményekben a központi szervezeti egységek tapasztalatainak felhasználásával – az Országos Levéltár iratórzó főosztályai munkatársainak segítségével – már 2016-ban megkezdődött a raktári jegyzékek egységesítésének folyamata, a nyilvántartórendszerbe való feltöltésre alkalmas formátumban. 2018 folyamán NKA támogatás segítségével az MNL Veszprém Megyei Levéltárban folytatódott a megyei tagintézményekben dolgozó kollégák részére a scopeArchiv használatának elmélyítése érdekében az előző évben megkezdett továbbképzés. A képzés jelentős részét tette ki a megfelelő formátumú¹ raktári jegyzékek elkészítésének és feltöltésének oktatása.

A meglévő raktári jegyzékek nagy része a megyei tagintézmények esetében is létezik már valamilyen elektronikus formában (MS Word és Excel) is, vagy folyamatban van a jegyzékek begépelése, elektronizálása. Mivel a Word formátumú raktári jegyzékek nem tölthetők be a levéltári nyilvántartó rendszerbe, ezek esetében az Excel formátumra való átalakítást kell először elvégezni.

A 2. táblázatban látható adatsor alapján kijelenthető, hogy ebben az évben több megyében örvendetes módon megindult a raktári jegyzékek feltöltésének folyamata. Azt is érdemes megjegyezni, hogy a Veszprém-ben eddig lezajlott képzés négy sorozatára munkatársakat küldő megyék láthatóan aktívabban vesznek részt a raktári jegyzékek feltöltésében. Az LNyR-be való betöltésre előkészített raktári jegyzékek száma esetén kiemelhető Vas,

¹ A megfelelő formátum itt nem elsősorban informatikai fogalom, hanem a korábbi dobozzintű jegyzékek átalakítását jelenti a scope logikája szerint.

Borsod és Somogy megye. Ez is mutatja, hogy igen nagy szükség van a képzési program folytatására. Az LNYR-ben létrehozott raktári egységek száma kiemelkedően és öröndetesen magas Vas, Békés és Somogy megye esetében. A jelentésekből az is kiderül, hogy több tagintézményben szisztematikusan indult meg a munka. Egyes fondfőcsoportokra, fondcsoportokra fókuszált, mint például Heves és Pest megye. Más megyei levéltárak is végeztek kisebb-nagyobb mennyiségű feltöltéseket próbaként, illetve több helyen tapasztalható a gyarapodások rögzítése kapcsán az új leírási egységek létrehozása. A tagintézményeknél a már meglévő raktári jegyzékek átalakítása folyik xls formátumra, illetve az új, illetve javított raktári jegyzékeiket már eleve xls formátumban készítik el, melyek feltölthetőek lesznek a scopeArchivba.

A megyei tagintézményeknél a scopeArchivval kapcsolatos feladatok végrehajtását különösen nehezíti az amortizálódott számítógép-állomány, amely sok esetben nem alkalmas a feladatok ellátására. Nagy probléma még, hogy a fióklevéltárakban továbbra sem érhető el a scopeArchiv. A humánerőforrás hiánya e téren is visszafogja a teljesítményeket, valamint a képzettségi szint emelésére szervezett belső képzésekre továbbra is nagy szükség van.

MNL szinten elmondható, hogy a levéltári nyilvántartások készítése terén mind tartalmilag, mind mennyiségileg a 2019. évi tervben vállalt feladatokat teljesítette az intézmény.

16. táblázat: Az LNYR-be való betöltésre vonatkozó adatok

A főosztály / tagintézmény megnevezése	LNYR-be való betöltésre előkészített (xls formátum) jegyzékek száma	Érintett iratanyag terjedelme	Az LNYR-ben létrehozott leírási egységek száma	Érintett iratanyag terjedelme
MNL OL 1945 e. KF	73	405,75	4243	272,55
MNL OL 1945 u. KPF	0	0	5650	573,70
MNL OL GLF	47	257,12	36533	440,88
MNL OL MGYF	0	0	3746	27,07
MNL OL összesen	120	662,87	50172	1314,20
MNL BKML	0	0,00	31	110,19
MNL BaML	1	24,00	32	36,52
MNL BéML	56	163,10	7958	276,39
MNL BAZML	98	1058,95	98	1058,95
MNL CSML	0	0,00	0	0,00
MNL FML	67	107,54	22	117,66
MNL GYMSML Győr	5	128,10	3	22,45
MNL GYMSML Sopron	0	0,00	0	0,00
MNL HBML	0	0,00	0	0,00
MNL HML	57	308,40	31	32,67

A főosztály / tagintézmény megnevezése	LNyR-be való betöltésre előkészített (xls formátum) jegyzékek száma	Érintett iratanyag terjedelme	Az LNyR-ben létrehozott leírási egységek száma	Érintett iratanyag terjedelme
MNL JNSZML	60	425,13	77	232,55
MNL KEML	10	38,60	5	13,67
MNL NML	31	135,42	10	15,02
MNL PML	9	94,49	2744	92,49
MNL SML	73	211,10	4652	127,63
MNL SZSZBML	17	211,23	261	56,75
MNL TML	12	99,78	0	0,00
MNL VaML	412	888,90	22383	888,90
MNL VeML	21	8,75	3486	93,71
MNL ZML	0	0,00	3868	2,92
Megyei levéltárak összesen	929	3903,49	45661	3178,47
MNL összesen	1049	4566,36	95833	4492,67

III. 5. Rendszerezés, rendezés

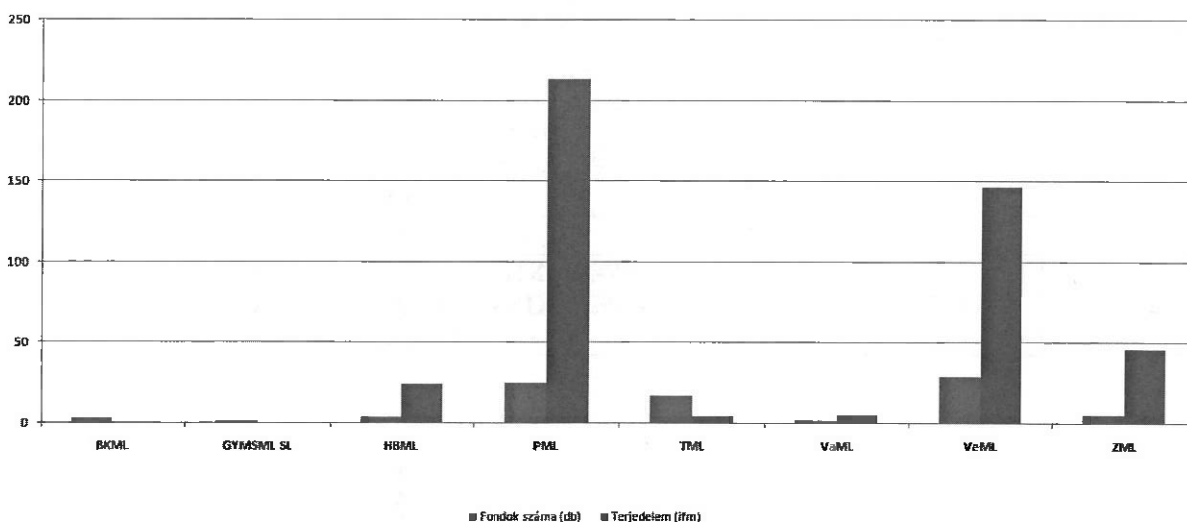
III.5.1. Alapszintű rendezés

Évek óta tendenciaként jelenik meg a Magyar Nemzeti Levéltár munkájában az alapszintű levéltári feldolgozó tevékenység csökkenése. Ennek okai a levéltári állomány rendezetlen iratanyagának fokozatos visszaszorulásában és az iratátvételi követelmények fegyelmezett végrehajtásában keresendők.

2019-re a Magyar Nemzeti Levéltár szervezeti egységei mindössze 32 fond körében, 53 iratfolyóméter volumenben terveztek alapszintű feltárási munkát. A terveket végül jelentősen felülmúlta a teljesítés, mely 86 fondot érintett, 439 ifm mennyiségben. Az alapszintű rendezés közel felét a Pest Megyei Levéltár hajtotta végre, döntően tanácsai fondok rendszerezése révén. A többi érintett intézmény esetében a jogszolgáltatási szervek, valamint az önkormányzati keletkeztetésű iratanyagok is hangsúlyos szerepet kaptak.

17. táblázat: Az alapszintű rendezésben érintett fondok és fondfőcsoportok, a rendezett mennyiség

A levéltár megnevezése	Fondok száma (db)	Terjedelem (ifm)	Érintett fondfőcsoportok
BKML	3	0,34	IX., XIV.
GYMSML SL	1	0,13	X.
HBML	4	24,13	XXIII-XXIV., XXXVII.
PML	25	213,75	V., XXIII., XXXIII.
TML	17	3,86	V-VII., XIII.
VaML	2	4,73	XXV., XXXVII.
VeML	29	146,31	VIII., X., XIV., XV., XXIII., XXV., XXXVII.
ZML	5	46,13	VII., XXIII., XXIX.
Összesen:	86	439,38	V-X., XIII-XV., XXIII-XXV., XXIX., XXXIII., XXXVII

III.5.2. Középszintű rendezés

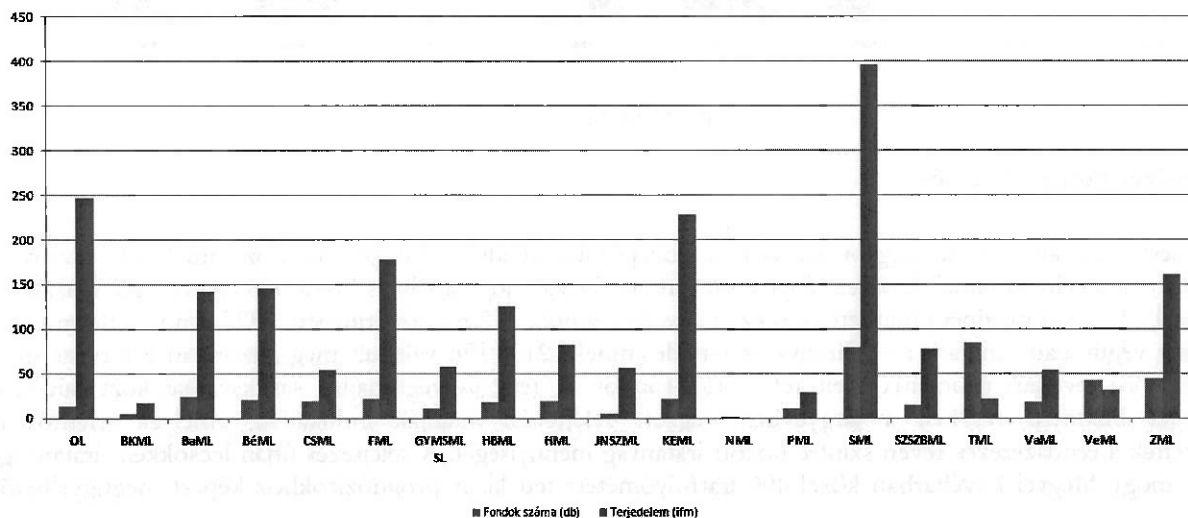
A rendezési munkákon belül hagyományosan a középszintű rendezés jut prioritáshoz, amelynek érvényre juttatásában a levéltárszakmai követelmények mellett az ágazati jogszabály is ösztönzőleg hat. Középszintű rendezéssel 2019-ben majdnem minden szervezeti egység számolt, 418 fondot érintően, 2895 ifm terjedelemben. A teljesítés végül alatta maradt az előirányzott terjedelemben (2108 ifm valósult meg), azonban a tervezettnél szélesebb körű levéltári állományt ölelt fel – 467 fondot. A terv és végrehajtás sárokszámait közt húzódo különbséget bizonyos részben a tárgyévben végzett selejtezési munkák indukálták, amelyek jelentősen csökkentették a rendszerezés révén szintre hozott iratanyag mennyiségét. A selejtezés útján lecsökkent iratanyag csak a Somogy Megyei Levéltárban közel 400 iratfolyómétert tett ki. A prognózisokhoz képest megfigyelhető

elmaradások a betöltött szakmai státuszok számának csökkenésével és előre nem tervezett munkafeladatokkal is indokolhatók.

Mennyiség tekintetében az Országos Levéltár Gazdasági Levéltári Főosztálya áll az élen, amelynél a súlypont a Kohó- és Gépipari Minisztérium szakigazgatási szerveinek anyagára jutott. Az MNL tagintézményei közül Komárom-Esztergom megye teljesítette a legmagasabb értéket. A megyei levéltárak munkájában a vállalatok, helyhatóságok, jogszolgáltató szervek és intézmények között oszlott meg a rendezési munka java része.

18. táblázat: A középszintű rendezésben érintett fondok és fondfőcsoportok, a rendezett mennyiség

A levéltár megnevezése	Fondok száma (db)	Terjedelem (ifm)	Érintett fondfőcsoportok
OL	13	246,68	XIX., XXIX., K, P szekció
BKML	5	17,38	IV-V., XXIII., XXIX.
BaML	24	142,54	V., VIII-XI., XIII., XXIII., XXIX.
BéML	20	146,33	V., VIII., XIV-XV., XXIII-XXV., XXX., XXXVII.
CSML	19	54,10	VIII., XIII-XV., XXIII-XXIV., XXIX.
FML	21	177,99	VIII., X., XIII., XXIII., XXX.
GYMSML SL	11	57,98	XXIII-XXV., XXX., XXXVII.
HBML	18	125,96	IV., VIII., XV., XXIII., XXV., XXIX., XXXV.
HML	19	83,20	VIII., XIV., XXV., XXIX., XXXV., XXXVII.
JNSZML	4	56,34	VIII., X., XIV., XXV.
KEML	21	227,61	IV-V., VIII., XXIII., XXXV.
NML	1	0,35	X.
PML	10	29,43	VIII., X., XXIII., XXXV.
SML	79	396,40	VII., X., XIV., XXIII., XXIX., XXXVII.
SZSZBML	14	77,82	VIII., XIV., XVII., XXIII-XXIV., XXX., XXXVII.
TML	84	21,74	IV., VIII-X., XIII-XV., XXX.
VaML	18	54,59	VII-VIII., XIII-XIV., XXIII.
VeML	42	31,48	V-VI., X-XI., XIII-XIV., XXIII., XXIX-XXX.
ZML	44	160,82	IV., VII., XXIII-XXV., XXXV.
Összesen:	467	2108,74	IV-XI., XIII-XV., XVII., XIX., XXIII-XXV., XXIX-XXX., XXXV., XXXVII., K, P szekció

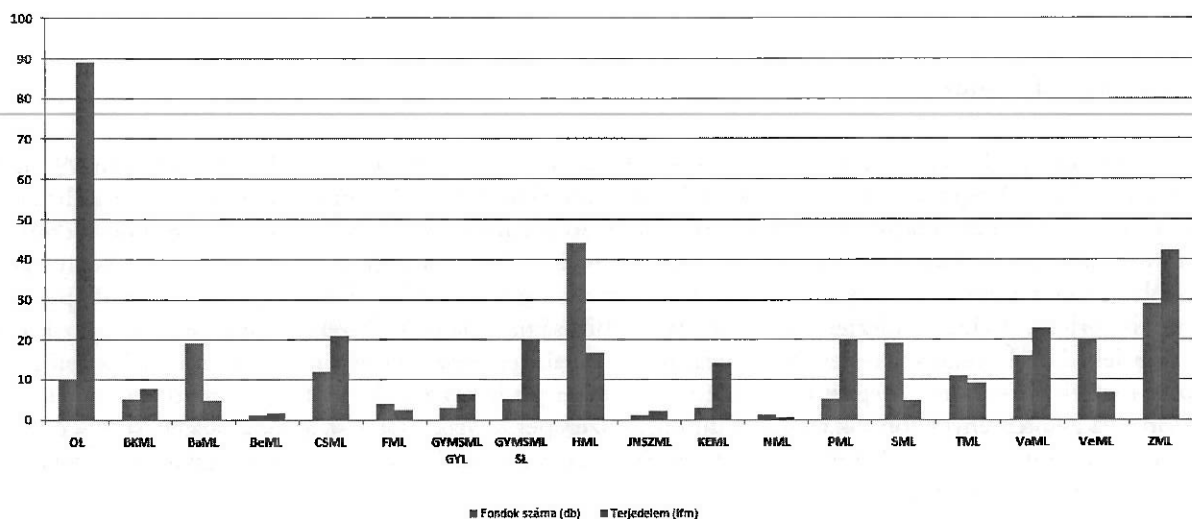

III.5.3. Darabszintű rendezés

Darabszintű rendezést 14 megyei tagintézmény és az Országos Levéltár tervezett 2019-ben, összesen 195 ifm terjedelemben és 2000 db egyedileg nyilvántartott dokumentum tekintetében. A végrehajtás ez évben is meghaladta a munkatervben foglalt mennyiséget. Ezen levéltári feldolgozó munka az MNL-ben összesen 208 fondot érintett és 291 ifm-t ölelt fel. A tárgyév során az Országos Levéltár folytatta a legeredményesebb tevékenységet, legmagasabb szinten rendszerezve egyes kormányiszervek és országos hatáskörű államigazgatási hivatalok (például Pénzügyminisztérium, Belügyminisztérium, Szabadalmi Bíróság), valamint illetékességébe tartozó gazdasági szervek (Közlekedési Főfelügyelet) levéltári anyagát. A darabegységben kezelt iratok közül 783-at sikerült feldolgozni, melyek a Csongrád Megyei Levéltár fotógyűjteményét képezték. A darabszintű rendezés esetében a feudális kori és a gyűjteményes fondok mellett hangsúlyos szerepet kaptak a tanácsai, a jogszolgáltatási és a családi iratok is. A darabszintű rendezéseket az adatbázis-építések, illetve azzal összefüggésben a digitalizálási, továbbá ügyfélszolgálati célok is indukálták.

19. táblázat: A darabszintű rendezésben érintett fondok és fondfőcsoportok, a rendezett mennyiség

A levéltár megnevezése	Fondok száma (db)	Terjedelem (ifm)	Érintett fondfőcsoportok
OL	10	89,03	XIX., C, K szekció
BKML	5	7,66	IV., XV.
BaML	19	4,65	IX., XXIII.
BeML	1	1,56	XIV.
CSML	12	20,97 + 783 db	V., XV., XXIII., XXX.
FML	4	2,27	VI., VII., XIII., XVI.
GYMSML GYL	3	6,44	XIV., XXV.
GYMSML SL	5	20,14	IV., VII., XV., XXV.
HML	44	16,72	VIII.
JNSZML	1	2	XXXVI.
KEML	3	13,93	VI.
NML	1	0,52	XV.
PML	5	19,92	VI., XIV., XXIII., XXIV., XXXV.
SML	19	4,71	X.
TML	11	9,12	IV., V., XXIII., XXXV.
VaML	16	22,69	VII., XIV., XXIII.
VeML	20	6,62	V., VI. XIV., XXIII., XXIV., XXVI.
ZML	29	42,25	IV., VII., X., XXX.
Összesen:	208	291,2 + 783 db	IV-X., XIII-XV., XXIII-XXV., XXX., XXXV., XXXVI.

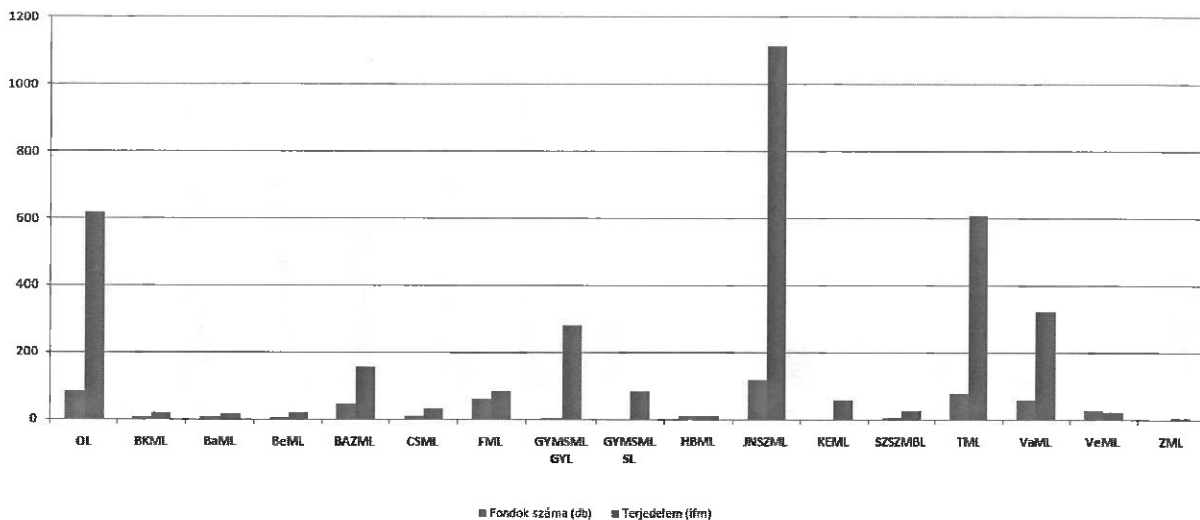

III.5.4. Ellenőrző rendezés

Ellenőrző rendezést 16 megyei tagintézmény és az Országos Levéltár tervezett, mintegy 3205 ifm terjedelemben és 215 fond vonatkozásában. Ezen levéltári feldolgozó munkafajta felölelte közel valamennyi fondfőcsoportot. Jellemzően a korábban már legalább középszinten rendezett, de valamilyen ok (költöztetés, sűrű használat, eleve nem szakszerű vagy időközben meghaladottá vált rendezési szisztéma) miatt keveredetté vált irategyütteseket kellett ellenőrizni, adott esetben a rendezettségét revideálni, vagy a megszűnő fondcsoportok miatt volt szükséges az ellenőrző munkát elvégezni. Mennyiséget tekintve a Jász-Nagykun Szolnok Megyei Levéltár emelkedik ki a statisztikai adatsorok számsorai közül, mely tagintézmény önmagában elvégezte az ellenőrző rendezés harmadát. Rajta kívül három megyei levéltár (Tolna, Vas, Győr-Moson-Sopron) és az Országos Levéltár jelentett számottevő eredményt feldolgozó tevékenységeinek sorában. Az ellenőrző rendezés 2019-ben a tervben vállaltakat meghaladva, 525 darab fondot és 3450 folyóméternyi iratanyagot érintett.

20. táblázat: Az ellenőrző rendezésben érintett fondok és fondfőcsoportok, a rendezett mennyiség

A levéltár megnevezése	Fondok száma (db)	Terjedelem (ifm)	Érintett fondfőcsoportok
OL	83	618,08	XVII-XIX., C, E, K, N, O, P, R, Z, Y szekció
BKML	8	17,83	IV., IX., XV., XXIII., XXV., XXXV.
BaML	6	14,92	XIII., XIV., XXIII.
BeML	4	18,37	IV.
BAZML	44	154,66	IV., V., VII-X., XIII-XV., XXIII., XXV., XXXVII.
CSML	12	32,15	IV., V., XV., XXIII., XXV.
FML	62	82,9	IV., XIV., XXIII.
GYMSML GYL	5	278,44	IV., VII., XXIV., XXV.
GYMSML SL	2	80,92	XIII., XXV.
HBML	9	7,37	IV., VIII., XXX.
JNSZML	120	1113,31	XIII-XV., XXIII.
KEML	1	55,68	XXIX.
SZSZMBL	4	23,44	IV., XXIV., XXV., XXXV.
TMML	78	606,92	II., IV., V., XXIII-XXV., XXX., XXXVII.
VaML	59	322,18	V., VII., XIII., XXIII.
VeML	27	21,19	V., VI., XXIII., XXIV.,
ZML	1	2,2	VII.
Összesen:	525	3450,56	II., IV-X., XIII-XV., XVII-XIX., XXIII-XXV., XXIX., XXX., XXXV., XXXVII., C, E, K, N, O, P, R, Z, Y szekció

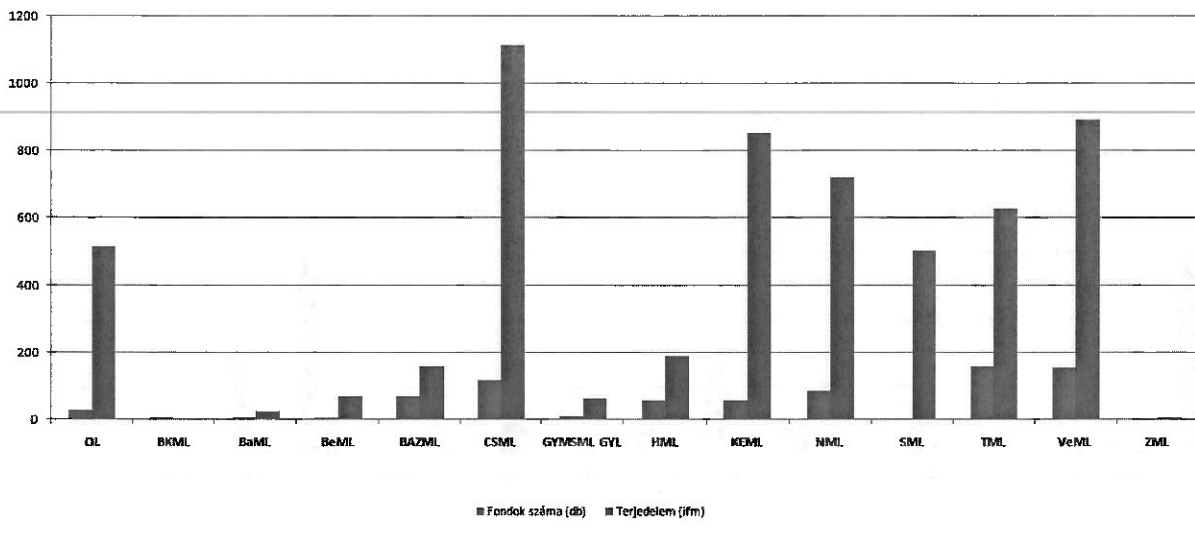

III.5.5. Raktári rendezés (mintaállványozás, jelzettelés, átrendezés)

A munka legtöbb esetben raktáron belüli átrendezést, tömörítést kisebb mértékben mintaállványozást jelentett. Jelzettelést kevés helyen végeztek, elsősorban ott, ahol digitalizálásra történő előkészítés vagy darabszintű rendezés is történt. 2019. évre vonatkozóan MNL szinten ez a munkafeladat 735 fondot fogott át, és 5755 ifm összterjedelmet eredményezett. A teljesített volumen döntő hányadát a mintaállványozási tevékenység adta.

21. táblázat: A raktári rendezésben érintett fondok és fondfőcsoportok, a rendezett mennyiség

A levéltár megnevezése	Fondok száma (db)	Terjedelem (ifm)	Érintett fondfőcsoportok
OL	26	516,73	VIII., XIX.
BKML	5	0,43	IV., X., XXV.
BaML	3	26,96	IV.
BeML	3	70,62	XXIII., XXIX.
BAZML	69	157,92	IV-X., XIII-XV., XXIV., XXV., XXXVII.
CSML	115	1115,10	XV., XXIX.
GYMSML GYL	7	63,89	VIII., XXIII-XXV.
HML	55	190,16	VIII., XIV., XXIV., XXV., XXIX., XXXV., XXXVII.
KEML	56	856,18	V., VIII., XIV., XXIII-XXV., XXIX., XXXV., XXXVII.
NML	84	723,44	XXIII.
SML	1	505	XXIX.
TM	156	629,5	IV., V., VIII-X., XXIII-XXV., XXX., XXXVII.
VeML	153	892,13	V., VI., VIII., X., XIII-XV., XXIII-XXV., XXIX., XXX., XXXVI., XXXVI.
ZML	2	7,71	XXV.
Összesen:	735	5755,77	IV-X., XIII-XV., XIX., XXIII-XXV., XXIX., XXX., XXXV., XXXVII.

III. 6. Selejtezés

A Magyar Nemzeti Levéltár ingatlanfejlesztési stratégiájának tervszerű végrehajtása ellenére a tagintézmények túlnyomó többsége továbbra is szabad raktári férőhely kapacitás problémákkal küzd, amely továbbra is alátámasztja az intézményekben zajló selejtezési munkák létjogosultságát.

2019-ben négy megyei tagintézményben, valamint az MNL OL Gazdasági Levéltári Főosztályán került sor selejtezésekre. Jogszabályi előírások alapján levéltári anyagot nagyobb terjedelemben az Országos Levéltár, a Komárom-Esztergom Megyei Levéltár, a Somogy Megyei Levéltár és a Zala Megyei Levéltár vont selejtezési eljárás alá, a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár pedig a saját ügyviteli iratait selejtezte. Hat tagintézményben rendezés során következett be iratcsökkenés. A selejtezések a korábbi évekhez hasonlóan elsősorban az 1945 utáni iratanyagot, s ezen belül is a tanácsai, valamint a vállalati iratokat érintették, de a megyei levéltárak esetében kisebb mennyiségű iratanyag selejtezés alá vonására került sor a közigazgatás, államigazgatás, jogszolgáltatás területi szerveinek a köréből is.

A korábbi évekhez hasonlóan a selejtezési munkafolyamat mindenütt szorosan összekapcsolódott a rendezési munkákkal, emiatt az alább közölt táblázatban külön oszlopban tüntettük fel a tényleges selejtezés által, és a rendezések során bekövetkezett iratcsökkenéseket.

22. táblázat: A selejtezések megoszlása a tagintézmények között, valamint az érintett fondok és fondfőcsoportok

A levéltár megnevezése	Selejtezés					Rendezés során bekövetkezett iratcsökkenés (ifm)
	Fondok száma (db)	Selejtezés alá vont irat terjedelme (ifm)	Selejt mennyisége (ifm)	Érintett fondfőcsoportok	Selejtezés jóváhagyása (megtörtént, folyamatban)	
MNL OL	7	103,69	36,62	XXIX., Z.	Folyamatban	7,2
MNL BKML	–	–	–	–	–	0,33
MNL BaML	–	–	–	–	–	20,1
MNL BéML	–	–	–	–	–	–
MNL BAZML	–	–	–	–	–	–
MNL CSML	–	–	–	–	–	–
MNL FML	–	–	–	–	–	–
MNL GYMSML Győr	–	–	–	–	–	–
MNL GYMSML Sopron	–	–	–	–	–	–
MNL HBML	–	–	–	–	–	–
MNL HML	–	–	–	–	–	3,84
MNL JNSZML	1	4,56	1,93	VIII.	Megtörtént	–
MNL KEML	12	181,77	66,55	VI., XXIII., XXIX.	Folyamatban	–
MNL NML	–	–	–	–	–	–
MNL PML	–	–	–	–	–	–
MNL SML	4	532,62	407,18	XXIV., XXIX.	Megtörtént	–
MNL SZSZBML	–	–	–	–	–	–
MNL TML	–	–	–	–	–	–
MNL VaML	–	–	–	–	–	12,48
MNL VeML	–	–	–	–	–	1,33

MNL ZML	5	106,25	39,87	VII., XXIII., XXV., XXIX.	Folyamatban	–
Összesen	29	928,89	552,15	VI., VII., VIII., XXIII., XXV., XXV., XXIX., Z.	Megtörtént: 2 Folyamatban: 3	45,28

A tagintézmények 2019. évi munkatervei alapján a selejtezés alá vont levéltári iratanyag 867,86 iratfolyómétert tett ki a bértárolt iratanyagban tervezett selejtezések nélkül. Ezzel szemben 2019-ben a ténylegesen selejtezés alá vont iratanyag pontosan 928,89 iratfolyóméter volt, amely a jelzett célkitűzésnek a 107%-át teszi ki.

A 2019. évi munkatervben megjelölt selejtezési tervszámaikból MNL Országos Levéltár Gazdasági Levéltári Főosztálya, az MNL Komárom-Esztergom Megyei Levéltára és az MNL Zala Megyei Levéltára jelentős mértékben felülteljesítették a tárgyévre kitűzött előirányzatot. A 2019. évi munkatervben megjelölt selejtezési tervszámaikból az MNL Győr-Moson-Sopron Megye Győri Levéltára és az MNL Veszprém Megyei Levéltára semmit sem valósított meg. Az MNL Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltára a 2019. évi munkatervében nem számolt a selejtezéssel kapcsolatos munkafolyamatokkal, ennek ellenére összesen 4,56 iratfolyómétert (1 fond) vontak eljárás alá.

III. 7. Segédlet-készítés

Az MNL OL szervezeti egységei és megyei levéltárai a középtávú szakmai célkitűzésnek megfelelően 2019-ben is nagy hangsúlyt fektettek a felhasználók, kutatók munkáját támogató és a levéltári anyag használatát, nyilvántartását megkönnyítő segédletkészítésre, amely elsősorban a korábbi években megkezdett munkák folytatását jelentette. A segédletkészítés tekintetében az új nyilvántartó rendszerre történő átállással párhuzamosan a 10/2002. NKÖM, illetve a 2015-ben hatályba lépett 27/2015. (V. 27.) EMMI rendelet értelmében a nyilvántartással kapcsolatban elvégzett feladatokat a levéltári nyilvántartások közé soroltuk, köztük a raktári jegyzékek készítését is. Ezt indokolta az is, hogy az új, a scopeArchivra alapozódó nyilvántartórendszer (LNYR) azt követeli meg, hogy az általunk őrzött iratanyagot a lehető legrészletesebben írjuk le, olyan részletesen, amilyen szinten azt ki is adjuk. Ennek szellemében folytattuk a ScopeArchiv és az AOL (adatbazsokonline.hu) adatfejlesztését. A scopeArchiv bevezetésével és egyre szélesebb körben történő használatával lehetővé vált, hogy szinte minden elektronikus segédlet folyamatosan a rendszer részévé tegyünk, így elmosódik a határ a hagyományos nyilvántartás és a segédlet között. A 2019-ben sorra került informatikai fejlesztések éppen ezt a célt tűzték maguk elé: a megyei tagintézmények informatikai parkjának megújítását, valamint a szakrendszerek működtetéséhez szükséges sávszélesség biztosítását. A scopeArchiv mellett a segédletek nagyobb részét nyújtó adatbázisok építését az önállóan kifejlesztett, és ebben az évben örvendetesen megújult AOL rendszere teszi lehetővé. Ez utóbbi alkalmazás, valamint az ezt támogató adatbázisok és fejlesztések (Név-tér, adatbázis sémák, illetve a sémákra épülő adatbázisok stb.) újabb irányokba vitték az adatbázisainkkal kapcsolatos munkálatokat. Az informatikai fejlesztések mellett arra törekedtünk, hogy az MNL megyei tagintézményeinek adatbázisai azonos adatbázis sémákba rendezetten, egy felületen jelenjenek meg. A két rendszer közötti különbség általában úgy írható le, hogy amíg a scopeArchive az egyszerűbb (jegyzékek, lajstromok, regeszták) publikálásra alkalmasabb, addig az Adatbázisok online felülete az összetett, bonyolultabb névtér alkalmazásokhoz kapcsolódó adatbázisok rögzítését és publikálását teszi lehetővé. Mindkettő nagy előnye, hogy – amennyiben rendelkezünk megfelelő sémával és feltöltő felülettel – az adatbázisok adatai külön beruházás és külső vállalkozó nélkül, költséghatékonyan adminisztrálhatók és tehetők publikussá. E két rendszer felhasználását a korábbinál nagyobb hangsúllyal terveztük bevezetni az MNL összes tagintézményében annak érdekében, hogy az eddig papíralapú vagy lokálisan használható segédletek nagyobb publicitást kapjanak, és a felhasználók/kutatók jóval gyorsabban és egyszerűbben férjenek az iratanyaghoz. Az elkészülő segédletek publikálását így részben a scopeArchiv (lajstrom, jegyzék, regeszta, repertórium), részben a rendelkezésre álló sémák tekintetében az AOL útján oldjuk meg.

Az adatbázisok publikálásában, de főként szerkesztésében, további adatbázisok szolgáltatótól független építésében 2019-ben MNL szinten nagy fejlesztések történtek. Megtörtént az AOL 2.0 infrastruktúrájának kialakítása (szerverek, tárolók, operációs rendszer, adatbázis kezelő, hálózati beállítások). Az AOL megújítása során az új, felhasználóbarát grafika mellett új adminisztrátori felületet hoztunk létre, új, az egyes adatbázisokhoz specifikus fozattás keresést fejlesztettünk, az Europeana kulturális felülethez hasonlóan tematikus oldalak köré szerveztük az adatbázisokat, és mintegy 50 adatbázis esetében megtörtént a teljes migráció. Emellett több adatbázisban történtek finomítások a lista elemek szerkesztésének jogosultsághoz kötése, vagy exportlehetősége kidolgozásával. 2019-ben megkezdtük a Hungarika gyűjtemény digitalizált változatának publikálását a Hoffinanz Bücher közreadásával, valamint publikáltuk az oszmán összeírásokat tartalmazó adatbázist az AOL2-n. A megyei tagintézmények adatbázisai közül az I. világháborúban elesettek adatbázisát, valamint az 1945 utáni párttestületek migrációját végeztük el. A megyei testületi ülések migrálásának előkészítését a KDS projekt keretében kezdtük meg, egyben előkészítettük az orosz hadifogoly adatállomány és adatbázis archiválását és publikálását.

A MNL tagintézményeiben 2019-ben épített adatbázisok és más segédletek tekintetében meghatározó hangsúlyt a „Hetediziglen 2020” projekthez kapcsolódó munkák kaptak, a testületi jegyzőkönyvek napirendi jegyzékeihez, valamint a telekkönyvi és a közjegyzői iratokhoz, illetve az MNL Armális projektje nyomán a címereslevelekhez készültek digitális segédletek, valamint a korábbi években megkezdett adatbázisok (hadigondozás, összeírások, műszaki iratok) további fejlesztései. A megyei tagintézmények részéről megfigyelhető volt, hogy az 1919. évi Tanácsköztársaság forráskiadvány kapcsán ennek az iratanyagnak a feldolgozása is megkezdődött.

A Refo500 projekt ugyan már befejeződött, de az érdeklődés e tárgykörű iratok feldolgozását illetően nem szűnt meg: a megyei levéltárakban a korabeli közigazgatásban és adott esetben különféle magánszemélyeknél és egyesületeknél keletkezett iratokat dolgozzák fel, elsősorban adatbázisba és tematikus segédletekbe foglalva. Adatbázisok készültek káptalani hiteleshelyi iratokhoz, anyakönyvekhez, tervanyagokhoz, nemességi iratokhoz. Az Országos Levéltár munkatársai folytatták az 1526 és 1570 közötti időszak iratainak a feltárását. A korábbi pályázatot egy sikeres NKFI pályázat támogatásával sikerült folytatni, amely során 2019-ben 7662 új rekordot, illetve több mint nyolcezer névtér adatot rögzítettünk, illetve szerkesztettünk. Emellett megkezdtük az Országos Levéltárban már feldolgozott címereslevelek adatbázisba történő rögzítését immáron MNL szinten, a megyei tagintézmények

bevonásával. Az eredeti címereslevelek mennyisége 923, amelyből 290 készült el 2019-ben.

2018-ban ugyan befejeződött az I. világháborús veszteséglista adatbázisának elkészítése, de az anyakönyvek feltárása és feldolgozása a kutatói igények miatt több megyei tagintézményben folytatódott. Ugyanígy az I. világháborúhoz kapcsolódóan a helyi identitás megőrzését szolgálták azok a feltáró munkák, amelyek során a megyei világháborús emlékműveket gyűjtötték össze. A megyei tagintézmények esetében folytatódott a korábbi munkálatok, amelynek keretében a helyi tanácsi iratanyagok feltárásához kapcsolódó adatbázisok, illetve lajstromok készítésének jelentősége nőtt meg.

Az OL 1945 előtti Kormányservek Főosztályán 2019-ben 134,59 ifm iratanyaghoz készült adatbázis, ami a tervben jelzett mennyiséget lényegesen meghaladja. Az adatbázisok a nemességi ügyekkel, feudális-kori összeírásokkal, az 1848. évi önálló magyar minisztériumok által elrendelt választási névjegyzékekhez, a bírósági iratanyag nagy mennyiségű irataihoz, valamint a korábban megkezdett, a Holokauszt évfordulóhoz, illetve a külföldön élő magyar állampolgárokhoz kapcsolódnak. A befejeződött 1690 utáni erdélyi királyi könyvek sorozat feldolgozását követően megkezdődött az erdélyi Armales állag nem címeresleveleinek feldolgozása, illetve a korábban megkezdett adatbázis-építések folytatódottak a nagyobb családi levéltárak levelezéseket és 19. századi minősítési táblákat tartalmazó gyűjteményeiben. A névtér fejlesztés e téren is szerves részévé vált a feldolgozásoknak, mivel 21269 rekord esetében megtörtént a helynevek azonosítása és névtérhez kötése. Ugyanitt a terv szerint 2,5 ifm iratanyaghoz készítettek tematikus segédleteket a Helytartótanács esetében. Az 1945 utáni kormányservek főosztályán a terv szerinti adatbázis-építés folyt a miniszterelnökségi, minisztertanácsi, belügyminisztériumi, és Népijóléti Minisztérium irataiban, amivel 33,96 ifm iratanyaghoz készítettek új adatbázist, vagy történt meg a korábbi adatbázisok revíziója. Emellett főként a Belügyminisztérium iratanyagának hagyományos jegyzékelése kezdődött meg.

A helyi igényeknek, illetve kutatói érdeklődésnek megfelelően a helyi közösség szempontjából fontos intézmények (pl. iskolák), illetve önkormányzati iratok feldolgozására koncentráltak a megyei levéltárak. Kiemelendő, hogy az építkezések miatt megnövekedett az igény a különféle műszaki dokumentációk iránt. Erre az igényre jól reagáltak a megyei tagintézmények, és fokozott figyelmet fordítottak ezekre az irategyüttesekre. Az adatbázis-építés másik jelentősége, hogy a tagintézmények által készített ilyen típusú segédleteket az MNL Adatbázisok online közös keresési lehetőséget biztosító felületén, valamint a tagintézmények honlapján elektronikus formában is hozzáférhetővé lehet tenni. A feldolgozott iratanyagok részben a már említett évfordulókhoz és együttműködésekhez kapcsolódnak, részben törvényi kötelezettségeink következtében, részben pedig a levéltárakban hagyományosan készített feltárásoknak (összeírások, ülésjegyzőkönyvek, napirendi jegyzékek, műszaki iratok, hadigondozási iratok, térkép- és tervtárak, Igazoló Bizottsági iratok) köszönhetően jöttek létre. A Baranya Megyei Levéltár a céhes iratanyag szisztematikus feldolgozására vállalkozott. Különösen megnőtt a hadigondozással kapcsolatos segédletek száma, amely a tagintézmények gyakorlatias szemléletét mutatja. A NEB-bel együttműködésben a megyei levéltárakban található 1956 utáni politikai perek szisztematikus feltárása tekintetében komoly előrelépésként értékelhető, hogy 2016-ban megtörtént az 1956–1958 közötti időszakban keletkezett iratok részletes feldolgozása, amit több tagintézményben 2019-ben a következő évekre is kiterjesztettek. Részben ehhez kapcsolódva a kommunista időszak jogfosztásaival kapcsolatos feldolgozások száma is megnőtt. A tárgyévben mind a feldolgozott iratanyag mennyiségét, mind az érintett fondfőcsoportok számát tekintve a legnagyobb volumenű segédletkészítés az adatbázisok, a lajstromok és a tematikus segédletek terén valósult meg, míg a legkevesebb iratanyagot érintő segédletkészítés érthető módon a regesztázás esetében történt. A megyei levéltárak által 2019-ben készített adatbázisok jelentős részének internetes hozzáférése még nem megoldott, így a kutatók távoli hozzáférése sem minden esetben biztosított, de a 2019-ben végrehajtott fejlesztések során az AOL felületének megújítása, valamint a testületi jegyzőkönyvek adatmigrációjának megkezdése folytán történtek előrelépések.

A 2019. évi tervadatokkal összevetve megállapítható, hogy a tagintézmények megvalósított segédletkészítési munkateljesítménye minden területen elérte, az adatbázis-építés területén jelentősen meghaladta az eredeti célkitűzéseket. Az adatbázisok esetében a tematikák összetartása növekedett, és az elkészült adatbázisok és regeszták a tervezetben előírt mennyiségben készültek el. A középszintű levéltári segédletek tekintetében a lajstromok esetében kis mértékben terven felüli teljesítés történt. Kiemelhetjük, hogy a kollégák a nagyobb szakmai tapasztalatot és időráfordítást igénylő darabszintű segédletek tekintetében is a tervben foglaltak szerint végezték el a feladatot.

23. táblázat: A tagintézmények által elkészített különféle mutatók mennyisége

A levéltár megnevezése	Adatbázis (fondfőcs., fond, mennyiség ifm)	Tematikus segédlet (fondfőcs., fond, mennyiség ifm)	Regeszta (fondfőcs., fond, mennyiség ifm)	Lajstrom (fondfőcs., fond, mennyiség ifm)	Repertórium (fondfőcs., fond, mennyiség ifm)
MNL BKML	VIII. 1. – 1,00 ifm XXIII. 551. c – 1,30 ifm XXXV. 1. – 0,06 ifm XXXV. 17. – 0,46 ifm	IV. 1528. – 0,94 ifm IV. 1901. b – 4,00 ifm IV. 1903. a – 5,57 ifm IV. 1908. b – 212,02 ifm IV. 1909. a – 0,17 ifm IV. 1910. a – 9,92 ifm VII. 8. c – 15,00 ifm X. 233. – 1,09 ifm X. 245. – 0,52 ifm XIV. 76. – 0,23 ifm	XXV. 30. b – 0,18 ifm	IV. 1504. b – 0,01 ifm IV. IV. 1912. b, – 0,48 ifm IV. 903. a – 1,30 ifm IV. 1903. a – 0,82 ifm IV. 1903. c – 0,14 ifm IV. 1908. b – 6,93 ifm IV. 1910. c – 0,03 ifm V. 171. a – 0,34 ifm V. 171. b – 0,48 ifm V. 174. b – 4,21 ifm V. 175. b – 22,28 ifm VII. 154. – 0,04 ifm XV. 40. a – 0,04 ifm XVI. 1. – 0,12 ifm XVI. 2. – 0,22 ifm XXIII. 512. – 0,12 ifm XXIII. 609. – 1,92 ifm XXV. 30. c – 7,44 ifm	–
MNL BaML	XV.22.a. – 21 db XXIII.101.a. – 1527 rekord – 2,50 ifm XXIII.102. a. – 17356 rekord – 3,46 ifm	IV.1003.b. – 2655 rekord – 88,78 ifm	–	IV. 410. a. – 1,56 ifm – 3477 rekord IV. 1407. b. – 1,30 ifm – 4784 rekord IX. 1. – 0,20 ifm IX. 2. – 0,10 ifm IX. 3. – 0,14 ifm IX. 4. – 0,01 ifm	–

				IX. 5. – 0,10 ifm IX. 6. – 0,10 ifm IX. 8. – 0,05 ifm IX. 10. – 0,02 ifm IX. 11. – 0,17 ifm IX. 12. – 0,10 ifm IX. 13. – 0,04 ifm IX. 14. – 0,01 ifm IX. 15. – 0,05 ifm IX. 16. – 0,02 ifm IX. 17. – 0,04 ifm IX. 18. – 0,04 ifm IX. 19. – 0,06 ifm XXIII. 4. – 0,04 ifm – 917 rekord	
MNL BéML	Jog- és tulajdonfosztás projekt: XXV. 15. f. – 6,72 ifm; VII. 2. e. – 0,24 ifm; XXV. 9. – 3,36 ifm, XXV. 3. – 1,68 ifm, XXV. 11. d. – 2,16 ifm	–	–	–	–
MNL BAZML	VII. 51/b. – 11,04 ifm XXIII. 2/d. – 11,76 ifm XXIII. 3/d. – 0,36 ifm XXIII. 12/a. – 0,72 ifm XXIV. 131. – 1,56 ifm XXV. 21/e. – 1,08 ifm XXV. 54/b. – 22,08 ifm XXV. 54/c. – 3,12 ifm IV. 501/b. – 0,01 ifm IV. 501/j. –	IV. 2405/b. – 64,80 ifm XXXIII. 1/a. – 2,23 ifm	IV. 516. – 0,12 ifm	–	–

	0,16 ifm IV. 512. – 0,01 ifm IV. 602. – 0,12 ifm IV. 912. – 2,88 ifm IV. 1501/f. – 0,11 ifm IV. 1602/g. – 0,14 ifm. IV. 1906/b. – 11,64 ifm IV. 1925/a. – 0,24 ifm V. 154. – 0,96 ifm V. 159. – 1,56 ifm V. 161. – 0,48 ifm V. 165. – 0,48 ifm V. 167. – 0,36 ifm V. 178. – 0,72 ifm V. 227. – 0,60 ifm VII. 1/d. – 0,06 ifm XXIV. 156/b. – 2,92 ifm IV. 2428/d. – 0,34 ifm V. 72/c. – 1,84 ifm				
MNL CSML	IV. B. 1119. – 1,20 ifm VII. 101. – 1,08 ifm XV. 21. – 2,40 ifm XXIII. 204. e. – 0,84 ifm XXXIII. 1. – 2800 rekord – 18,95 ifm VII. 1. – 2,00 ifm V. 78. – 2341 rekord – 5,04 ifm V. 84. – 987 rekord – 1,50 ifm XV. 1. – 0,05 ifm	XXIII. 1003. d. – 0,02 ifm	XXIII. 102. a. – 788 rekord – 7,43 ifm V. B. 73. e. – 0,12 ifm	IV. B. 434. a. – 0,13 ifm XXIII. 1003. d. – 0,02 ifm	–

	XV. 12. – 0,05 ifm XV. 47. – 0,84 ifm XV. 50. – 6306 rekord – 0,01 ifm XXIII. 201. b. – 5651 rekord – 1,56 ifm XXIII. 202. b. – 1852 rekord – 6,30 ifm XXIII. 503. – 894 rekord – 0,81 ifm XXIII. 509. – 384 rekord – 0,36 ifm XXIII. 519. – 210 rekord – 0,06 ifm V. 146. – 2060 rekord – 0,02 ifm				
MNL FML	Első világháborús emlékművek Fejér megyében – 8,16 ifm http://mnl.gov.hu/mnl/fml/i_vilaghaborus_emlekmuek IV.72.a. – (https://adatbazisokonline.hu/adatbazis/cimeresleveladatbazis)	IV.1. c. – 3,4 ifm IV. 3. c. – 1,7 ifm	–	–	–
MNL GYMSM L Győr	–	IV. 1. – 0,72 ifm	IV. 502. – 0,04 ifm	XIV. 41. – 2 ifm XXIV. 214. – 0,3 ifm XXVI. 1. – 14,4 ifm	–
MNL GYMSM L Sopron	IV.B.409. – 6,36 ifm IV.B.1405. – 6,76 ifm VII. 152. – 0,12 ifm XV. 31. – 1,38 ifm XXV.151. – 5,52 ifm	–	–	XXIV. 218.c. – 4,46	–
MNL HBML	Hadifoglyok, hadigondozottak:	–	–	–	–

	IV. B. 906/b. 156/1947., 158/1947. – 0,04 ifm V. 662/c. – 0,01 ifm MNL OL XIX- C-11. – 0,24 ifm Egyéb: IV. B. 1109/p. – 0,14 ifm XV. 35. bb. – 47 tekercs				
MNL HML	Hadigondozás: V.72.d – 8,68 ifm Egyéb: IV. 417. – 7,20 ifm XV. 2. – 0,02 ifm XV. 41. – 3,12 ifm	XXXV. 22.11. – 0,12 ifm	–	–	–
MNL JNSZML	–	IV. 407. – 0,36 ifm IV. 407. – 22,56 ifm V. 400. – 6,00 ifm VII. 1. – 4,44 ifm VIII. 51-815. – 10 ifm VIII. 812. – 0,05 ifm XV. 26. – 0,07 ifm – 316 db XXIX. 464. IV. 1. b.	–	–	–
MNL KEML	Testületi jegyzőkönyvek: XXIII. 202. – 0,60 ifm XXXV. 1. – 1,44 ifm Műszaki adatbázis: XXIII. 526.b. – 0,04 ifm Telekkönyv: VII. 2.f. – 1,56 ifm XXIV. 207.b. – 0,48 ifm	–	IV. 1.a. – 0,01 ifm V. 1001.a. – 0,01 ifm	–	–
MNL NML		1918-1924 történetéhez kapcsolódó	IV. 1 a-b. – 0,88 ifm IV. 11. l. – 4,16	–	–

		megyei iratok	ifm		
MNL PML	Testületi jegyzőkönyvek: IV. 403.ab. – 0,08 ifm – 14648 rekord XXXV. 51-f. – 2,10 ifm – 2694 rekord	–	–	–	–
MNL SML	Közjegyzői iratok: VII. 159.a. – 0,65 ifm VII. 169.a. – 0,10 ifm VII. 170.a. – 0,14 ifm VII. 171.a. – 2,99 ifm VII. 180.a. – 1,16 ifm VII. 181.a. – 0,36 ifm VII. 182.a. – 0,03 ifm VII. 183.a. – 1,54 ifm VII. 185.a. – 0,80 ifm VII. 186.a. – 0,75 ifm Műszaki adatbázis: XXIII. 567. – 3,50 ifm XXXVII. 2.f – 15,24 ifm Testületi jegyzőkönyvek: XXXVII. 201. – 3,25 ifm XXXVII. 291. – 0,37 ifm XXXVII. 321. – 3,25 ifm XXXVII. 411. – 0,62 ifm XXXVII. 431. – 5,75 ifm XXXVII. 461. – 1,37 ifm XXXVII. 521. – 2,25 ifm Egyéb: IV. 103.c. – 0,10 ifm XV. 31. – 6 db tekeracs	–	–	–	–

MNL SZSZBM L	XIV. 81. – 154 rekord Romamúlt – 115 rekord	Hadigondozás: V., VI., XXIII., XXIV., XXXVII. – 80773 rekord	–	–	–
MNL TML	Címereslevelek: XV. 2. – 20 db Zsidóság – 678 rekord Telekkönyv: XXIV. 222.b. – 3,72 ifm XXIV. 222.b. – 15,24 ifm XXIV. 223.b. – 3,36 ifm	VI.501.c.	IV. 1.a. – 0,01 ifm XV.1. – 0,01 ifm	XV. 11. – 465 db	–
MNL VaML	–	V. 109. – 1,00 ifm XII. 1. – 31,13 ifm XIII. 18. – 0,36 ifm XIII. 39. – 0,12 ifm XIII. 50. – 0,26 ifm IV. 1.a. – 9,99 ifm	–	–	–
MNL VeML	Címereslevelek: XV. 4.a – 61 db Telekkönyv: VII. 6.b-c – 1,17 ifm – 2269 rekord Összeírások: IV. 1.e – 0,18 ifm – 1000 rekord V. 142.f – 0,02 ifm – 1319 rekord Egyéb: V. 102.j – 0,06 ifm – 150 rekord V. 173.g – 0,02 ifm – 1137 rekord XII. 1.i.aa – 0,02 ifm XV. 14. – 0,02 ifm	IV. 1.d – 0,52 ifm V. 173.b – 0,12 ifm V. 425.a.cc – 0,03 ifm XXI. 3. – 0,12 ifm – 11467 rekord	–	V. 177. – 2,35 ifm V. 315.b – 0,06 ifm V. 318. – 0,08 ifm V. 324.a.bb – 0,03 ifm XI. 608. – 4,96 ifm	–
MNL ZML	Közjegyzői iratok: VII. 153. – 0,44 ifm VII. 157.a. – 0,99 ifm	Anyakönyvi kerületek és településnevek adatbázisa	–	IV. 406.a. – 7,04 ifm IV. 409.d. – 3,00 ifm VII. 1.b. – 0,11 ifm	–

	VII. 168. – 0,91 ifm VII. 169. – 2,20 ifm			VII. 1.i. – 2,64 ifm VII. 2.c. – 0,66 ifm	
	Testületi jegyzőkönyvek: IV. 402.b. – 0,04 ifm XXIII. 301.a. – 0,35 ifm XXIII. 351.a. – 0,85 ifm XXIII. 402.a. – 0,14 ifm XXXV. 2.ad. – 1,00 ifm			VII. 9.a. – 2,86 ifm	
Megyei levéltárak összesen:	252,75 ifm + 874 rekord	498,36 ifm + 92240 rekord	12,97 ifm	96,17 ifm	–
MNL OL 1945 előtti korm. szervek főo.	1848. évi választási névjegyzékek adatbázisa – 18763 rekord D 188 – 4066 rekord – 1 r.e. – 0,12 ifm E 158 – 21269 rekord (névtér) E 158 – 36625 rekord – 4 kötet – 0,5 ifm E 190 – 1668 rekord – 5 r. e. – 0,73 ifm F 21 – 148 rekord – 1 fémdoboz – 0,24 ifm K 672 – 837 rekord – 6 r. e. – 0,84 ifm K 103 – 420 rekord – 13 r. e. – 1,82 ifm K 108 – 2422 rekord – 16 r. e. – 2,24 ifm O 69 – 14562 rekord – 911 r.e. – 126,84 ifm Zsidó vagyonnal kapcsolatos adatbázis – 438 rekord – 12 r. e.	C 64 – 19 r. e. – 1,87 ifm C 42 – 5 r.e. – 0,5 ifm	–	–	–

	- 1,26 ifm				
MNL OL 1945 utáni korm. szervek főo.	XVIII-13-b - 2,88 ifm XVIII-2-e - 2,4 ifm XIX-A-1-j - 1,2 ifm XIX-A-83-a - 4,92 ifm XIX-B-1-h - 1,80 ifm XIX-C-3/1950 - 3 r.e. 0,36 ifm XIX-C-1-i - 14 r.e. - 1,68 ifm XIX-J-1-q - 180 r.e. - 21,6 ifm	XIX-C-1-n - 5 r.e. - 0,6 ifm	-	XIX-B-1-j - 1,20 ifm XIX-B-1-aa - 0,48 ifm XIX-B-1-au - 0,48 ifm XIX - 1,29 ifm	-
MNL OL Gazdaság i levéltár	-	-	-	-	-
MNL OL MGY főo.	Reformációs adatbázis - 7662 rekord	-	-	-	-
MNL OL összesen	166,75 ifm + 47694 rekord	2,97 ifm	-	3,45 ifm	-
MNL összesen	419,5 ifm + 48568 rekord	501,33 ifm + 92240 rekord	12,97 ifm	99,62 ifm	-

III. 8. Kutató- és ügyfélszolgálat, online kutatás

III. 8.1. A kutatószolgálatok feladata, helyzete, tevékenysége

A kutatószolgálati tevékenységben résztvevő munkatársak száma és aránya tagintézményenként változó. Megállapítható, hogy a kisebb személyi állománnyal rendelkező megyei tagintézményekben szinte minden szakalkalmazott részt vesz a munkában, míg a nagyobb létszámmal dolgozó levéltárakban csak kutatószolgálatban dolgozó munkatársak látják el ezen feladatokat. Kevés kivételtől eltekintve (pl. Jász-Nagykun-Szolnok, Heves, Zala) az intézményi hálózat megyén belüli tagoltsága (fióklevéltárak) miatt a legtöbb helyen egynél több kutatószolgálatot működtetnek a tagintézmények. A megyei levéltárak arra törekcszenek, hogy a kutatószolgálatot a jogszabályok által előírt heti legalább négy napra elosztott 30 órában tartsák nyitva. A fióklevéltárakban azonban – általában a kisebb látogatottság és a kevesebb munkatárs miatt – a 30 órás nyitvatartási időt nem tudják mindenhol biztosítani.

A Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában (MNL OL) a kutatószolgálat már évek óta a scopeArchiv nyilvántartási programot használja a kutatótermi folyamatok rögzítésére (beiratkozás, látogatójegyek, kutatási kérelmek, kéréslapok és kutatási esetek). A scopeArchiv kutatószolgálati alkalmazásának MNL szintű bevezetéséhez szükség van képzésekre, kollégáknak írt e-learning segédanyagokra. A megyei tagintézmények számítógépparkjának fejlesztése is folyamatban van (KÖFOP projekt keretében), így vélhetően hamarosan elhárulnak az infrastrukturális akadályok a szakrendszer MNL szintű alkalmazása előtt. Addig, amíg nem valósul meg az egységes kutatói nyilvántartás MNL szinten, sajnos a kutatóknak az egyes tagintézményekben – ha több helyen kutatnak – külön látogatójegyet kell váltaniuk, és külön támogató nyilatkozatot leadniuk, viszont az MNL OL kutatótermeiben már évek óta elég egy megváltott látogatójegy, illetve egy támogató nyilatkozat (tudományos kutatás esetén). 2020-ban MNL szintű scopeArchiv munkacsoport megszervezését tűztük ki célul, amely elsődleges feladata a megyei tagintézmények támogatása a scopeArchiv szakrendszer kutatószolgálati munkafolyamatokra történő alkalmazásában.

A KÖFOP projekt révén alkalmazásfejlesztésen esett át az e-levéltári rendszer, ami döntő mértékben az online beiratkozást és kikérés folyamatát érintette. Egyszerűsödött adminisztrációs szempontból mind a kutatók, mind a kutatószolgálatokkal foglalkozó kollégák számára. Az online beiratkozás lehetősége jelenleg az OL kutatótermeiben áll rendelkezésre, az online kikérés OL szintű implementálása még nem történt meg (2020-ra tervezzük).

III. 8.2. A Magyar Nemzeti Levéltár kutatóforgalmi adatai

Az MNL összesített adatai alapján megállapítható, hogy az eddig tapasztalt regisztrált kutatók számának csökkenő tendenciája folytatódik. Míg 2018-ban az egy évvel korábbi adatokhoz képest 251 fővel, addig 2019-ben 487 fővel kevesebben iratkoztak be az MNL tagintézményeibe. Hullámzó a csökkenés mértéke, egyik évben jelentősebb, másikban kevésbé, de iránya egyértelmű.

A külföldi lakcímmel rendelkező kutatók száma 2019-ben MNL szinten stagnált (2018: 348, 2019: 355). A 2018-ban tapasztalható ellentétes tendencia, miszerint az OL-ben a külföldi kutatók száma jelentős mértékben, 35,1%-kal emelkedett (134-ről 181 főre), ezzel szemben a megyei tagintézményekben 16%-os csökkenés következett be, 2019-ben megfordult, és míg a megyei intézményekben nőtt, az OL-ben még ha csak alig is, de csökkent a külföldi kutatók száma.

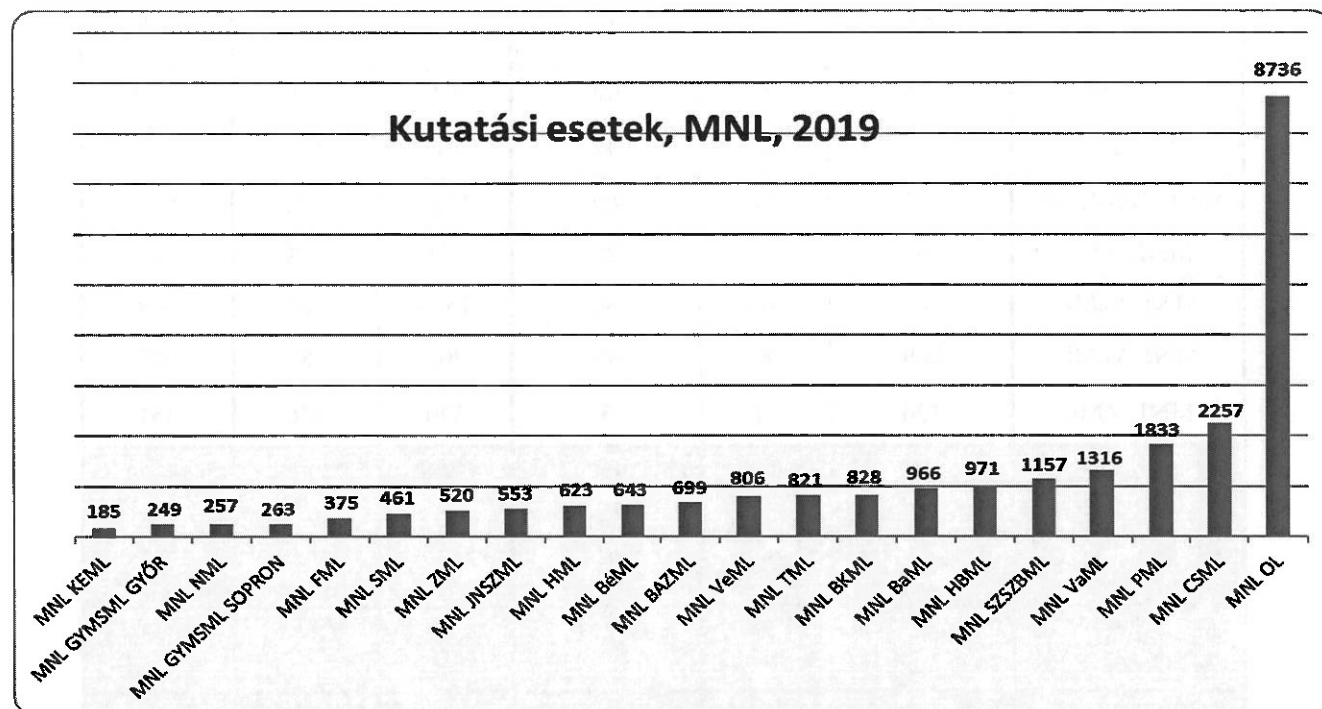
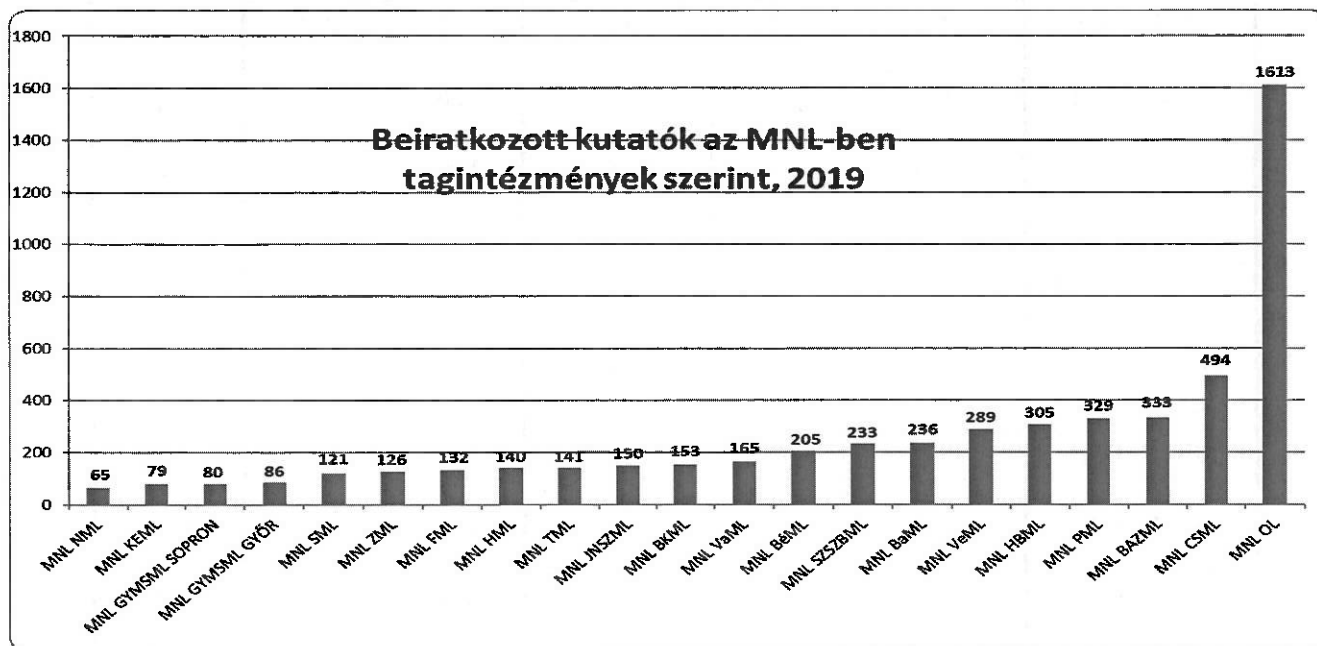
A tudományos kutatók száma MNL tekintetében kis mértékben (5 fő), de csökkent. Összességében a megyéknél nőtt, az OL esetében csökkent a tudományos kutatók száma. Ezzel együtt továbbra is igaz, hogy mind a külföldi, mind a tudományos kutatók aránya sokkal magasabb az OL-ben, mint a megyei tagintézményekben.

24. táblázat: Az MNL kutatóforgalmi adatai 2019-ben tagintézmények szerint

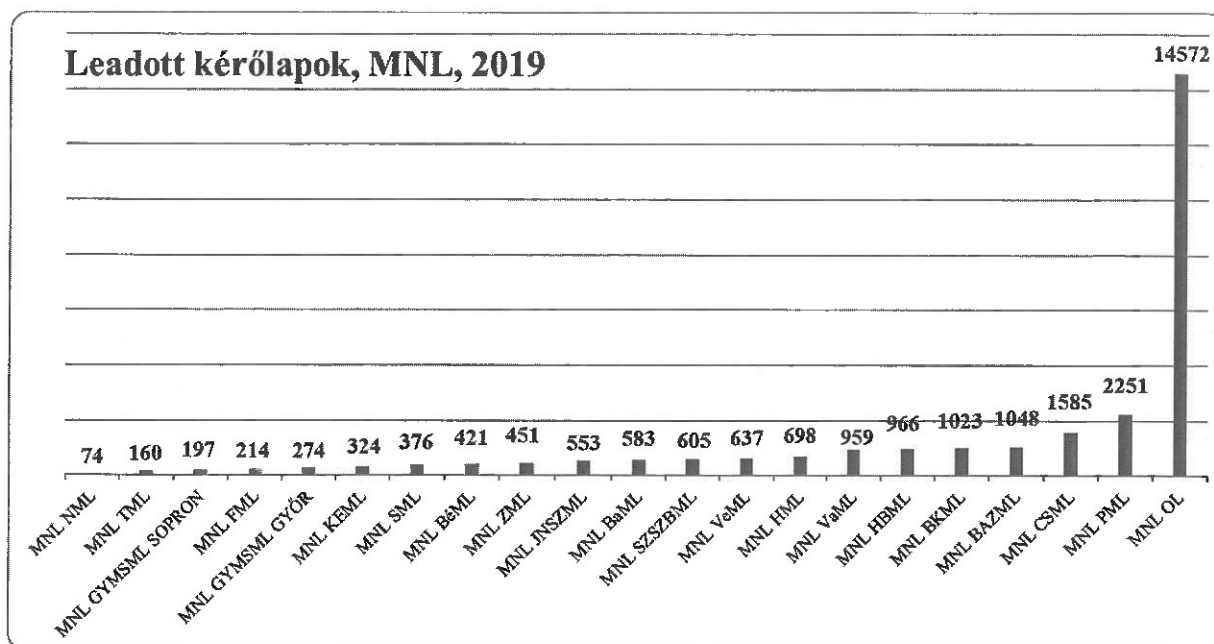
A levéltár megnevezése	Beiratkozott kutató	Külföldi kutató	Tudományos kutató	Kutatási esetek	Kutatási kérelmek	Leadott kérelmök
MNL OL	1613	177	921	8736	1434	14572
MNL BaML	236	5	110	966	237	583
MNL BAZML	333	43	90	699	333	1048
MNL BéML	205	8	67	643	205	421
MNL BKML	153	2	36	828	170	1023
MNL CSML	494	9	46	2257	510	1585
MNL FML	132	4	5	375	133	214
MNL GYMSML GYŐR	86	11	34	249	89	274
MNL GYMSML SOPRON	80	14	9	263	80	197
MNL HBML	305	10	28	971	305	966
MNL HML	140	2	98	623	140	698
MNL JNSZML	150	0	27	553	154	553
MNL KEML	79	5	11	185	79	324
MNL NML	65	1	11	257	65	74
MNL PML	329	9	160	1833	329	2251
MNL SML	121	5	42	461	121	376
MNL SZSZBML	233	11	69	1157	233	605
MNL TML	141	4	20	821	141	160
MNL VaML	165	16	86	1316	168	959
MNL VeML	289	8	45	806	289	637
MNL ZML	126	11	3	520	126	451
Megyék összesen	3862	178	997	15783	3907	13399
MNL összesen	5475	355	1918	24519	5341	27971
OL az MNL %-ában	29,46%	49,86%	48,02%	35,63%	26,85%	52,10%
Megyék az MNL %-ában	70,54%	50,14%	51,98%	64,37%	73,15%	47,90%

Az MNL kutatótermeiben a kutatók száma mellett a kutatási esetek száma is csökkent, viszont a leadott kérések száma tovább emelkedett, az OL-ben tapasztalható tendenciának köszönhetően. A megyei tagintézményekben a kutatási esetek és a kérések száma is csökkent, az OL-ben a kutatási esetek csökkenése mellett a kérések száma növekedett. A tagintézmények megoszlásában nincsen változás: az OL továbbra is a kutatási esetek 35,6%-át, a kutatási kérelmek 26,8%-át adja. A leadott kérések tekintetében összességében továbbra is nőttek a számok: a megyei csökkenést az OL-os növekedés kompenzálta.

Az MNL beiratkozott kutatóinak továbbra is 70%-át a megyei tagintézmények adják, a kutatási kérelmeknek 73%-át, a kutatási eseteknek 64%-át, viszont a leadott kérések 47,9%-át, ami 6%-os csökkenés a tavalyi évhez képest.

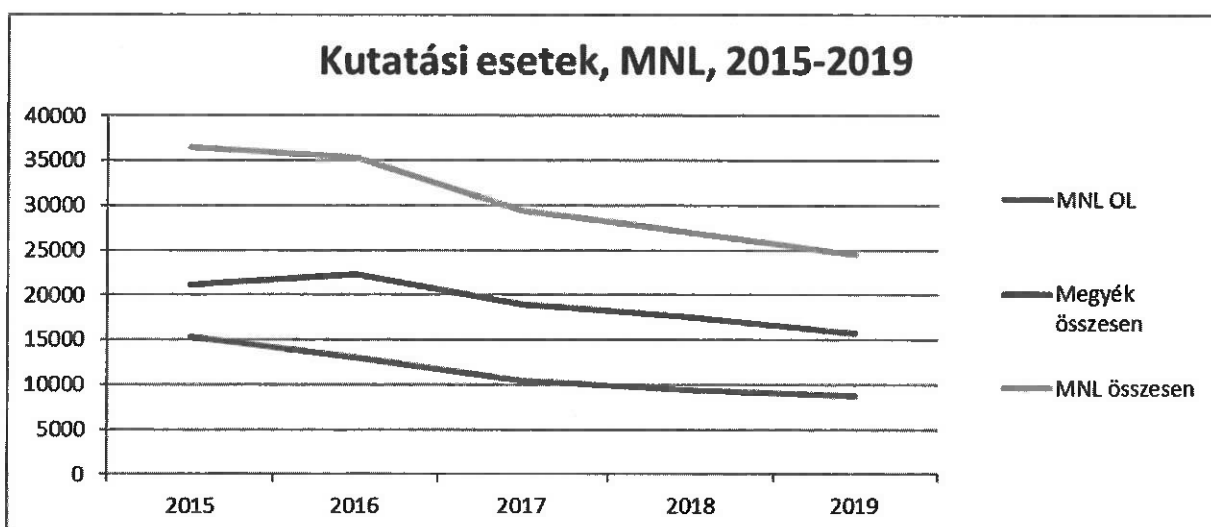
Az összes kutatási eset (15 783) 64%-a megyei tagintézményekben történt.

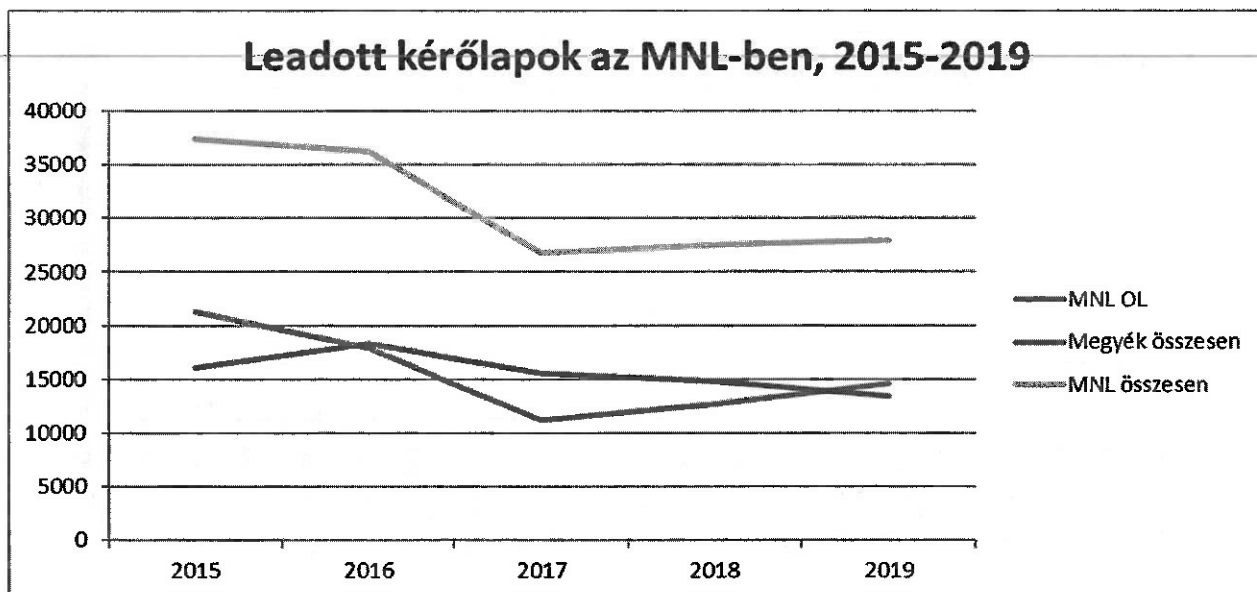
A leadott kéréslapok száma a megyei tagintézmények közül a legtöbb a Pest Megyei Levéltárban, ahol jóval meghaladja a kétezret (2251 – ez az OL éves kéréslapjainak 15,44%-a). A kéréslapok száma 2019-ben ezeröttszáz fölött egy megyében, Csongrádban (1585) volt, 900-1000 körül van Borsod-Abaúj-Zemplénben (1049), Bács-Kiskun megyében (1023), Hajdú-Biharban (966), Vas megyében (959).

A következő elkülöníthető csoport az adatok alapján 700 és az alatti kéréslapszámmal rendelkező tagintézményeké, a legkevesebb kéréslap a Nógrád megyei tagintézményben volt 2019-ben.

Több éves távlatban vizsgálva az adatokat, megállapítható, hogy MNL szinten 2015-től jellemző a kutatóforgalmi adatok csökkenése, amit jól mutat a kutatási esetek számában mért visszaesés. A visszaesés 2015–2016 között kisebb mérvű volt, ami abból adódott, hogy az OL kutatótermeire jellemző visszaesést valamelyest ellensúlyozta a megyék forgalma (ott még nem kezdődött el ekkor a csökkenés).

Nagyobb csökkenés következett be MNL szinten 2016–2017 között, amikor már a megyékben is csökkent a kutatási esetek száma, és még nagyobb csökkenést következett az OL-ben, amiben nyilván szerepet játszott a Hess András kutatóterem bezárása.

2017-ig a leadott kéréslapok száma nagyjából együtt változott a kutatási esetekkel, azaz velük együtt csökkent, azonban 2018-ban és 2019-ben is nőtt a kéréslapok száma OL szinten, így összességében, a megyei csökkenés ellenére is enyhe emelkedés figyelhető meg MNL szinten.

III. 8.3. Az Országos Levéltár kutatóforgalmi adatai

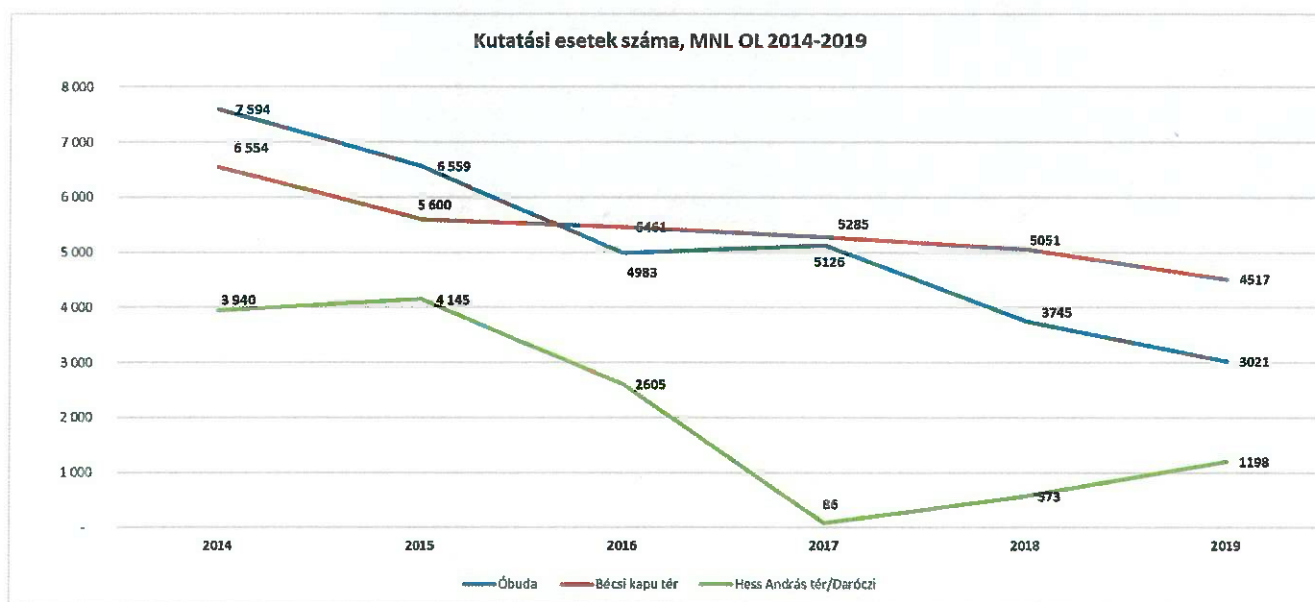
Az Országos Levéltárba beiratkozott kutatók száma 2019-ben 1613 fő volt (2018: 1730), tehát az eddig tapasztalható csökkenés tovább folytatódott. Más területeken is megfigyelhető ez a tendencia, bár kevésbé erősen, mint a korábbi években: 2019-ben 8736 kutatási eset volt (2017: 10 497, 2018: 9 369).

A regisztrált kutatók között az OL-ben a tudományos kutatók aránya 2019-ben 64,2%-ot tett ki, ami az előző évihez képest kicsivel megint magasabb. A külföldi lakcímmel rendelkező kutatók aránya az elmúlt évben stagnált: 177 fő volt (2018: 181).

A kutatási esetek mennyiségi változását érdemes kutatótermek szerinti bontásban vizsgálni (25. és 26. táblázat), és rámutatni a korábban kezdődő tendenciákra. Az előző években jelentős csökkenés következett be, egyedül a 2018 májusában megnyílt Daróczi úti kutató esetében figyelhető meg emelkedés. Forgalma kétszerese lett az előző évihez (2019: 1198, 2018: 573). A legtöbb kutatási eset a Bécsi kapu téren történt, ezt követi a Lánglilom utca, végül a Daróczi úti kutató.

25. táblázat: Kutatási esetek havi bontásban 2019-ben az MNL OL kutatótermeiben

Időszak	Lánglilium utca	Bécsi kapu tér	Daróczi út	Összesen
január	298	419	104	821
február	371	485	158	1014
március	335	542	94	971
április	284	451	112	847
május	272	450	133	855
június	209	367	80	656
július	315	494	120	929
augusztus	80	136	24	240
szeptember	214	256	81	551
október	209	312	104	625
november	310	368	116	794
december	124	237	72	433
1. félév összesen	1769	2714	681	5164
2. félév összesen	1252	1803	517	3572
2019-ben összesen	3021	4517	1198	8736
Kutatótermek közti megoszlás (éves)	34,58%	51,71%	13,71%	100,00%

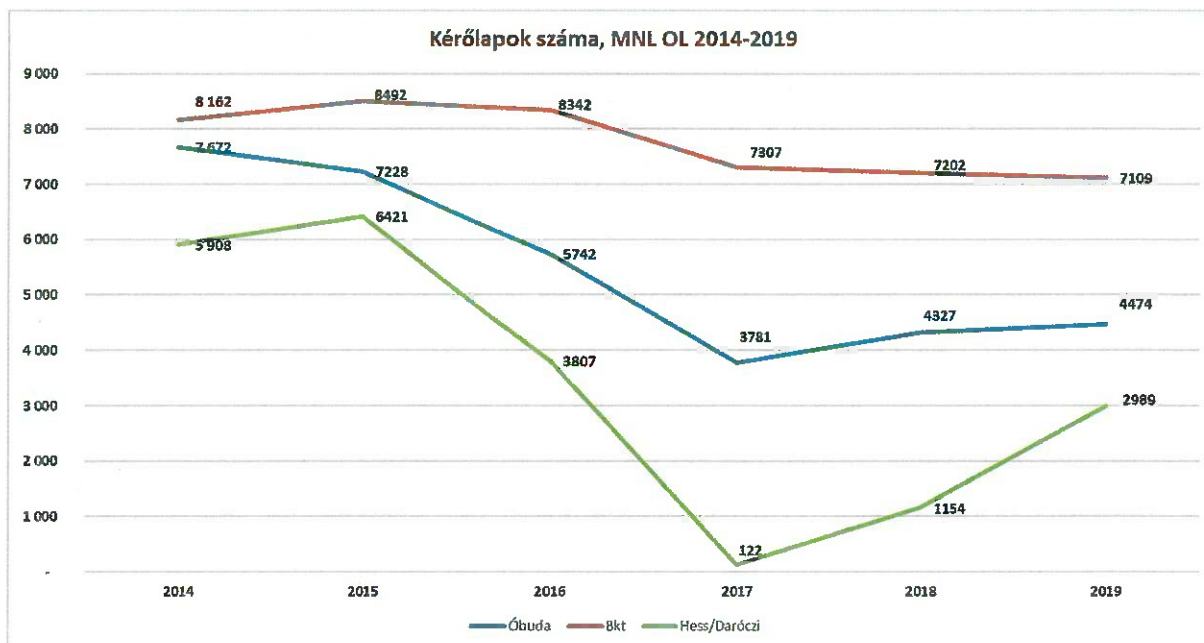

A leadott kérések havi megoszlását a 9. sz. táblázat, a több évre visszamenő tendenciát a 10. sz. táblázat tartalmazza. Továbbra is a Bécsi kapu téri kutatóterem vezet fölényrel. Ez jórészt azzal magyarázható, hogy a Bécsi kapu téri Kutatóteremben még mindig nagyobb arányban kérnek ki a kutatók papíralapú iratokat, míg Óbudán nagyobb a digitális kutatás aránya. A digitális kutatótermi kutatás ugyanúgy kutatási esetet jelent, mint az iratok papíralapon történő kutatása, de kérést az utóbbi nem mindig igényel (kikért digitális iratanyag kutatása igen, segédletek áttekintése, adatbázisokban való kutatás viszont nem).

Érdekes, hogy statisztikai adataink a kérések tekintetében – ellentétben a kutatási esetekkel – az OL-ben nem csökkenést, hanem éppen ellenkezőleg, növekedést mutatnak az előző évekhez képest. 2017: 11210, 2018: 12683, 2019: 14572.

26. táblázat: Kérések havi bontásban 2019-ben az MNL OL kutatótermeiben

Időszak	Lánglilium utca	Bécsi kapu tér	Daróczi út	Összes
január	547	773	313	1633
február	437	767	417	1621
március	452	771	242	1465
április	375	661	266	1302
május	421	687	327	1435
június	312	553	220	1085
július	518	684	268	1470
augusztus	170	231	47	448
szeptember	295	564	271	1130
október	381	565	276	1222
november	0	0	0	0
december	566	853	342	1761
1. félév összesen	2544	4212	1785	8541
2. félév összesen	1930	2897	1204	6031
2019-ben összesen	4474	7109	2989	14572
Kutatóteremek közti megoszlás (éves)	30,70%	48,79%	20,51%	100,00%

Az óbudai kutatóban a kutatási esetek számának jelentősen csökkenése főként azzal magyarázható, hogy a korábban csak Óbudán kutatható digitalizált egyházi anyakönyvi mikrofilmek kutathatóvá váltak a BFL-ben és a megyei tagintézményekben, ezért a családkutatók egy része ezeket már nem (vagy nem csak) Óbudán kutatja. A kutatási esetek számát erőteljesen befolyásolja a digitalizált állományok bővülése is, lásd erről alább bővebben.

A fenti diagramon jól látszik, hogy az óbudai kutatóban a 2015-től tartó csökkenés 2018-ban megfordult, és nőtt a kérőlapok száma. Ennek oka, hogy a Lángliliom utcai kutatóban bizonyos változás következett be a kutatók összetételét és a kutatási témákat illetően. Bekerültek új iratanyagok, amiket viszonylag sokan kutatnak, ilyen a Hess András térről idekerült 1945 utáni BM iratanyag, valamint az 1945 utáni minisztertanácsi iratanyag, de említhető a Politikátörténelmi Intézetől átvett iratanyag, valamint az ifjúsági szervezetek iratanyaga is (továbbá a W szekcióban nyilvántartott, digitalizált iratok).

III. 8.4. A kutatók tájékoztatása

Az MNL kutatószolgálatban dolgozó munkatársai a látogatókkal megismertették a levéltári kutatás legfontosabb tudnivalóit, szabályait, az iratkérés folyamatát, bemutatták a levéltári források struktúráját, a segédletek és az adatbázisok használatát. A kutatók tájékoztatása egyre több időt vesz igénybe, mivel az utóbbi időben nőtt az előképzettség nélküli, amatőr kutatók száma, akik nem ritkán gyors és látványos kutatási eredményekre számítanak, nem ismerve a levéltári kutatás természetét, a levéltári struktúrát, a kutatni kívánt iratanyag jellegét, de sok esetben a kutatandó téma/korszak ismerete is teljesen hiányos esetükben. A felkészületlenség és a kellő tájékozódás hiánya is szerepet játszik benne, hogy a kutatói kérések feldolgozása jelentős időt igényel.

Amíg korábban a levéltári iratok kutatása korábban kevesek kiváltsága volt és főként tudományos kutatók jártak a levéltárba kutatni, addig mostanra a levéltári iratok iránt érdeklődők köre jelentősen kiszélesedett, főként a felmenőik, családjuk múltja, valamint lakóhelyük, szülővárosuk/falujuk, és szűkebb környezetük története iránt érdeklődnek sokan. Ezzel együtt változik a keresett iratok jellege, témája. Nem véletlen például, hogy az MNL adatbázisai között messze legnépszerűbb az anyakönyvi adatbázis.

A levéltári kutatás „demokratizálódása/popularizálódása” (bárki kutathat bármit, mindenféle előképzettség nélkül) kihívás is a levéltárak, különösen azok kutatószolgálatára számára. Alapdolgokat kell elmagyarázni, megmutatni a nem szakavatott érdeklődőknek, akár többször is elismételve. A tájékoztatási esetek jelenlegi növekedését is részben ez a jelenség magyarázza. A megyei levéltárak kutatószolgálati, valamint az OL óbudai kutatóterme és Információs Irodája számára a tájékoztatásban külön feladat a családkutatók, sok esetben teljesen kezdő családkutatók segítése. Ugyanakkor továbbra is jelen vannak a felkészült, tudományos háttérrel rendelkező kutatók, akik másfajta odafigyelést, nem alaptájékoztatást, hanem mélyebb, részletekre figyelő tájékoztatást igényelnek. A tudományos kutatók a lehető legváltozatosabb témában tették fel kérdéseiket, érdeklődési körük a középkortól napjainkig terjed.

A munkavégzés során a kutatószolgálatok munkatársai tájékoztató munkájuk során sokféle nyilvántartást, segédletet, adatbázist használtak, például scopeArchiv, www.eleveltar.hu, (üzemszünet esetén Európai Levéltári Portál, papíralapú segédletek), AdatbázisokOnline, Hungaricana, ADT plusz, stb. 2019 egyik legfontosabb fejlesztése a kutatószolgálat szempontjából a 2020. január 22-én bemutatkozó AdatbázisokOnline felületének megújítása. A design és tartalmi szempontból is megújuló felület további céljait, lehetőségeit újra át kell beszélni az évek alatt megjelenő digitális lehetőségek figyelembe vételével.

A kutatóforgalmi adatok (kutatói létszám, kutatótermi kutatási esetek) csökkenésének okát jórészt arra vezethetjük vissza, hogy egyre több digitális iratmásolat válik bárki számára online elérhetővé különböző adatbázisokon keresztül, amelyek kutatásához sem kutatótermi jelenlét, sem levéltárba történő beiratkozás nem szükséges. Fontos körülmény viszont, hogy közben nőtt a tájékoztatási esetek száma, és ugyanez mondható el a digitális másolatmegrendelésről is. A jelenség mögött azt is látni kell, hogy a hagyományos iratokat kutatók is egyre ritkábban jegyzetelnek, inkább fotóznak vagy másolatot kérnek, emellett, hogy egyre többen kérnek digitális másolatot online kutatott iratokról. A kutatótermi kutatók számának csökkenése, és ezzel együtt a tájékoztatási esetek, valamint megrendelések növekedése a levéltári szolgáltatások tekintetében egyfajta átstrukturálódási folyamatot vetít előre. A kutatók hagyományos kutatótermi kiszolgálása, iratokkal való ellátása mellett más munkafajták, más szolgáltatások szerepe növekszik meg: elsősorban a kutatók tájékoztatása és a másolatmegrendelésekkel kapcsolatos ügyintézés, amit napi tapasztalatok mellett az idevonatkozó statisztikai adatok is alátámasztanak.

Az iratokhoz való digitális hozzáférés napjaink jellemző kutatói igénye, de ezzel együtt az is fontos számukra, hogy jó segédletek, pontos és részletes jegyzékek álljanak rendelkezésre, és váljanak online elérhetővé, hogy a kutatók előre, már otthon, az interneten keresztül minél alaposabban tudjanak tájékozódni a levéltárban őrzött iratokról. A levéltári anyag hozzáférhetővé tételéhez hozzátartozik az iratok szakcsiszéri feldolgozása, sőt, az internetes felületen keresztül tartalomszolgáltatás is, beleértve azt is, hogy a levéltár úgy mutassa be iratanyagát a széles közönségnek, hogy közérthető, népszerű ismertető szövegeket közöl hozzá.

27. táblázat: A tájékoztatási esetek megoszlása 2019-ben a megyei tagintézményekben, az OL-ben, és MNL szinten

A LEVÉLTÁR MEGNEVEZÉSE	SZEMÉLYES TÁJÉKOZTATÁS	SZEMÉLYES KONZULTÁCIÓ	E-MAILBEN, POSTAI LEVÉLBE N (ESET)	TELEFONON (ESET)	MAGYAR NYELVŰ	IDEGEN NYELVŰ	ÖSSZESEN (ESET)
MEGYÉK ÖSSZESEN (DB)	5047	2159	4974	4938	16367	489	16856
MNL OL (DB)	11630	30	8467	3984	20074	4007	24081
MNL ÖSSZESEN (DB)	16677	2189	13441	8922	36441	4496	40937
MEGYÉK ÖSSZESEN (%)	30,26%	98,63%	37,01%	55,35%	44,91%	10,88%	41,18%
OL ÖSSZESEN (%)	69,74%	1,37%	62,99%	44,65%	55,09%	89,12%	58,82%

A tájékoztatási esetek számát összevetve a 2018-as évvel a következőket tapasztaljuk:

28. táblázat: A tájékoztatási esetek megoszlása 2018-ban és 2019-ben

A LEVÉLTÁR MEGNEVEZÉSE	SZEMÉLYES TÁJÉKOZTATÁS ÉS KONZULTÁCIÓ		E-MAILBEN, POSTAI LEVÉLBEN		TELEFONON	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019
MEGYÉK ÖSSZESEN (DB)	7697	7206	4572	4974	2817	4938
MNL OL (DB)	9709	11660	8399	8467	5248	3984
MNL ÖSSZESEN (DB)	17406	18866	12971	13441	8065	8922

A tájékoztatási célú megkeresések összesített száma növekvő tendenciát mutat nemcsak az OL-ben, hanem a megyei tagintézményekben is. Arányeltolódás egyedül a telefonos eseteknél figyelhető meg, 2018-hoz viszonyítva csökkenést tapasztalhatunk 2019-ben.

Az idegen nyelvű esetek száma az összes tájékoztatási eseten belül 2018-ban is már több mint kétszeresére, 1338-ról 2906-ra nőtt (2,2-szeres növekedés), míg 2019-ben 4496-ra (1,54-szeres növekedés). Az idegen nyelvű tájékoztatásban magasan az angol nyelv dominál.

Az összes tájékoztatási eset több mint egyharmadát adják az e-mailes megkeresések (32,8%), ennél valamivel nagyobb arányt tesznek ki a személyes tájékoztatási esetek (46%), a telefonos tájékoztatás pedig több mint egyötödöt (21,7%). A munkatársak közvetlen tapasztalatai azt mutatják, hogy a telefonos tájékoztatásra sok érdeklődőnek továbbra is szüksége van. Számos alkalommal olyan témában kérnek eligazítást, amiről az interneten keresztül, illetve konkrétan az MNL honlapján is található információkat (pl. nyitvatartás, adatbázisok elérhetősége, kutatási szabályzat, illetve annak egyes elemei), de arról telefonon is meg akarnak győződni. Ez azt jelzi, hogy van egy réteg, amely jobban hisz telefonos felvilágosításnak, mint az online elérhető adatoknak. Ebben esetenként nemcsak az online keresésben való járatlanság, de a rossz tapasztalat is szerepet játszik (elavult információkat találtak a honlapon).

Fontosnak tartjuk, hogy kutatóinkat információkkal lássuk el az intézményi honlapon, valamint a www.eleveltar.hu portálon keresztül is. Az MNL OL aloldalán több új menüpontot is kialakítottunk a honlapon a kutatók számára, korábbi anyagokat frissítettünk, illetve új tájékoztató szövegeket is készítettünk. A www.eleveltar.hu portál megújításával pedig lehetővé vált, hogy az online kikérés bevezetése esetén a tagintézmények egyedileg tudják paraméterezni a nyitvatartási idejüket, illetve az iratok kiszolgálási idejét. Az új szolgáltatáscsomagról minél szélesebb körben, több platformon szükséges tájékoztatást nyújtani, erre a 2020-as évben kerül sor.

A kutatók fontosabb híreinkről – a honlapra feltett híreken kívül – a kiküldött hírleveleinken keresztül tájékozódhatnak. Az év folyamán az MNL OL kutatószolgálat 8 hírlevelet küldött ki. Hirdettük a különböző zárva- és nyitvatartási időpontokat (éves menetrend, a kutatótermek és Információs Iroda rendkívüli zárva tartása, Daróczi úti kutató nyitása), a scopeArchiv és a www.eleveltar.hu leállítását, az új blogbejegyzéseket, sőt hirdettük Hetediziglen, valamint Kulturális Örökségvédelmi Napok eseményeit, és más levéltári rendezvényeket is.

Az AdatbázisokOnline látogatottsági statisztikái szerint az MNL adatbázisai közül magasan kiemelkedik az egyházi anyakönyvek adatbázisa, mely a látogatások több mint felét adja, tehát messze a legnépszerűbb a szélesebb közönség számára. A 2018-as sikereken felbuzdulva, a családtörténeti kutatások iránt érdeklődőknek az egyházi anyakönyvi adatbázist a kutatószolgálat munkatársai nyílt nap keretében (a Kulturális Örökség Napja alkalmából) 2019-ben is bemutatták. Rövid előadások és személyes konzultációk keretében kaptak tájékoztatást az érdeklődők, továbbá az adatbázisban való kereséshez is gyakorlati segítséget, tanácsokat nyújtottak számukra a munkatársak. A rendezvény 2019-ben is sikeres volt, így a tájékoztatás tervezésében figyelembe kell venni ezt a fajta lehetőséget is. Emellett a főosztály munkatársai különböző témakörben tartott előadásokkal vettek részt a Hetediziglen

családkutatással foglalkozó programban.

Az Aktakaland blog 2019-ben nem mutatott túl sok aktivitást, összesen két bejegyzést publikáltunk. Ez nem meglepő módon hatással volt a statisztikára, de meglepő módon nem annyira, mint amire egy bejegyzések nélküli év után lehetne számítani. Ennek oka többek között az lehet, hogy valóban olyan bejegyzéseket tettünk eddig közzé, amelyek folyamatos érdeklődésre tarthatnak számot kutatóink körében. 2020-ban jelentős szerepet szánunk a blognak ismét.

III. 8.5. A reprográfiai szolgáltatások átstrukturálódása

2019-ben az előző évhez képest MNL szinten a megváltott fotójegyek száma stagnált (2018: 1794 db, 2019: 1765 db), míg a kutatói célú fénymásolás tovább csökkent (2018: 4471 db, 2019: 3098). 2018-ban a megyei levéltárakban kismértékű volt a csökkenés (2017: 4850 db, 2018: 4300 oldalra), az OL-ben viszont radikális csökkenés következett be: 3614 oldalról (2017-es adat) mindössze 471 oldalra (2018-as adat) esett a fénymásolt oldalak száma. 2019-ben az OL-ben tartja magát a tendencia, összesen 172 db fénymásolat készült kutatói megrendelésre.

A kutatói megrendelések szerkezeti eltolódását, a fénymásolás folyamatos térvesztését a digitális másolatmegrendelések terjedésének, és nem utolsósorban az OL-ben bevezetett reprográfiai díjszabásnak köszönhető. (Az új díjszabás bevezetését megelőzően, 2016 első félévében még 6134 oldalt fénymásoltunk az OL-ben a kutatóknak!).

A digitális másolatok (szkennelt oldalak) száma 2018-ban az előző évhez képest a duplájára nőtt az OL-ben (2017: 20965 db, 2018: 40383 db), 2019-ben viszont csökkent a 2017-es adatok szintjére (19453 db).

MNL szinten a megyék többségének a digitális másolás irányába történő elmozdulása lassabb, de ez valószínűleg változni fog az infrastrukturális fejlesztések keretében kapott szkennerek révén. 2018-ban a kutatói célú, MNL tagintézményekben készült digitális másolatoknak mindössze 8,14%-át adták a megyék, s messze több mint 90%-a ezeknek a másolatoknak az OL-ben készült, 2019-ben (ahogy a táblázatban is láthatjuk) 13,98%-ra növekedett a megyei digitális másolatok aránya (OL: 86,02%), tehát lassú emelkedést tapasztalunk. Továbbá még 2018-ban a megyékben több fénymásolat készült, mint digitális másolat (4300 oldallal szemben csak 3578 oldal), addig 2019-ben már a szkennelt oldalak száma lett magasabb (3162 oldallal szemben a fénymásolatok száma 2926). A tendenciák ilyen értelemben egybevágóak intézményünk törekvéseivel.

29. táblázat: Fotójegyek és kutatói megrendelésre készített másolatok tagintézményenként 2018-ban

A LEVÉLTÁR MEGNEVEZÉSE	KIADOTT FOTÓJEGYEK SZÁMA	EBBŐL KÜLFÖLDI	FÉNYMÁSOLATOK SZÁMA	EBBŐL KÜLFÖLDI	SZKENNELT OLDALAK SZÁMA	EBBŐL KÜLFÖLDI
MNL OL	934	111	172	0	19453	871
MEGYÉK ÖSSZESEN	831	37	2926	54	3162	138
MNL ÖSSZESEN	1765	148	3098	54	22615	983
MEGYÉK AZ MNL %-ÁBAN	47,08%	25,00%	94,45%	100,00%	13,98%	14,04%
OL AZ MNL %-ÁBAN	52,92%	75%	5,55%	0,00%	86,02%	88,61%

III. 8.6. Ügyviteli, kutatási és kiállítási célú iratkölcsönzés

Az ügyviteli célú iratkölcsönzés túlnyomó többségét az előző évekhez hasonlóan a Nógrád Megyei Levéltár bonyolította le (1890 eset a 2021-ből) a nagymennyiségű bértárolt irat miatt. Ez a kölcsönzési esetszám Nógrádban a tb ellenőrök által igényelt munkaügyi iratok miatt ilyen magas. Tudományos kutatás céljára 2019-ben az OL az összesen 125 esetből 111 esetben (84,5%) kölcsönzött dokumentumokat, amely esetszám a 2018. évvel összevetve szinte megegyezik (110 eset). A tagintézmények részaránya az előző évi adathoz képest lecsökkent (25%-ról 15%-ra), ami az összes kutatási célú kölcsönzés számának hasonló mértékű csökkenésében is tükröződik. A Csongrád Megyei Levéltár kutatási célokra továbbra is a legtöbbet kölcsönző vidéki levéltár, bár az esetszám a 2018-as adatokhoz viszonyítva megfeleződött (21 eset helyett 10). 2019 folyamán a Magyar Nemzeti Levéltár összesen 42 kiállításhoz kölcsönzött iratanyagot, ami gyakorlatilag megegyezik az előző évi esetszámmal (43 eset). A kiállítások közel negyedéhez (11 alkalom) – hasonlóan a 2018-as esztendőhöz – az Országos Levéltár biztosított dokumentumokat. A tagintézmények közül jelentősebb számú kiállítási célú iratkölcsönzésre az elmúlt esztendőnek megfelelően a Csongrád Megyei Levéltárban került sor (6 alkalom). A levéltári működési célú iratkölcsönzések száma az előző évhez viszonyítva több mint a duplájára emelkedett (5 esetről 12-re), azonban továbbra is a legritkábban igénybe vett kölcsönzési típus maradt.

30. táblázat: Ügyviteli, kutatási és kiállítási célú iratkölcsönzés 2019-ben (az esetek száma szerint)

A levéltár megnevezése	Ügyviteli célú	Kutatási célú	Kiállítási célú	Levéltári működési célú
MNL BKML	0	0	1	4
MNL BaML	0	0	1	0
MNL BéML	4	0	1	0
MNL BAZML	0	0	3	0
MNL CSML	12	10	6	0
MNL FML	0	0	2	0
MNL GYMSML Győr	1	1	1	0
MNL GYMSML Sopron	1	0	1	0
MNL HBML	0	0	5	0
MNL HML	1	0	1	0
MNL JNSZML	0	0	0	0
MNL KEML	0	0	1	0
MNL NML	1890	0	1	0
MNL PML	0	0	1	0
MNL SML	4	0	0	0
MNL SZSZBML	0	2	2	3
MNL TML	0	0	0	2
MNL VaML	71	0	2	0
MNL VeML	33	0	1	0
MNL ZML	0	1	1	2
Megyék összesen	2017	14	31	11
MNL OL	4	111	11	1
MNL összesen	2021	125	42	12

III. 8.7. Ügyfélszolgálati tevékenység

Az ügyfélszolgálati tevékenységben az előző évek tendenciájával szemben kevesebb lett az ügyek száma, a 2018. évi adatokhoz viszonyítva közel 25%-os csökkenés figyelhető meg (29635-ről 22365-re), ami elsősorban a hadigondozási ügyek számának változásával magyarázható. Az ügyfélforgalmat vizsgálva megállapítható, hogy a megyei levéltárakra hárul a nagyobb teher és a forgalom döntő hányada (20160 ügyszám, 90,1%). Az ügyfélszolgálati esetek döntő többségét, 68,6%-át a hivatalos szervektől érkező megkeresések képezik (15351), de jelentős tételt képeznek az állampolgárok részéről történt levéltári ügyintézés is (7014). A 2018. évi adatokhoz képest 2019-ben mind a hivatalos szervek, mind pedig az állampolgárok megkeresései csökkenést mutatnak, előbbi 20,6%-al (19334-ről 15351-re), utóbbi 31,9%-al (10301-ről 7014-re). Az adatok alapján megállapítható, hogy az MNL tagintézményei továbbra is fontos szerepet látnak el a területi közigazgatás munkájának támogatása terén és az állampolgárok jogbiztosításában. Az ügyfélszolgálatok által intézett megkeresések és elvégzett levéltári kutatások főbb típusai a következők: társadalombiztosítási és munkaviszony igazolások, építési, földhivatali, telekkönyvi ügyek, hagyatéki-, örökbefogadási- és gyámügyek, iskolai végzettség igazolása, hadigondozási, jogszolgáltatási, állampolgársággal, anyakönyvekkel kapcsolatos ügyek.

31. táblázat: A megyei tagintézmények ügyfélszolgálati tevékenységének főbb adatai

A levéltár megnevezése	Hivatalos szervektől érkezett megkeresések száma	Állampolgároktól érkezett megkeresések száma	Megkeresések száma összesen
MNL BKML	191	95	286
MNL BaML	115	70	185
MNL BéML	603	126	729
MNL BAZML	2389	544	2933
MNL CSML	545	384	929
MNL FML	1237	411	1648
MNL GYMSML Győr	329	228	557
MNL GYMSML Sopron	153	104	257
MNL HBML	949	794	1743
MNL HML	481	484	965
MNL JNSZML	76	212	288
MNL KEML	495	191	686
MNL NML	2331	258	2589
MNL PML	135	268	403
MNL SML	417	328	745
MNL SZSZBML	1946	1103	3049
MNL TML	348	139	487
MNL VaML	194	145	339
MNL VeML	185	154	339
MNL ZML	659	344	1003
Megyék összesen	13778	6382	20160
MNL OL	1573	632	2205
MNL összesen	15351	7014	22365

Az ügyfélszolgálati munka az elmúlt esztendőben a legnagyobb terhet az esetek száma alapján a Szabolcs-Szatmár-Bereg (3049), a Borsod-Abaúj-Zemplén (2933), a Nógrád Megyei Levéltárra (2589) róttá. Az összes 2019-ben felvett ügy mintegy negyedét (6255, 28%) a társadalombiztosítási és munkaviszony igazolások képezik. A megyei tagintézményekben döntően ez az ügytípus alkotja a megkeresések többségét, közülük az elmúlt esztendők gyakorlatának megfelelően kiemelkedik a Nógrád Megyei Levéltár ilyen jellegű ügyeinek száma (2283), de a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár ügyszáma is igen magasnak mondható (1198). A hadigondozási ügyek száma összességében csökkenő tendenciát mutat, ennek ellenére néhány tagintézményben továbbra is a kérelmek többségét adja. A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltárban az előző évi, kiemelkedően magasnak mondható 4887 ügyszám a még mindig magasnak mondható 1349-re csökkent, ezzel szemben a Hajdú-Bihar Megyei Levéltárban 2018-hoz képest további növekedés figyelhető meg (1124-ről 1504-re). Továbbra is jelentős a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár hadigondozási ügyforgalma, bár az előző évi ügyszám nagyjából megfelelődött (2942 helyett 1459), a Heves Megyei Levéltárban viszont a harmadára esett vissza (1703-ról 595-re). Az Országos Levéltár ügyfélforgalmának több mint kétharmadát (68,6%) szintén a hadigondozási ügyek tették ki. Bizonyos ügytípusok helyi dominanciája az adott levéltárban már átvett, más tagintézményben esetleg még átvétel előtt álló, vagy részben átvett iratanyagra vezethetők vissza (pl. földhivatali iratok, hagyatéki ügyek). Ilyen esetre példa a jelenleg a Fejér Megyei Levéltárban őrzött Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal iratanyaga, amelynek révén a tagintézmény állampolgársági ügyeinek száma az előző évi négy darab ügyről 562-re nőtt, míg az ehhez kapcsolódó anyakönyvi ügyek száma a korábbi egy esetről 249-re ugrott. A jogszolgáltatási ügyek tekintetében a többi levéltárhoz viszonyítva továbbra is kiemelkedően magas számot ért el a Komárom-Esztergom Megyei Levéltár (308).

A megyei tagintézmények ügytípusait összesítő következő táblázat szerint 2019-ben a legnagyobb ügyfélforgalmat a társadalombiztosítási és munkaviszony igazolások adták, ugyanakkor 2018-hoz képest mintegy 10%-al csökkent az ilyen típusú megkeresések száma (6984-ről 6255-re). A korábbi években a legtöbb ügyszámot adó hadigondozási ügyek mennyisége megfelelődött (11983-ról 5698-ra, 52%-os csökkenés). További jelentősebb ügyfélforgalmat bonyolító ügytípusok 2019-ben a következők voltak: építési ügyek (1413), hagyatéki, örökbefogadási és gyámüggyel kapcsolatos ügyek (987), földhivatali ügyek (743), iskolai végzettség igazolása (726), jogszolgáltatási ügyek (682).

32. táblázat: A megyei tagintézmények ügyfélszolgálati tevékenysége ügytípusok szerint

Ügytípusok	MNL BKND	MNL BAML	MNL BAML	MNL BZND	MNL CSML	MNL FNL	MNL GMSML	MNL GMSML	MNL IBND	MNL HML	MNL JNSZND	MNL KEND	MNL NML	MNL PML	MNL SML	MNL SZSBNL	MNL TML	MNL VAML	MNL VAML	MNL ZML	Összesen
Tb és munkaviszony igazolása	58	92	472	1198	109	349	125	5	48	182	7	59	2283	21	214	258	241	127	7	400	6255
Építési ügyek	9	23	41	18	134	90	41	52	20	96	91	88	55	149	155	103	17	48	123	60	1413
Ingatlan-nyilvántartás	6	4	1	6	64	6	17	0	1	0	6	18	7	26	28	0	14	3	10	87	304
Földhivatali ügyek	1	0	4	5	98	8	84	84	25	0	7	85	10	2	97	0	89	20	21	103	743
Telekkönyvi ügyek	20	0	3	1	79	5	92	0	0	0	0	16	8	5	41	0	16	4	20	114	424
Hagyatékok, örökbe fogadás és gyámügy	110	9	16	15	78	38	84	84	8	42	17	59	33	53	101	37	31	23	85	64	987
Iskolai végzettség igazolása	3	10	10	14	107	24	65	7	91	27	25	13	10	19	30	144	55	15	0	57	726
Jogszolgáltatás	9	6	15	50	68	0	17	24	19	5	22	308	16	20	41	0	6	8	13	35	682
Hadigondozás	59	8	161	1459	67	11	27	1	1504	595	98	15	93	46	30	1349	12	42	38	83	5698
Restitúciós ügyek	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Állampolgárság, törzskönyv, erkölcsi bizonyítvány	0	2	0	8	0	562	1	0	7	2	2	0	0	0	0	3	0	0	1	0	588
Anyakönyvi ügyek	1	21	5	26	12	249	4	0	20	5	5	0	13	44	8	22	0	33	7	0	475
Állami vállalatok ügyei	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Egyéb	9	9	0	132	113	306	0	0	0	11	8	25	61	18	0	1133	6	16	14	0	1861
Összesen	286	185	729	2933	929	1648	557	257	1743	965	288	686	2589	403	745	3049	487	339	359	1003	20160

III. 9. Tudományos munka, konferenciák, kiadványkészítés, kiadói tevékenység

Az MNL Országos Levéltárában és a megyei levéltárakban több évtizedes hagyományokkal rendelkező tudományos kutatómunka, valamint szisztematikus kiadvány-készítési tevékenység is zajlik. Az MNL 2015-ben elfogadott Középtávú Tudományos Terve kiemeli, hogy a tudományos munka az intézmény számára nemcsak törvény által előírt kötelező alapfeladat, hanem azon túl állandó potenciális lehetőség is. A levéltáraknak éppen ezért a rendkívül megnövekedett feladataik mellett is kiemelt stratégiai célként kell kezelniük a történeti forráskutatást és -feltárást, az alapkutatásokon nyugvó tudományos művek elkészítését, azok publikálását, és egyfajta szakmai-tudományos műhely szerepét kell betölteniük. Ez azt jelenti, hogy az irattan és a levéltár-elméleti kérdések mellett a kutatónappal rendelkező munkatársaknak a történelem segédtudományaival, dokumentumkötetek kiadásával és/vagy történeti alapkutatással is foglalkozniuk kell. Tudományos munkájuknak összhangban kell lenniük a Középtávú Tudományos Tervben lefektetett alapelvekkel és az ott megfogalmazott követelményekkel.

Az MNL-t kiemeli a történetkutatással foglalkozó intézmények közül az, hogy tagintézményei révén az egész országot lefedi, sőt a határ menti tagintézményeknek köszönhetően határon átnyúló kapcsolatai is vannak. Ugyancsak különleges státust ad az intézménynek a tudományos munkatársak nagy száma és az a tény, hogy az intézmény képes az egész országot lefedő kutatást végrehajtani. Emellett az is speciális helyzetet teremt az MNL számára, hogy az intézményhálózatban őrzött iratanyagoknak köszönhetően egyszerre tud forrásokat – papíralapon vagy digitális formában –, adatbázisokat, kutatókat inspiráló segédleteket és akár monografikus feldolgozásokat megjelentetni. Az intézmény együttműködik a hazai történetkutatás központjaival, de a megyei levéltárak révén helyi együttműködési hálózatokat is működtet. A strukturált intézmény így a tudományos kutatás mellett az emlékezetpolitika alakításának is eszköze. Mindezen lehetőséget az Országos Levéltár és a megyei levéltárak 2019-ben is messzemenően kihasználták.

2019-ben az OL-ben 66, a megyei tagintézményekben 159, összesen tehát 225, tudományos munkát is végző levéltáros dolgozott. Közülük a központban 32, a tagintézményekben 29, összesen tehát 61 főnek volt tudományos fokozata. Többen is megkezdték, illetve végzik PhD-tanulmányaikat, 2019-ben 4 fő szerzett PhD doktori fokozatot. Az év folyamán egy fő elnyerte az MTA doktora fokozatot. A fenti számok is azt tükrözik, hogy a történeti segédtudományok és a történelem kutatásának terén az MNL rendelkezik az egész országot átfogó legjelentősebb, társadalmilag is jól beágyazott kutatói hálózattal.

Az OL-ben 41, a megyei levéltárak munkatársai közül 111 fő vett igénybe kutatónapot. 2019-ben az engedélyezett kutatónapok száma összesen 5310 volt. Ennek azonban csak egy részét tudták felhasználni a kollégák, így sokan kénytelenek voltak szabad idejük egy részét is kutatómunkára fordítani. A levéltárosok kutatási eredményeikről konferenciákon, papíralapú és elektronikus kiadványokon keresztül adtak számot. E publikációk egy része a levéltárak honlapján is nyomon követhető. Az MNL Kutatónap szabályzata értelmében a kutatónapot igénybe vevő munkatársaknak publikációs jegyzékeiket az MTA Magyar Tudományos Művek Tára internetes portálon kell vezetniük.

A 2012-ben végbement levéltári integráció, az MNL létrehozása a korábbiaknál sokkal jobb lehetőséget teremtett országos levéltári kutatási projektek elindítására. Ilyen volt például a Nemzeti Emlékezet Bizottságával történő együttműködés keretében megvalósított ún. pártarchontológiai projekt, ezenkívül a Horthy-korszak nemzetgyűlési képviselőinek életrajzait elkészítő projekt, a „Hetedíziglen” családkutatási nagyprojekt, a Vörös Terror áldozatait feltáró projekt, a „Jog- és tulajdonfosztás, identitástörés a vidéki Magyarországon” című projekt, vagy a „Magyarország nemzetiségei” projekt.

A fentiekén kívül számos egyéb tudományos projekt megvalósítása is folyamatban volt – így például az „MNL OL 1526–1570 közötti iratainak feldolgozása és online publikálása”, illetve a „A magyarországi rendiség politikai kultúrája (1526–1848)” című, NKFIH-pályázat alapján megvalósuló projekt –, ami jelzi, hogy az Országos Levéltárban és a megyei levéltárakban folyó elmélyült, komoly tudományos munka mennyire szerteágazó és sokszínű jelleget ölt.

III. 9.1. Tudományos konferenciák

Az Országos Levéltár – az elmúlt évekhez hasonlóan – 2019-ben is több színvonalas konferenciát szervezett. Ilyen volt például a „Mentés Eredetiben III.” című nemzetközi állományvédelmi konferencia és workshop, a „Hittel és erénnyel. Károlyiak a történelemben” rendezvénysorozat újabb állomásaként a „Károlyiak nyomában” című konferencia, a „Hungarica-kutatás problémái és perspektívái a Szovjetunió utódállamaiban” műhelykonferencia, a Magyar Kormánytisztviselői Karral közösen szervezett, „Trianon és a magyar közigazgatás” című kétnapos konferencia, vagy a „Bírói hatalom és közigazgatás Magyarországon a dualizmus idején” műhelykonferencia.

A 20 megyei levéltár 2019-ben összesen 44, változatos tematikájú konferenciát szervezett, ezeknek több mint 3000 résztvevője volt.

III. 9.2. Kiadványkészítés

Az OL elektronikus kiadványai az alábbiak: a tartalmilag és formailag is megújult, évi hat számmal megjelenő, a témákat elmélyült tudományossággal tárgyaló *ArchívNet*, valamint a levéltár honlapjára felkerülő, méltán népszerű *Hét dokumentuma*. Papíralapú periodikák: *Levéltári Szemle* (társkiadóként), *Turul* (ugyancsak társkiadóként a Magyar Történelmi Társulat és a Magyar Heraldikai és Genealógiai Társaság mellett), valamint az Országos Levéltár folyóirata, az 1923-ban alapított *Levéltári Közlemények*.

A Magyar Nemzeti Levéltár a Magyar Kormánytisztviselői Karral közösen adta ki kötetben a 2017. és 2018. évi közigazgatás-történeti konferenciákon elhangzott előadások egy részét *Fejezetek a magyar közigazgatás történetéből, 1945–1990* címmel. A L'Harmattan Kiadónál jelent meg az Országos Levéltár két munkatársa, Csonka Laura és Fiziker Róbert szerkesztésében a *Proletárdiktatúra alulnézetben* c. levéltári dokumentumkötet, míg a Majtényi György, Mikó Zsuzsanna és Szabó Csaba által szerkesztett *Kommunista kiskirályok* című tanulmánykötetet a Libri Kiadó adta ki.

A megyei levéltárak gazdag könyvkiadói tevékenységét egy-két jellegzetes példán keresztül mutatjuk be.

A Bács-Kiskun Megyei Levéltár *Múltbanéző* című online folyóirata két számát jelentette meg.

A Baranya Megyei Levéltár Gyánti István és Kult László szerkesztésében emlékkötetet adott ki Ódor Imre tiszteletére: *Tanulmányok Ódor Imre emlékére*. A Baranya, a Somogy és a Tolna Megyei Levéltár közös kiadványa volt a *Reformáció a Dél-Dunántúlon* c. tanulmánykötet Borsy Judit szerkesztésében. A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár online is elérhetővé tett évkönyve mellett Tóth Péter *Borsod vármegye közgyűlési és törvényszéki jegyzőkönyvei II. 1579–1581* c. kiadványát jelentette meg. A Csongrád Megyei Levéltár kiadta Marosvári Attila (*Az 1956-os forradalom Makón*) és Presztóczy Zoltán (*Hódmezővásárhelyi református prédikátorok és lelképásztorok almanachja 1569-től a legújabb időkig*) egy-egy könyvét a *Délalföldi évszázadok* sorozatban. A Fejér Megyei Levéltár Bödő István szerkesztésében a *Szécbényiek Sárpentelén* címen jelentette meg a *Fejér Megyei Történeti Évkönyv* 32. kötetét. Két online adatbázist tettek elérhetővé, köztük az *Első világháborús emlékművek Fejér megyében* címűt. A Győr-Moson-Sopron Megyei Levéltár Győri Levéltára számos online közlést jelentetett meg.

A Győr-Moson-Sopron Megyei Levéltár Soproni Levéltára két kötetet jelentetett meg: Balla Tibor – Dominkovits Péter: *Egy soproni főispán a baza szolgálatában: Simon Elemér a Nagy Háborúban* és *Házi Jenő első világháborús naplói*. (Szerk.: Kincses Katalin Mária). Emellett további öt, megjelenés előtt álló kézirat készült el. A Hajdú-Bihar Megyei Levéltár más kiadóknál megjelent munkák mellett két kiadványt adott ki: Bényei Miklós: *Hajdú-Bihar megye helytörténeti irodalma (2008–2012)* és Szendiné Orvos Erzsébet: *Debrecen Város Magisztrátusának 1626–1627. évi jegyzőkönyvei*. A Heves Megyei Levéltár más kiadónál jelentette meg Szabó Jolán és Varga Zsolt *Andornaktálya története* c. munkáját. A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár *Zounuk* c. levéltári évkönyve mellett két kiadványt jelentetett meg, köztük Szikszai Mihály *Adatok Jász-Nagykun-Szolnok megye vasúttörténetéhez* c. könyvét.

A Komárom–Esztergom Megyei Levéltár a *Források Komárom megye 1956-os múltjából* c. könyvet adta ki. A Pest Megyei Levéltár Halász Éva és Piti Ferenc *Az Erdődy család bécsi levéltárának középkori oklevélregesztái 1001–1387* c. könyvét publikálta. A Somogy Megyei Levéltár Récei Balázs *A prostitúció és a polgári ethosz konfliktusai Somogy vármegyében az 1860-as évektől a 20. század közepéig* c. kötetével jelentkezett, s kiadott egy e-bookot is Kaposvár utcaneveiről. A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár a *Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltári Évkönyvének* esedékes kötete mellett a *Belső várkastély. Bicskey Erzsébet, egy fiatal lány naplója, 1940–1946* c. forráskiadványt adta ki Kántás Balázs, Kunt Gergely, Szabó Piroska, Szerényi Ildikó szerkesztésében. A Tolna Megyei Levéltár a *Fejér, Komárom-Esztergom és Tolna Megye településeinek címerei és zászlai* c. munkát külső kiadónál jelentette meg. A Vas Megyei Levéltár fontos kiadványa: *A Vasvári káptalan – vasi települések, 1217–2017* és Dominkovits Péter: *Szombathegy mezőváros gazdaság- és társadalomtörténete a 17. században*. A Veszprém Megyei Levéltár saját kiadásban megjelent könyvei: a Márkusné Vörös Hajnalka által szerkesztett Cserhát és Lencsés Gyula kötete: *Angolok a Bakonyban. Az Institute of Sociology 1937-es dudari falukutatásának története és dokumentumai*. A Zala Megyei Levéltár a *Száz történet Zalából. Epizódok és érdekességek Zala megye történetéből* című, Simon Beáta által szerkesztett könyvön kívül *A protestantizmus zalai évszázadai* címen adott ki kötetet.

III. 10. Közművelődés, oktatás, levéltár-pedagógia, PR-tevékenység.

Az MNL tagintézményei a 2019-es évben a szakmai munka mellett komoly hangsúlyt fektettek az intézmény gyűjteményét bemutató közművelődési rendezvényekre (kiállítás, előadás, könyvbemutató, országos és helyi kezdeményezésű rendezvények) és a levéltár-pedagógiára.

Az MNL összesen 78 önálló kiállítás, más intézménnyel együttműködve pedig 33 kiállítás létrehozásában vett részt. Az önálló tárlatokat 17 532 fő, a közösen szervezett kiállításokat több mint nyolcezer látogató nézte meg.

A 2019-es évben az időszaki kiállítások témája az adott év kiemelt évfordulóihoz kapcsolódottak. Az év során rendezvényekhez vagy konferenciákhoz kapcsolódóan eredeti levéltári iratokból tematikus időszaki kiállítás nyílt, de helytörténeti témát is feldolgoztak a levéltárak.

Az Országos Levéltár Bécsi kapu téri épületének új kiállító és konferencia teremében 2018 júliusától látható a *Kik vagyunk? Magyarországi nemzetiségek* című időszaki kiállítás, melyet több mint hétezer fő látott 2019-ben. A kiállítás történelmi dokumentumok, fotók, tárgyak és mozgóképek segítségével mutatja be közös múltunkat, az együttélés felemelő és árnyékos pillanatait. Az év során megkezdődött *A nemzet emlékezete. A magyar történelem mérföldkövei* c. új kiállítás előkészítése.

A kor követelményeinek megfelelően virtuális kiállítást is készítettünk és tettünk közzé a levéltár honlapján. Ezeket több esetben a megvalósult állandó és időszaki kiállításokhoz kapcsolódó bővített anyagokból állítottuk össze. A Gyűjtőportálon ebben az évben hat virtuális kiállítással bővült a kínálat – Baranya, Győr, Jász-Nagykun-Szolnok, Komárom-Esztergom, Tolna megyei levéltárak egy-egy virtuális kiállítást tettek közzé.

A levéltár összesen 219 rendezvényt szervezett, az előadások, könyvbemutatók átlagban 30–50 főt fogadtak, a konferenciák átlagban 60–80 főt és a nagyobb rendezvények a megyéknél 300 fő, míg a központban 1000 fő körüli látogatót jelentettek. A rendezvények egy része szervesen illeszkedett az országosan meghirdetett programokba, mint például a Március 15. rendezvény, Nemzeti Emlékhelyek Napja, Ünnepi Könyvhét, a Kulturális Örökség Napjai, Múzeumok Éjszakája, Múzeumok Őszi Fesztiválja, Kutatók Éjszakája.

Az Országos Levéltár aktívan bekapcsolódott a Budai várban szervezett programokba. Az OL március 15-én csatlakozott a Honvédelmi Minisztérium által szervezett ingyenes családi naphoz. A több mint háromezer látogató kalandos időutazáson vehetett részt a Bécsi kapu téri épületben. A „170! Emlékezzetek róla, ha újra csatára keltek!” címmel a levéltár őrizetében lévő iratanyag segítségével a látogatók végig járhatták az 1848–1849-es szabadságharc jelentős színtereit, játékos feladatokon keresztül bepillantást nyerhettek az akkori eseményekbe.

A Múzeumok Éjszakája rendezvénysorozatában az Országos Levéltár mellett tizenkét tagintézmény vett részt, összesen több mint 4300 (ebből az OL 1150 fő) érdeklődőt látott vendégül. A programok szervesen összefonódtak a levéltárakban megtekinthető kiállításokkal, de lehetőség nyílt raktárlátogatásokra, valamint kézműves-foglalkozásokkal, ismeretterjesztő előadásokkal és filmvetítéssel is igyekeztek megnyerni az érdeklődőket.

A Magyar Nemzeti Levéltárban 2019-ben tizenöt levéltárban összesen 45 könyvbemutatót tartottunk (a központban tizenhárom könyvbemutatót), amelyeken az MNL nem csak a saját kiadványait mutatta be, hanem rendszeresen lehetőséget biztosított más kiadók, kutatóhelyek, közgyűjtemények, felsőoktatási intézmények számára is.

A megyei tagintézmények és az Országos Levéltár is nagy súlyt fektet a tanórán kívüli oktatásra. Ennek keretében a megyei tagintézmények munkatársai nemcsak a levéltárak falain belül, hanem azon kívül, az iskolákba ellátogatva is tartottak rendhagyó történelem vagy éppen forráselemző órákat. 2019-ben a központban és megyei levéltárakban összesen 470 tanórán kívüli levéltári foglalkozást tartottak, a résztvevő diákok száma pedig több mint tízezer fő általános, illetve középiskolás diák volt. A levéltár-pedagógiai foglalkozások általános, illetve középiskolai tananyagra épülve színesítik, kiegészítik a tanulók által már elsajátított ismereteket.

2019-ben új projekt kezdődött a Magyar Nemzeti Levéltárban, melyben valamennyi tagintézménye részt vett. A családtörténet-kutatást segítő és levéltár-pedagógiai projekt a „Hetediziglen. Család–Történet–Kutatás” I. üteme zárult le ebben az évben. A projekt keretében szerveződő levéltári órák és kurzusok egységes segédanyagául két kiadványt hoztunk létre: a „Hetediziglen – A családtörténet kutatásról általános iskolásoknak” és a „Genealógiai hetediziglen – Családtörténet-kutatás középiskolásoknak és felnőtteknek” című foglalkoztatófüzeteket. A kiadványok színes, tetszetős formában a korosztályok sajátosságait figyelembe véve készültek. A kiadványok és az ezekre épülő órák által közvetített főbb értékek között szerepelnek: a család, a kisközösségek, a helyi identitás iránti

elkötelezettség erősítése; az oktatás segítése mellett a helytörténet-kutatás, a történelem és a közgyűjtemények megismerése iránti igény felkeltése; az elsajátított ismeretek segítségével történő önálló kutatásra való képesség kifejlesztése.

Az iskolások számára a pedagógusokkal egyeztetve egy-egy csoport/osztály számára az igényeket figyelembe véve, egy vagy több levéltári óra keretében tartottunk családtörténeti órákat (rendhagyó történelem órák, szakköri órák, általános bevezető foglalkozások, tematikus alkalmak). A felnőtteknek (beleértve a fiatal egyetemista korosztályt is) a megyei levéltárakban 4–5 alkalomból álló kurzusokat tartottunk, míg az Országos Levéltárban 10–12 kutatási részterületet érintő előadás-sorozatot. (Az OL bőséges iratanyaga és a megyei levéltárak szerkezetétől eltérő volta indokolta a több téma bevezetését.) A résztvevők véleményét elégedettségi kérdőív segítségével ismertük meg.

Az iskolai közösségi szolgálat kapcsán tizennégy köznevelési intézmény kötött megállapodást az MNL-lel, amely program során 59 diák több mint 1200 órát töltött a levéltárban.

Iskolai tehetséggondozó programot nyolc levéltár több mint 100 diák számára biztosított.

Az Országos Levéltár 2019-ben negyedszer hirdette meg a 6–14 éves korosztályok számára az egyhetes levéltári nyári tábort, aminek a témáját az aktuális magyarországi nemzetiségek kiállítás adta. A „*Időutazás II. Rákóczi Ferenc korában.*” címmel levéltári iratok segítségével megismerkedhettek a történelmi Magyarország kulturális és nemzetiségi sokszínűségével. A tábor során a gyerekeket rengeteg interaktív feladat várta: levéltári kutatás, projektmunkák, történelmi kirándulás és különböző játékok. Ebben az évben két megyei levéltár is hirdetett nyári tábort – a Komárom-Esztergom Megyei Levéltár és a Tolna Megyei Levéltár. Mindkét helyszínen (Szekszárd és Esztergom) ízelítőként a levéltári kutatásba tekintettek be, de a város nevezetességeinek alaposabb megismerése, a játékos időtöltés és a kézműves programok sem maradhattak el a tábor ideje alatt.

Csoportos levéltár-látogatások során 307 alkalommal összesen 6321 látogatót fogadtak a tagintézmények. Több helyen honismereti és helytörténeti vetélkedőt szerveztek. Szerepet vállaltak a helyi ünnepek lebonyolításában ünnepi beszédek megtartásával.

A Magyar Nemzeti Levéltár Gyűjtőportáljának/honlapjának célja, hogy egységes, egyszerű, és felhasználóbarát módon tájékoztassa a kutatókat és érdeklődőket. A honlapon nagyobb hangsúly helyeződik a hírekre és a tartalmak előállítására. Az intézményi integrációval együtt a közös Gyűjtőportál/honlap a megyei levéltáraknak is jobb elérhetőséget és szélesebb látogatókört biztosít.

A nyitottsághoz hozzátartozik a közösségi médiumok (Facebook, Instagram, Youtube) aktív használata és azok hozzáférése a gyűjtőportálhoz/honlaphoz. A Facebook oldalainkat a következő bontásban követik az érdeklődők: MNL oldalát 5792, az Országos Levéltár oldalát 8983, az intézmény online folyóirat Facebook oldalát az ArchívNet-et pedig 1859. A nagyobb rendezvényeinkről, konferenciákról, könyvbemutatókról eseményt hozunk létre a levéltár Facebook oldalán, némelyet kiemelt fizetős hirdetésként propagáltuk.

Fontos számunkra, hogy a nagyközönség számára is elérhetővé és átélhetővé tegyük az általunk őrzött, páratlan kulturális örökséget. Célunk, hogy minél több iratot és publikációt tegyünk digitálisan is közzé. Több levéltár hetente, havonta tesz közzé és mutat be a honlapján érdekes iratokat az olvasók számára (pl. *Hét dokumentuma*, *Hónap dokumentuma*, *Érdekes iratok* címen).

A tagintézmények munkájuk, rendezvényeik, kiadványaik megismertetése érdekében népszerűsítő tevékenységet is folytattak. Ezek között szerepelt a városi vagy épp más közgyűjteményekkel közös programfüzetekben való megjelenés, saját népszerűsítő nyomtatvány készítése, elektronikus hírlevél, közösségi oldalakon való megjelenés. A központi és megyei tagintézmények kapcsolatot ápoltak a központi és helyi médiával: riportok, sajtótájékoztatók kiadványok bemutatására, helytörténeti rovatok indítása a helyi lapokban. A sajtómegjelenések között vezető szerep jutott az elektronikus megjelenéseknek.

A központi és megyei tagintézmények szakmai munkájáról és rendezvényeiről 2019-ben 505 nyomtatott sajtómegjelenés, 133 rádiós, 213 televíziós (helyi és országos), valamint 866 elektronikus sajtómegjelenés tudósított.

III. 11. Könyvtári munka

A központi és megyei levéltárak szakkönyvtárai a korábbi esztendőkhöz hasonlóan 2019-ben is ellátták a jogszabályok által előírt hagyományos tevékenységeiket (dokumentumok állományba vétele, feldolgozása, olvasószolgálat működtetése, állományvédelem, statisztikai adatszolgáltatás stb.).

A megyei levéltárakban a könyvtári munkára fordított idő nagyon eltérő. Évi 60 munkanapnál kevesebb jut erre 4 levéltárban (MNL BÉML, MNL GYMSML Győr, MNL GYMSML Sopron, MNL PML). Több levéltárban teljes munkaidős könyvtárosok vannak (MNL OL, MNL BKML, MNL BAZML, MNL HML, MNL NML, MNL TML, MNL VaML, MNL VeML, MNL ZML). A fel nem sorolt megyei levéltárakban 100 és 200 közötti számú munkanapot fordítanak könyvtárszakmai munkára évente.

A könyvtári integráció eredményeképpen együttműködésben dolgoznak az MNL könyvtárai. A közös munka megvalósult a beszerzés munkafolyamataiban, mint pl. a Könyvtárellátó Nonprofit Kft.-től vásárlás közös szerződés szerint vagy fölőspéldányok felajánlása az intézmények között. 2019. évtől kezdve új fejlemény, hogy központosított módon kell összegyűjteni és megrendelni az MNL-tagintézmények belföldi újság- és folyóirat-igényeit. A koordinációt az MNL OL Levéltártudományi Szakkönyvtára végezte el, és továbbította az igényeket a Közbiztosítási és Ellátási Főigazgatóságnak. 2019-ben szintén az MNL OL Levéltártudományi Szakkönyvtára feladatai közé került az intézményi EISZ-koordináció.

A könyvtárosok közötti kommunikáció általános, a különböző munkafolyamatokban jelentkező problémák megoldásában segítik egymást. A 2016-ban megvalósult közös könyvtári rendszer használata és közös adatbázis építése során a feldolgozás mértéke emelkedik. A közös, Corvina rendszerű katalógusépítés során egy műről egy bibliográfiai leírás készül, amihez az egyes könyvtárak hozzáillesztik saját példányainak adatait. A program fejlesztőivel folyamatos a kapcsolat. A használók online módon kereshetnek az MNL közös könyvtári katalógusában vagy az egyes tagintézmények könyvtári katalógusaiban.

A könyvtári állomány gyarapodása a gyűjtőkori szabályzat alapján, háromnegyed részben ajándékozás útján történik, negyed részben kiadványcsere és vásárlás módon. Az ajándék művek főként kutatóktól, levéltárosoktól, fölőspéldányból, levéltári anyag publikálásáért cserében, hagyatékokból, levéltári anyaggal érkeztek. Az MNL OL könyvtárában nagy jelentőségű a kiadványcsere tevékenység, mert ez által széles körű kurrens hazai és nemzetközi szakirodalom áll a levéltári tudományos munka rendelkezésére. Az OL könyvtára 33 külföldi és 19 belföldi kiadványcsere partnerei révén 2019-ben 177 kötetet (2018: 178) 987 419 Ft (2018: 826 855 Ft) értékben szerzeményezett.

Új könyvek vásárlása legnagyobb részben Könyvtárellátó Nonprofit Kft.-vel kötött szerződés keretében történik. A Könyvtárellátó kéthetenként ajánlójegyzéket készít, ebben az új kiadványokról részletes recenziót közöl és jelentős kedvezményt ad a könyvtáraknak. Az MNL könyvtárai 2019-ben 608 555 Ft (2018: 941 000 Ft) értékben vásároltak, 30%-os kedvezményrel.

Az MNL könyvtárai 2019. évben összesen 5 855 (2018: 8 013) nyomtatott és 268 (2018: 61) elektronikus művet vettek állományba, ezen kívül 23 (2018: 126) online dokumentummal is gyarapodtak. Ebből az OL Levéltártudományi Szakkönyvtára 1 048 (2018: 1 097) kötetet és 0 (2018: 5) elektronikus művet, a megyei levéltárak pedig összesen 4 807 (2018: 6 916) kötetet, 268 (2018: 56) elektronikus művet és 23 (2018: 126) online dokumentumot fogadtak be. Mindösszesen 400 (2018: 107) kötet tervszerű törlésére került sor. Így az MNL könyvtárainak teljes állománya az év végén 671 405 (2018: 664 379) kötet, 4 697 (2018: 4 429) elektronikus mű és 2 505 (2018: 2 481) online dokumentum. A Miskolci Könyvtár állományrevíziója folytatódott, 2019-ben a nyilvántartás 1 021 kötettel bővült (év végére a könyvtár nyilvántartási jegyzéke 19 600 dokumentumot tartalmaz); melyből 783 kötet kapott új leltári számot.

33. táblázat: Az MNL szakkönyvtárai állományának változása

Az MNL könyvtárainak állományadatai												
	Nyomtatott művek (kötet)				Elektronikus művek (db)				Online dokumentumok (db)			
	2019. év elején	gyarapodás	törlés	2019. év végén	2019. év elején	gyarapodás	törlés	2019. év végén	2019. év elején	gyarapodás	törlés	2019. év végén
MNL OL	139172	1048	9	140211	799	0	0	799	2010	0	0	2010
MNL BKML	28488	224	0	28712	160	5	0	165	0	0	0	0
MNL BaML	25027	100	390	24737	108	1	0	109	124	21	0	145
MNL BéML	22907	283	0	23190	202	0	0	202	84	0	0	84
MNL BAZML	33876	238	0	34897	102	1	0	103	1	1	0	2
MNL CSML	42095	439	0	42534	226	81	0	307	11	0	0	11
MNL FML	18932	69	0	19001	5	130	0	135	0	0	0	0
MNL GYMSML Győr	8083	70	0	8153	120	0	0	120	0	0	0	0
MNL GYMSML Sopron	32959	65	0	33024	134	15	0	149	0	0	0	0
MNL HBML	22320	154	0	22474	194	0	0	194	0	0	0	0
MNL HML	28217	87	0	28304	190	0	0	190	0	0	0	0
MNL JNSZML	13478	142	0	13620	313	20	0	333	0	0	0	0
MNL KEML	18831	151	0	18982	269	0	0	269	0	0	0	0
MNL NML	36257	151	0	36380	226	0	0	226	78	0	0	78
MNL PML	34511	121	0	34632	206	0	0	206	0	0	0	0
MNL SML	31394	1040	0	32343	320	6	0	326	2	1	0	3
MNL SZSZBML	22018	343	0	22361	101	0	0	101	0	0	0	0
MNL TML	26653	183	0	26836	209	3	0	212	57	0	0	57
MNL VaML	25582	406	0	25988	201	1	0	202	0	0	0	0
MNL VeML	33686	400	1	34085	169	5	0	174	0	0	0	0
MNL ZML	20800	141	0	20941	175	0	0	175	115	0	0	115
Összesen:	665 286	5 855	400	671405	4 429	268	0	4697	2 482	23	0	2505

A gyarapítás során beszerzett kiadványokat a könyvtárak leltárba vették. Nyilvántartása címleltárkönyv használatával történik kézírással vagy számítógéppel, az MNL OL-ben a könyvtári rendszerben (Corvina ACQ). A folyóiratok számainak nyilvántartása kardex lapokkal történik, a sorozatokhoz sorozati lapot használnak.

34. táblázat: Az MNL szakkönyvtárai állományának feldolgozottsága

A levéltár megnevezése	Könyvtári anyag nyilvántartása (leltárkönyv [ezen belül egyedi v. címleltárkönyv, csoportos leltárkönyv], kardex, cédula, számítógépes)	Könyvtári anyag feldolgozása	
		Leltárkönyv	Cédulakatalógus
MNL OL	egyeti leltárkönyv, kardex, sorozati nyilvt.	lezárva	Corvina
MNL BKML	címleltárkönyv, csoportos leltárkönyv, kardex	lezárva	Corvina
MNL Ba ML	egyeti leltárkönyv, Excel	szerzői, cím és sorozati, lezárva	Corvina
MNL Bé ML	egyeti leltárkönyv, számítógépes	nincs	Corvina
MNL BAZ ML	egyeti leltárkönyv, cédula, számítógépes	lezárt; keresztkatalógus; szerzői, cím és sorozati, lezárva; ETO alapú szakkatalógus	Corvina, Excel
MNL Csongrád ML	címleltárkönyv, cédula, számítógépes	szerzői és cím	Corvina, Excel, Word
MNL Fejér ML	Leltárkönyv (egyeti), Cédulakatalógus, CD-DVD leltárkönyv, Kézirattár mutató, Fénymásolattár mutató, Folyóirat mutató	szerző, cím és tárgyszó	Corvina
MNL GYMSML Győr	Leltárkönyv	van	Corvina, Excel
MNL GYMSML Sopron	címleltárkönyv, számítógépes	keresztkatalógus, szerzői, cím-, sorozat-	MYSQL, PHP
MNL HBML	egyeti leltárkönyv, számítógépes	szerzői, cím	Corvina, Access
MNL HML	címleltárkönyv, sorozatnyilvántartó, számítógépes	szerzői, cím, tárgyszó, sorozati, periodikumok. CD-DVD	TexLib, Corvina
MNL JNSZML	címleltárkönyv, számítógépes	cím	Corvina
MNL KEML	címleltárkönyv, számítógépes	szerzői, cím, sorozati, tárgyszó, lezárt	Corvina
MNL NML	címleltárkönyv, számítógépes	nincs	Corvina
MNL PML	egyeti leltárkönyv, kardex, sorozati nyilvt., számítógépes	kereszt, tárgyszó, betűrendes	Corvina
MNL SML	Leltárkönyv	szerzői, cím-, szak-	Corvina
MNL SZSZBML	címleltárkönyv, számítógépes	szerzői, cím-, sorozat-; lezárt	Corvina
MNL TML	egyeti leltárkönyv, kardex, számítógépes	szerzői, cím-, raktári	Corvina
MNL VaML	egyeti és csoportos leltárkönyv, kardex	szerzői, cím-, raktári	Corvina
MNL VeML	címleltárkönyv, kardex	leíró- és szakkatalógus	Corvina
MNL ZML	egyeti v. címleltárkönyv	nincs	Corvina

Az MNL könyvtárai állományuk formai és tartalmi feldolgozását, azaz katalogizálását a Corvina Integrált Könyvtári Rendszerrel végzik. A 2016. évi integráció során a korábban használt elektronikus rendszerek adatai a közös adatbázisba kerültek. 2019. év végén a közös katalógus 392 198 rekordot tartalmaz, ami a teljes MNL könyvtári állományának több mint felét jeleníti meg. Ebből az MNL OL Levéltártudományi Szakkönyvtárában az elmúlt évben 388 új bibliográfiai rekord készült (2018: 726, 2017: 1422) így összesen 87 671 (2018: 87 283, 2017: 86 550) rekordon kereshető a 141 010 (2018: 139 976, 2017: 138 848) könyvtári egységből álló állomány.

35. táblázat: Az MNL szakkönyvtárai állományának adatbázisos feldolgozottságának alakulása 2019-ben

Levéltár	Rekordok száma			Feldolgozottság
	2019 elején	2019-ban készített	2019 végén	
MNL OL	87 283	388	87 671	100%
MNL BKML	41 285	154	41 439	100%
MNL BaML	21 077	94	21 171	86%
MNL BéML	20 283	76	20 471	88%
MNL BAZML	9 107	1286	10 392	50%
MNL CSML	9 782	2568	12 350	28%
MNL FML	1 555	22	1 577	10%
MNL GYMSML Győr	0	202	202	4%
MNL GYMSML Sopron	721	260	981	2%
MNL HBML	47	135	182	n. a.
MNL HML	28 407	87	28 494	100%
MNL JNSZML	8 695	43	8 378	90%
MNL KEML	7 587	5304	12 891	75%
MNL NML	36 402	118	36 520	99%
MNL PML	19 347	91	19 438	56%
MNL SML	21 992	324	22 316	90%
MNL SZSZBML	14 896	340	15 236	77%
MNL TML	12 948	132	13 080	50%
MNL VaML	12 422	2326	14 748	49%
MNL VeML	6 942	227	7 193	22%
MNL ZML	17 164	304	17 468	80%
Összesen:	377 942	14481	392 198	60%

Az MNL könyvtárai összességében 2 382 fő (2018: 2 174, 2017: 1 813) könyvtárhasználót szolgált ki 7 434 (2018: 7 846, 2017: 7 210) alkalommal, amikor 13 319 (2018: 12 042, 2017: 12 043) kötetet adtak használatba, a levéltári munka és kutatás segítésére. Ugyanakkor nagy ütemben nő azoknak a száma, akik elektronikus dokumentumokat használnak. A távolról elérhető nyilvános katalógusok is segítik az olvasókat a megfelelő dokumentum több szempontú keresésében, de fokozatosan megnő a levéltárakból elérhető adatbázisok (ADT stb.) szerepe. Kevesebb alkalommal keresik fel személyesen a használók a könyvtárat, de egyre több alkalommal használják a közvetlenül elérhető elektronikus dokumentumokat, amelyek szerepe folyamatosan nő. A tagintézmények belső hálózatáról elérhető az Elektronikus Információszolgáltatás (EISZ) rendszerén keresztül az Arcanum Digitális Tudománytár adatbázis, amelynek továbbépítéséhez minden évben hozzájárultunk számos kötet digitalizálásával. A MNL 2019 végén vállalta, hogy 2020-ban – az EISZ keretében – előfizet az Osiris-adatbázisra és a Szótárak-adatbázisra is, és azok minden MNL munkatárs számára elérhetővé válnak. A levéltáros kollégák és a kutatók is szívesebben használják a digitális tartalmakat, mint a papír köteteket. Az OL Levéltártudományi Szakkönyvtárát 2019. évben összesen 206 (2018: 205, 2017: 225) fő használta, 1146 (2018: 1840, 2017: 992) alkalommal, és összesen 3 605 (2018: 2 143, 2017: 2 162) kötetet kikérve. Könyvtárközi kölcsönzés keretében 8 kötetet (2018: 6, 2017: 4) kértünk, tőlünk 6 (2018: 8, 2017: 5) kötetet kölcsönzött más könyvtár.

Tájékoztatósi munka során a könyvtárak különböző szintű feltárásokkal állnak a használók rendelkezésére, pl. analitikus feldolgozás, cikkadatbázis, szakbibliográfia. Hírlevélben ismertetik új szerzeményeiket és egyéb híreket, információkat. Állományukból több alkalommal válogatást mutatnak be különböző rendezvényeken és kiállításon. Csoportos látogatás során bemutatják a könyvtárat, legfontosabb és érdekes dokumentumaikat.

36. táblázat: Az MNL szakkönyvtárait használók száma, a használat gyakorisága és a kikért dokumentumok száma

	Használók száma (fő)	Használat alkalom	Kikért dokumentum
MNL OL Levéltár-tudományi szakkönyvtár	206	1146	3605
MNL Bács-Kiskun Megyei Levéltára	85	756	1348
MNL Baranya Megyei Levéltára	25	63	156
MNL Békés Megyei Levéltára	205	41	93
MNL Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltára	127	195	297
MNL Csongrád Megyei Levéltára	409	947	1086
MNL Fejér Megyei Levéltára	31	43	165
MNL Győr-Moson-Sopron Megye Győri Levéltára	115	280	370
MNL Győr-Moson-Sopron Megye Soproni Levéltára	62	85	168
MNL Hajdú-Bihar Megyei Levéltára	12	54	110
MNL Heves Megyei Levéltára	49	154	362
MNL Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltára	6	7	6
MNL Komárom-Esztergom Megyei Levéltára	27	255	296
MNL Nógrád Megyei Levéltára	36	81	98
MNL Pest Megyei Levéltára	283	398	686
MNL Somogy Megyei Levéltára	18	32	186
MNL Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltára	72	114	266
MNL Tolna Megyei Levéltára	37	122	313
MNL Vas Megyei Levéltára	61	658	1167
MNL Veszprém Megyei Levéltára	391	483	711
MNL Zala Megyei Levéltára	125	1520	1830
Összesen	2382	7434	13319

A könyvtári dokumentumok között kiemelt szerepe van a különleges gyűjteményeknek, mint például a Békés megyei Táncsics-gyűjtemény vagy a Zala megyei Skublics-könyvtár. Ezek legnagyobb részben a levéltárakba az iratokkal együtt érkező könyvészeti anyagok, vagy levéltárosoktól, történészekről megörökített hagyatékok. Nagy jelentősége van a helytörténeti gyűjteményeknek s e mellett vannak szakdolgozat, aprónyomtatvány és kézirat gyűjtemények is a könyvtárakban.

Állományrevíziót 6 könyvtárban végeztek: MNL BKML, MNL BaML, MNL BAZML, MNL JNSZML, MNL KEML, MNL VeML.

A muzeális dokumentumok száma jelenleg 24 153 kötet (2018: 23 452), de a felmérés még folyamatban van néhány könyvtárban. A kiadványok megoszlása: MNL OL 14 000, MNL BKML 440, MNL BaML 512, MNL BéML 219, MNL BAZML 1 708, MNL CSML 271, MNL FML 874, MNL GYMSML Győr 200, MNL GYMSML Sopron 100, MNL HML 391, MNL KEML 341, MNL NML 307, MNL PML 350, MNL SML 178, MNL SZSZBML 139, MNL TML 2 144, MNL VaML 379, MNL VeML 1 187, MNL ZML 413. Az MNL OL könyvtárában folytatódott a muzeális dokumentumok revíziója (Friedreich, Jambrikovits, Reiszsig családi letétek). Az MNL muzeális köteteiről adatszolgáltatás történt a készülő Országos Könyvtári Rendszer részére.

III. 12. Anyakönyvi másodpéldányok kezelése

Az MNL húsz megyei tagintézményéből 2019-ben 12 intézménybe érkezett meg az EAK alapján készült utólagos bejegyzéseket tartalmazó jegyzék. A beérkezett elektronikus jegyzékek összesen 72 200 bejegyzést tartalmaznak. Évről-évre egyre kevesebb azon tagintézmények száma, amelyek esetében továbbra is vannak a 2014 előtt keletkezett, hagyományos, papír alapú jegyzékeken küldött bejegyzésekhez kapcsolódó elmaradások. 2019-ben összesen 7814 hagyományos UB bevezetése valósult meg. Év végére mindössze két tagintézménynek maradt pótolni valója, összesen 1357 bejegyzést kell bevezetniük.

III. 13. Nemzetközi és hazai kapcsolatok

III. 13. 1. Nemzetközi kapcsolatok

Az MNL nemzetközi kapcsolatai 2019-ben is részben a nemzetközi projektekkel összefüggő feladatok eredményeként, részben célzott együttműködések formájában járultak hozzá a szakmai tapasztalatok bővítéséhez, a magyar vonatkozású levéltári anyag publikálásához és megismertetéséhez. Érzékelhető az MNL növekvő elismertsége, a levéltáros szakma nemzetközi fórumain egyre több szakmai felkéréssel, bizottsági tagsággal, projektekben való együttműködéssel keresik meg az intézményt. Ennek erkölcsi, kulturális és pénzügyi haszna egyaránt kimutatható. Az OL és a megyei levéltárak szakmai-tudományos kapcsolatrendszer az intézmény teljesítményalapú munkabeszámolójának tudományos és közművelődési tevékenységet bemutató fejezeteiben, a közös szakmai programok eredményes megvalósításában is visszatükröződik.

Az MNL nemzetközi kapcsolatait 2019-ben is az intézményi stratégiákban lefektetett alapelvek szerint rangsorolta.

Európai Bizottság szakmai szervezetei (EBNA, EAG, EHC, DLM). A European Board of National Archivists tavasszal Bukarestben, szeptemberben Helsinkiben tartotta soros ülését, amelyen dr. Szabó Csaba főigazgató és dr. Mikó Zsuzsanna főigazgató-helyettes képviselte az intézményt. A testület hagyományosan együtt rendezi üléseit az Európai Bizottság levéltári szakértői csoportjával: a European Archives Group üléseire az MNL Szatucsek Zoltánt delegálta. Mindkét ülésen a meghatározó témák a 2019-ben is az idén hatályba lépett Általános Adatvédelmi Rendelet, a digitális archiválás mellett a statisztikai adatok archiválása és a levéltárak részvétele a közigazgatási iratkezelés szabályozásában voltak. Szatucsek Zoltán a spanyol és máltai levéltár munkatársával előadást tartott az European Digital Treasures projekt kiállításairól. Pénzügyi okokból az EU Külügyi levéltárainak munkacsoportüléseire nem tudtuk képviseltetni magunkat. Az Európai Levéltári Portál alapítványának (APEF) már 17 ország a tagja, az MNL mellett Belgium, Franciaország, Németország, Olaszország, Lettország, Litvánia, Luxemburg, Málta, Hollandia, Norvégia, Szlovénia, Spanyolország, Svédország és Svájc nemzeti levéltára csatlakozott a szervezethez. Az alapítvány közgyűlése két ülést tartott, Bukarestben és Helsinkiben, az országmenedzserek pedig ősszel Hollandiában találkoztak. Szakács Annamária fizetés nélküli szabadságáról visszatérve újból ellátja az országmenedzseri feladatokat. A DLM Forum Foundation két konferenciát tartott, Bernben és Helsinkiben. Brüsszelben december elején került bemutatásra az eArchiving Building Block fejlesztése, amelyen Lux Zoltán vett részt.

Nemzetközi projektek. 2019-ben az MNL két nagyobb európai együttműködési projektben vett részt.

Europeana Migration Collections – Az MNL 2017 szeptemberében az Europeana Foundationnal közösen a 2016-3 CEF Telecom felhívásához kapcsolódó „The Europeana Migration Collections” projektjét. A Magyar Nemzeti Levéltár a gyűjteményhez a Temesi Kamarai Adminisztráció rendszeres térképezési munkálatai során létrejött, Krassó-Szörény, Temes és Torontál megye községeiről készített kéziratos urbéri, rendezési, telepítési térképanyag és a térképekhez tartozó iratok digitalizálásával és közzétételével, roma gyűjtemény publikálásával és 1956-os emigrációs iratok közzétételével vesz részt, amelyek gyűjtése és digitalizálása 2019-ben megvalósult. A projekt 2019. február végén zárult.

Digital Treasures – A Spanyol Kulturális Minisztérium vezetésével alakult konzorcium, amelyben a Norvég Kulturális Minisztérium, a Portugál Levéltári és Könyvtári Igazgatóság, a Máltai Nemzeti Levéltár mellett az IcarUS, a Cork Institute of Technology és a spanyol Factoria kulturális szervezet is részt vesz, 2019-ben a Creative Europe támogatási forma keretében 2018 és 2022 között megvalósítandó projekthez kapott támogatást. A projekt célja, hogy olyan beruházásokat valósítson meg, amelyek az európai levéltárakban őrzött kulturális kincsek nagyobb láthatóságát, hasznosulását eredményezik a megváltozott kultúrafogyasztási környezetben. A Magyar Nemzeti Levéltár – egy Európa történetét bemutató – vándorkiállítás koordinálásával, két kiállításban való közreműködéssel, a fiatal és az idősebb generációnak szervezett programok szervezésében, új üzleti modellek, promóciós megoldások fejlesztésében vesz részt a projektben.

Az MNL Országos Levéltár szervezeti egységei közül az 1945 Előtti Kormányzervek Főosztálya a Holokauszt kutatások területén az alábbi kapcsolatokkal rendelkezik: Wiener Library, London, University of London; Northeastern University, Boston, Cseh Tudományos Akadémia, Brno-i Egyetem. A főosztály együttműködést tart fenn továbbá a United States Holocaust Memorial Museum (USHMM) munkatársaival a minisztériumi iratanyag feltárásában és digitalizálásában. Fiziker Róbert és Suslik Ádám személyesen vettek részt a német és az orosz levéltári kapcsolatok működtetésében, utóbbi az év végén vette át a magyar-orosz levéltári vegyesbizottság titkári feladatait Seres Attilától. Kulcsár Krisztina részt vett a Balassi Intézet - Bécsi Collegium Hungaricum szervezésében a közös kötet könyvbemutatóján. Németh István részt vett a „Parliaments, interests, convictions” c. nemzetközi

konferencia szervezésében és lebonyolításában a CEU-val, az Osztrák 18. századi társasággal és az ELTE BTK-val együttműködésben. (2019. október 17-18.) Németh István és Szirtes Zsófia részt vettek a „Késmárk 750” c. konferencia szervezésében és lebonyolításában. Sz. Simon Éva részt vett a török-magyar levéltári együttműködési szerződés kidolgozásában.

Az MNL OL 1945 Utáni Politikai Kormányiszervek és Pártiratok Főosztálya részéről két munkatárs vett részt a 2019. október 14–17. között megrendezett Orosz–Magyar Levéltári Vegyesbizottság soron következő ülésén Budapesten és Szolnokon. A főosztály 2019. november 11–15. között munkamegbeszélést folytatott az MNL, a NEB és az Orosz Állami Legújabbkori Történeti Levéltár (RGANI) közös dokumentumkötetével kapcsolatban.

Az MNL OL Gazdasági Levéltári Főosztálya részt vett az Eva-Maria Kelhetter, kötelező szakmai gyakorlatát magyarországi levéltárakban eltöltő német levéltáros, a LA NRW, Abteilung Münster munkatársa számára összeállított szakmai program lebonyolításában.

Az MNL OL Magánlevéltárak és Gyűjtemények Főosztálya működteti a Károlyi kutatócsoportot, mely július 12-én Nagykárolyban (RO) társszervezője volt a Károlyi konferenciának. A főosztály továbbra is kezeli a Klebelsberg Kuno Ösztöndíj és az NKA Ithaka pályázatok adminisztrációját. Arany Krisztina lektori szakvéleményt készített a 2020-ban megjelenő Vestigia III. kötethez és előadást tartott a kutatócsoport eredményeiről 2019. július 1-én Leeds-ben a Nemzetközi Középkorász Kongresszuson. A Horvát Tudományos Akadémia Történettudományi Intézete és az MNL között 2019 májusában kötött megállapodás keretében a horvát fél vatikáni kutatásai során ellenőrzi az MNL OL középkori adatbázisának vatikáni iratmásolatokra vonatkozó metaadatait. Arany Krisztina a Horvát Tudományos Akadémia által vezetett forráskiadási projekt keretében levéltári hungarika feltárást végzett a Velencei Állami Levéltárban 2019. május 11-22 között. Török Enikő CH ösztöndíjjal Bécsben végzett feltárást. Az MNL által szervezett, Oroszországi Hungarika feltárást ismertető konferenciához (2019. október 9.) a főosztály háttéranyagot biztosított. A főosztály közreműködésével megvalósult a Konstantinápoly Budapesten kiállítás, melynek bemutatójára 2019. november 22-én került sor Isztambulban. A főosztály részt vett az MNL által koordinált European Digital Treasures kiállítási projektben is.

Az MNL OL Közművelődési és Közönségkapcsolati Osztálya az előző évek gyakorlatának megfelelően 2019-ben is folytatta az előző években elkezdett orosz-magyar levéltári együttműködést, kiemelt cél a magyar hadifoglyok adatbázisának elkészítése, és együttműködés az orosz levéltárakkal. A kétoldalú kapcsolatépítés keretében 2019. április 9-én a Vajdasági Levéltárral megerősítették a 2006. szeptember 14-én aláírt együttműködési megállapodást, azzal a céllal, hogy a levéltártudomány terén kölcsönösen szorgalmazzuk a tapasztalatcserét, a levéltáraink közötti szakmai együttműködést. 2019. május 16-án együttműködési megállapodást írt alá a kolozsvári Iskola Alapítvánnyal, hogy az „1000 év Erdélyben, 100 év Romániában” elnevezésű programsorozat keretében közös kiadványok készüljenek. 2019. november 6-án három évre szóló együttműködési protokoll került aláírásra az Üzbég Köztársaság „UZARCHIVE” Ügynökségével a kétoldalú levéltári együttműködés fejlesztése érdekében.

Az MNL Informatikai és E-levéltári Osztályának vezetője, Lux Zoltán a 2019-es év folyamán számos nemzetközi konferencián adott elő, többek között az alábbiakon: Tagung des Arbeitskreises „Archivierung von Unterlagen aus digitalen Systemen“ Prague, 2019. március 12-13. CDA 2019: Store, manage and access digital content, The University library in Bratislava, Central data archive, 2019. november 5. és Europe Meets eArchiving! Connecting Europe Facility (CEF) eArchiving Building Block Workshop, Brussel, 2019. december 3-4.

A Szakmai Koordinációs Igazgatóság határon túli együttműködés keretében 2019. április 9-10-én Újvidéken részt vett a Vajdasági Levéltár és a Magyar Nemzeti Levéltár a XXI. századi levéltárak és kihívások címen megrendezett tanácskozására, ahol a két intézmény vezetői egy szorosabb együttműködési szerződést is aláírtak. Az eseményt Vladan Vukosavljević szerb művelődési és tájékoztatási miniszter nyitotta meg.

Az Állományvédelmi és Reprográfiai Osztály fontosnak tartja a szakemberek továbbképzését és nemzetközi tapasztalatok szerzését. Nemes L. Ágnes szakmai továbbképzést és workshopot tartott az Újvidéki Levéltár restaurátorainak (2019. április 9.), Szlabey Dorottya részt vett az Európai Állományvédelmi Vezetők találkozáján, Helsinkiben (2019. május 28-29.), Az állományvédelmi terület restaurátorai részt vettek a Képzőművészeti Egyetem Nemzetközi Restaurátor konferenciáján, Szlabey Dorottya és Nemes L. Ágnes pedig részt vett és előadást tartott az Erdélyi Magyar Restaurátor Továbbképző Konferencián. Hegedűs István szintén előadást tartott és részt vett az International Institute for Archival Science konferenciáján Szlovéniában. Az Erasmus programon belül az osztály két könyvkötő diákot fogadott Párizsból.

Az MNL megyei tagintézményei közül az MNL Baranyai Megyei Levéltára részt vett az MNL által koordinált European Digital Treasures kiállítási projektben.

Az MNL Bács-Kiskun Megyei Levéltára a szabadkai, zentai, pancsovai területi levéltárakkal, valamint az Újvidéken

működő Vajdasági Levéltárral 2004-ben és 2005-ben írt alá nemzetközi együttműködési megállapodást. Ennek keretében rendszeresen és kölcsönösen részt vesznek a Szabadkai területi levéltárral együttműködve egymás konferenciáin, szakmai rendezvényein.

Az MNL Békés Megyei Levéltára Nagy Mihály Zoltán nagyváradai kollégának önálló rendezvényt szervezett, amelyen Márton Áron lehallgatásáról tartott előadást. A levéltár munkatársai négy írással részt vettek az aradi Szabadság Szobor Egyesület által kiadott *Több mint tanár. Kovách Géza emlékezete* c. emlékkötet összeállításában. A könyvbemutatóra szeptember 20-án Aradon került sor. A levéltár fogadta és bemutatta a Harruckern-emlékeket a schenkenfeldeni (Ausztria) – Harruckern János György szülőhelye – kutatókból és önkormányzati vezetőkből álló küldöttségnek.

Az MNL Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltára a Kassai Állami Levéltárral áll rendszeres szakmai kapcsolatban, a partnerintézmények célja egy kölcsönös digitalizálási program végrehajtása, jelenleg az együttműködési megállapodás aláírására várnak. A levéltár továbbá az MNL által koordinált European Digital Treasures kiállítási projekt keretében válogatott és digitalizált iratokat.

Az MNL Csongrád Megyei Levéltára jó kapcsolatot alakított ki a Lengyelországban működő Instytut Pamięci Narodowej krakkói és rzeszówi részlegével. 2013 óta folyamatos az együttműködés, a partnerintézmények közös konferenciákat szerveznek, illetve közös konferenciakötet kiadására is volt példa. Továbbra is jó az együttműködés egyes lengyelországi múzeumokkal (Tarnów Városi Múzeum, Technikai Múzeum, Varsó). A tagintézmény továbbra is kapcsolatban áll a vajdasági levéltárakkal (Zenta, Nagybecskerek), bár közös szakmai programokra az elmúlt évben nem került sor. A makói részlegtől Urbancsok Zsolt 2018–2019 folyamán részt vett a Rothschild Hanadiv Europa „Cataloguing and Indexing of the Documents of The Szeged Jewish Community” című projektjében.

Az MNL Fejér Megyei Levéltára részt vett az MNL Nemzetközi Kapcsolatok és Európai Uniós Projektek Igazgatósága által koordinált European Digital Treasures kiállítási projektben.

Az MNL Győr-Moson-Sopron Megye Győri Levéltára részt vett az MNL Nemzetközi Kapcsolatok és Európai Uniós Projektek Igazgatósága által koordinált European Digital Treasures kiállítási projektben. A Szlovák Levéltárosok 2019. évi szakmai gyűlését a Nyitrai Állami Levéltár szervezte meg, a rendezvényen egy győri kolléga is felszólalt, illetve hat győri munkatárs vett részt. A nyitrai levéltár 2019-ben megtartott szakszimpóziumán elhangzott előadások írott változatai között egy győri kolléga értekezése olvasható. A Szlovák Köztársaság Belügyminisztériuma Nyitrai Állami Levéltár Komáromi Fióklevéltára gondozásában jelent meg a „Szociális és egészségügyi ellátás az idők forogatójában” című tanulmánykötet, amelyben három győri kolléga írása olvasható. Az archívum 2020-ban tervezi kiadni a „Víz szerepe a történelemben” című kötetét és az intézmény munkatársai 2019-ben négy tudományos igényű írást adtak át a révkomáromi levéltárosoknak.

A Szlovák Köztársaság Belügyminisztériuma Nyitrai Állami Levéltár Komáromi Fióklevéltára 2019. szeptember 25-26-án tartotta meg az „Igazságot mindenkinek...” című konferenciáját. A rendezvényen két győri levéltáros kapott lehetőséget a megszólalásra.

Az MNL Győr-Moson-Sopron Megye Soproni Levéltára Az MNL European Digital Treasures projektjéhez csatlakozva iratanyagot gyűjtött a projektben kijelölt fő témák mindegyikéhez és azok altémáihoz. A tagintézménytől két dokumentum került a válogatásba beválasztásra 1. Construction of Europe - from Charlemagne to the Eu Treaties altémába az alkimista kézikönyv töredék, a 3. From the New World to New Technologies altémába a Brennbergi kőszénbánya alaprajza.

2019-ben vette fel a tagintézménnyel a kapcsolatot az Alsó-ausztriai Kormányhivatal a Wiener Neustadt-i tartományi kiállítás megrendezése kapcsán. Az intézmény a 2019. 03. 30 – 2019. 11. 10. között látható „Mozgásban lévő világ. Város, történelem, mobilitás” című kiállításra iratanyagot válogatott, kölcsönzött, lebonyolította a hivatalos kölcsönzési eljárást, engedélyeztetést. A kiállítás kísérőjeként Sopron–Bécsújhely kapcsolatáról interjú készült a kiállításon elhelyezett multimédiás eszközökhöz, melyek megjelenítésre kerültek a kiállításon. A kiállítást a fent jelzett tárgyidőszakban 322.181 vendég tekintette meg.

A kiadványcsere-kapcsolat a Burgenlandi Tartományi levéltárral és a Burgenlandi Tartományi Múzeummal továbbra is fennáll.

Az MNL Heves Megyei Levéltára a Lengyel Levéltáros Egyesület (Polskie Towarzystwo Archiwalne) vezetőivel és romániai levéltáros kollégákkal tartott fenn kapcsolatot az 1918/19 előtti Erdélyre vonatkozó fondjegyzékek és hungarika-kutatás kapcsán.

Az MNL Komárom-Esztergom Megyei Levéltára a Szlovák Belügyminisztérium Nyitrai Állami Levéltár Komarnoi (Komáromi) Fióklevéltárával tart fenn folyamatos kapcsolatot, 2019. év folyamán a Nyitrai Állami Területi Levéltár

és a Kuny Domokos Múzeum munkatársaival közösen megkezdték a korábban tervbe vett hungarika-kutatásokat.

Az MNL Nógrád Megyei Levéltára a 2019-es év folyamán egyeztetést folytatott a Besztercebányai Állami Levéltár Losonci Levéltára képviselőivel a már fennálló szakmai együttműködés további formáiról, illetve a Hungarika kutatás menetéről.

Az MNL Pest Megyei Levéltárába a Vajdaság különböző levéltáraiból érkeztek levéltáros kollégák, akiknek négy napos továbbképzést tartottak az 1861 és 1918 közötti magyar közigazgatás történetéről. A tagintézmény az Oroszországi Föderáció Szverdlovszki Megyei Levéltáraiból érkező Jevgenyij Shabolin igazgatót és az Oroszországi Föderáció Ilbit Városi Levéltárából érkező Szergej Kuksza igazgatót is fogadta 2019. szeptember 19-én, továbbá látogatást tett náluk Eva-Maria Kelhetter, a Landesarchiv Nordrhein-Westfalen levéltáros kolléganője is.

Az MNL Somogy Megyei Levéltára alkalmi jelleggel továbbra is fenntartja a Rijekai Állami Levéltárral immár tizenhét éve élő szakmai kapcsolatát. A két intézmény közös internetes kiállítás megvalósítását tervezi a jövőben. 2019-ben a tagintézmény pályázati forrást nyert a Kormányzóság irataiban található ki- és visszatelepítési listák digitalizálására.

Az MNL Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltára a Román Nemzeti Levéltár Szatmárnémeti és Nagybányai Irodájával működött együtt az NKA által támogatott hungarika kutatás kapcsán. A Szabolcs-Szatmár-beregi Nemzetközi Levéltári Napok alkalmával levéltár-látogatásra, kiállítás megnyitóra és egy kultúrtörténeti sétára került sor Nagybányán, mely programokban a Román Nemzeti Levéltár Nagybányai Irodája szintén közreműködött. A Kárpátaljai Állami Levéltárral együttműködési megállapodás van érvényben, közös szakmai eszmeeserét folytat egymással a két levéltár. A beregszászi II. Rákóczi Ferenc Magyar Főiskolával közösen konferencia valósult meg. A Nyitrai Állami Levéltár Vágsellyei Fióklevéltárával közösen szintén megrendezésre került egy konferencia, melyen mindkét partner tartott előadást.

Az MNL Tolna Megyei Levéltára részt vett az MNL Nemzetközi Kapcsolatok és Európai Uniós Projektek Igazgatósága által koordinált European Digital Treasures kiállítási projektben.

Az MNL Vas Megyei Levéltára részt vett az MNL Nemzetközi Kapcsolatok és Európai Uniós Projektek Igazgatósága által koordinált European Digital Treasures kiállítási projektben. A levéltár – az MNL Zala Megyei Levéltárával, illetve a Maribori Területi Levéltárral együttműködésben – fő szervezőként sikeresen lebonyolította a 2019. június 24. és június 29. között megrendezett 29. szlovén–magyar ifjúsági Nemzetközi Levéltári Kutatótábort, melynek keretében 12 magyar és külföldi diákkal gyűjtöttek több falusi településen digitálisan fotókat, dokumentumokat, magániratokat.

A tagintézmény 2019-ben is sikeresen megvalósította az Interreg V-A Szlovénia-Magyarország Együttműködési Program keretében „e-documenta Pannonica” címmel futó pályázat keretében vállalt projektfeladatokat. A projekt egyik eredményeként ismét jelentős nagyságrendű iratdigitalizálási munka valósult meg. A több évtizede fennálló nemzetközi kapcsolatok egyik alapelemeként a 3 külföldi partner-intézménnyel kölcsönös kiadványcserét bonyolítottak le, és tájékoztatták egymást a szakmai rendezvényekről. A programban résztvevő partnerintézmények: Maribori Területi Levéltár, Muraszombati Muravidéki Múzeum, Burgenlandi Tartományi Levéltár és Könyvtár.

Az MNL Veszprém Megyei Levéltára részt vett az MNL Nemzetközi Kapcsolatok és Európai Uniós Projektek Igazgatósága által koordinált European Digital Treasures kiállítási projektben. A tagintézmény munkatársai nagyszombati, nyitrai és lisszaboni hungarika kutatáson is végeztek feltárást. Az intézmény három levéltárosa vett részt a Vágsellyei Levéltár (Szlovákia) „Levéltárak – a régió kincstárjai” című nemzetközi konferenciáján 2019 szeptemberében.

Az MNL Zala Megyei Levéltára közreműködött a 29. szlovén-magyar nemzetközi ifjúsági levéltári kutatótábor lebonyolításában a Maribori Területi Levéltárral (Szlovénia) és az MNL Vas Megyei Levéltárával közösen, 2019. június 24-29. között.

A Magyar Nemzeti Levéltár és az Üzbég Levéltári Ügynökség között együttműködési megállapodás került aláírásra.

A Magyar Nemzeti Levéltár és Török Köztársaság Elnöki Hivatala Állami Levéltárak Igazgatósága között együttműködési megállapodás került aláírásra.

Az OL egy munkatársa résztvevője a firenzei European University Institute PanEur1970s ERC projektjének.

III. 13. 2. Hazai kapcsolatok

Az MNL hazai kapcsolatai 2019-ben is sokrétűek és intenzívek voltak: számos országos és helyi közgyűjteménnyel, kulturális intézménnyel állt kapcsolatban és működött együtt valamilyen formában. A már meglévő kapcsolatok tovább erősödtek, és újak is létrejöttek, így például a Nemzeti Színházzal a kutatás, a tudományszervezés és a közművelődés területén.

Az MNL 2019-ben együttműködési megállapodást írt alá a Miskolci Egyetemmel az erdélyi királyi könyvek újbóli digitalizálása és az Arcanum Kft-vel való megjelentetése céljából. Megállapodott a Libri Könyvkiadóval a „Kommunista kiskirályok” című tanulmánykötet, illetve a L'Harmattan Könyvkiadóval a „Proletárdiktatúra alulnézetben” című forráskiadvány kiadásáról. Hosszú távú stratégiai partnerével, a Magyar Kormánytisztviselői Karral (MKK) megszervezte a „Trianon és a magyar közigazgatás” című kétnapos konferenciát. Szintén az MKK-val közreműködve, közös kiadásban megjelentette a 2017. és 2018. évi közigazgatás-történeti konferenciákon elhangzott előadások egy részét *Fejezetek a magyar közigazgatás történetéből, 1945–1990* címmel. A Nemzeti Közszolgálati Egyetemmel közösen megszervezte a „Bírói hatalom és közigazgatás Magyarországon a dualizmus idején” című műhelykonferenciát, a Magyar Kerámia Szövetséggel pedig az „Államosítás a magyar finomkerámiaiparban” elnevezésű konferenciát.

Az MNL Országos Levéltára 1945 előtti Kormányiszervek Főosztályának egyik munkatársa közös kutatási projektben vesz részt az Eötvös Loránd Tudományegyetem, a Bölcsészettudományi Központ Történettudományi Intézete, az Országos Széchényi Könyvtár, valamint a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Karának munkatársaival. Az MNL OL Gazdasági Levéltári Főosztály levéltárosai több hazai kutatócsoportnak is tagjai, mint például a BTK – NEB Vidéktörténeti Kutatócsoport, vagy a TK Politikatudományi Intézet – REWORK-OTKA Kutatócsoport. Az MNL Szakmai Koordinációs Igazgatósága szoros szakmai együttműködést alakított ki több más intézmény mellett Budapest Főváros Kormányhivatalával és a Pest Megyei Kormányhivatallal is. Az OL 1945 utáni kormányiszervek főosztálya koordinálja évek óta az ELTE BTK levéltár szakos hallgatóinak szakmai gyakorlatát.

A megyei tagintézmények a levéltáros szakmai szervezetek mellett 2019-ben is hagyományosan jó viszonyt ápoltak a megyéjük területén található közgyűjteményekkel, oktatási intézményekkel, civil szervezetekkel. A levéltári integráció és a fenntartóváltás ellenére a legtöbb helyen megmaradt a városi, illetve a megyei önkormányzatokkal való korábbi jó kapcsolat is. A megyei levéltárak – tudományos programjaikkal, kiadványaikkal – a helyi tudományos közélet meghatározó, olykor egyedüli képviselői voltak.

Néhány megyei példa a hazai kapcsolatok sokrétűségére:

MNL BKML: 2018-ban együttműködési megállapodást kötöttek a Kecskeméti Zsidó Hitközség főrabijával a hitközség 1880–1914 közötti történetéhez kapcsolódó források feltárására és elemzésére vonatkozóan. A munka 2019 első félévében elkészült. Két projektben együttműködtek a Nemzeti Emlékezet Bizottsággal. Ezek az alábbiak: „Vallásgyakorlás, mint kulturális ellenállás a kommunista diktatúra időszakában”, illetve „Jog- és tulajdonfosztás, identitástörés a vidéki Magyarországon a kommunista diktatúrában”.

MNL BaML: Egyik legfontosabb partnerük a Pécsi Tudományegyetem. Az informatikus-könyvtáros, történelem, néprajz, földrajz, hon- és népismeret szakos hallgatóinak tartottak foglalkozásokat. Ezenkívül partnerkapcsolatban voltak a Pécsi Református Egyházközséggel, a Pécsi Evangélikus Egyházközséggel, a Baranya Református Egyházmege Levéltárával. Az Arcanum Adatbázis Kft-vel a tömeges digitalizálás területén működtek együtt. Régi partnerük a Janus Pannonius Múzeum. További partnereik az Ormánsági História blog és a Mediátor Egyesület. Harmadszorra csatlakoztak a „Nyitott Udvarok” programhoz. A Pécsi Tudományegyetem kezdeményezésére részt vettek a régió kiemelt foglalkoztatói, illetve a helyi civil szervezetek közötti szakmai együttműködés kiépítésében.

MNL BéML: Hazai szakmai partnereik: Orlai Petrics Soma Könyvtár, Muzeális Gyűjtemény és Művelődési Központ; Mogyoróssy János Városi Könyvtár (Gyula); Városi Könyvtár (Vésztő); Nemzeti Emlékezet Bizottsága; Határ Győző Könyvtár (Gyomaendrőd); Nemzeti Adó- és Vámhivatal Békés Megyei Igazgatósága. Egyik munkatársuk a Békéscsabán megjelenő Bárka c. folyóirat társadalomtudományi rovatának szerkesztője.

MNL BAZML: A Herman Ottó Múzeummal való együttműködésük keretében segítették a régészeti kutatásokat, emellett három kiállítás megrendezésében működtek közre. A Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményeivel már korábban együttműködési megállapodást kötöttek digitalizálás céljából. Az Eszterházy

Károly Egyetem kezdeményezésére aláírtak egy régiótörténeti együttműködési megállapodást. Egyik munkatársuk tagja lett a Sátoraljaújhely város által alakított „Trianon 100” munkacsoportnak.

A város az emlékévkapcsán elhatározta, hogy a Kazinczy Ferenc Társasággal és a PIM – Kazinczy Ferenc Múzeummal közösen 2022-re újra kiadja Sátoraljaújhely lexikona javított, bővített kiadását, amelynek szerkesztőbizottságában és a lexikonhoz kapcsolódó 2019. évi előkészítő tudományos kutatásokban a levéltár munkatársai is részt vettek.

MNL CsML: Jó szakmai együttműködést építettek ki a Nemzeti Emlékezet Bizottságával. Kapcsolatban állnak a Móra Ferenc Múzeummal, a Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtárral. Szakmai együttműködésük van a Gál Ferenc Főiskolával és a Szegedi Tudományegyetemmel. Szoros a munkakapcsolat a Szeged-Csanádi Egyházmegyével, valamint a Dóm Látogatóközponttal. Utóbbi rendszeresen biztosít helyet rendezvényeiknek. Együttműködés alakult ki a Szent-Györgyi Albert Agórával. A csongrádi levéltáruk szoros kapcsolatot ápol a Koch Sándor Csongrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Csongrádi Szervezetével és a Csongrád Megyei Honismereti Egyesülettel. Hódmezővásárhelyen közös rendezvényeik voltak a Hódmezővásárhelyi Szeremlei Társasággal és az Emlékponttal.

MNL GYMSM GYL: Igen sokrétűek a helyi kapcsolataik, így például együttműködtek a Győri Egyházmegyei Levéltárral, a Pannonhalmi Főapátsági Levéltárral, a MOKK Közjegyzői Levéltárral, a Széchenyi István Egyetemmel, a levéltár-pedagógiai programok keretében pedig számos gimnáziummal és általános iskolával.

MNL GYMSM SL: Elsősorban a Sopronban működő közgyűjteményekkel működtek együtt, legfontosabb partnerük a Soproni Múzeum volt. A múzeumtól ingyenesen kaptak a kiadványaikhoz illusztrációt a Soproni Múzeum gyűjteményéből, a kiadványok technikai szerkesztésben a múzeum munkatársai is részt vettek. A szakmai kiadványok tervezésében és előállításában szoros szakmai együttműködést alakítottak ki a budapesti központi kutatóintézetekkel (BTK TTI, ÁBTL, NEB). Hazai szakmai partnereik között fontos szerepet töltött be Sopron Megyei Jogú Város Önkormányzata, amely nemcsak célzott pénzügyi támogatást nyújtott egy-egy kiadványukhoz, de rendezvényeiket is támogatta.

MNL HBML: Együttműködtek többek között a Debreceni Ítéltáblával, a Déri Múzeummal, a Méliusz Juhász Péter Könyvtárral, a Debreceni Egyetem Történelmi Intézetével, az Észak-Alföld Fejlődéséért Egyesülettel, a Balassi Ferenc Kulturális és Közösségteremtő Egyesülettel.

MNL JNSZML: Rendhagyó történelemórákat tartottak iskolákban és a levéltárban. Kiállításainak helyt adott a szolnoki TiszapArt Mozi és a túrkevei református templom. Könyvbemutatót tartottak a Tiszaföldvári Földrajzi Múzeumban. A Megyei Kormányhivatalnak szakmai segítséget nyújtottak selejtezési kérdésekben. A szolnoki polgármesteri hivatal felkérésére egy alkalommal részt vettek a városházán tartott, volt polgármesterek életével kapcsolatos szakmai egyeztetésen és egy magánirat-ajándékozást népszerűsítő sajtótájékoztatón is. Dokumentum-másolatokkal segítették a szolnoki Aba-Novák Agóra Kulturális Központ évfordulós kiállításának előkészítését. Részt vettek a szolnoki Versey Ferenc Könyvtár helytörténeti és a könyvhéhez kapcsolódó rendezvényein.

MNL KEML: Együttműködő partnerei közé tartoztak az esztergomi közgyűjtemények (Duna Múzeum, MNM Vármúzeuma, Keresztény Múzeum), az Esztergomi Lengyel Kisebbségi Önkormányzat, a tatai Kuny Domokos Múzeum, a Komáromi Klapka György Múzeum és a Péczeli József Komárom-Esztergom Megyei Honismereti Egyesület.

MNL NML: A társintézmények rendezvényein kölcsönösen részt vettek. Munkatársaik a megyei múzeumi évkönyvben is publikáltak. A Dornay Béla Múzeummal 2019-ben is közösen írták ki a Nagy Iván Honismereti Pályázatot, a beadott pályaműveket közösen bírálták el. A Miskolci Akadémiai Bizottsággal közös rendezvényeket szerveztek, akárcsak a Balassi Bálint Megyei Könyvtárral.

MNL SML: Együttműködtek a Pécsi Tudományegyetemmel és a Kaposvári Egyetemmel, a helyi múzeumokkal és könyvtárakkal, szakmai egyesületekkel. Közös konferenciát tartottak a Milton Friedmann Egyetem Magyar-Zsidó Történelmi Intézetével. Jó kapcsolatokat ápolnak a Nagy Imre Társasággal.

MNL SzSzBML: Az MNL tagintézményeiben dolgozó kollégákkal a tudományos munkát hangolták össze, a megye- és városbeli társintézményekkel közös közművelődési programokat bonyolítottak le, míg az iskolákat a levéltárpedagógiai foglalkozásokba és projektekbe vonták be.

MNL TML: Partnerségi kapcsolatban vannak a legtöbb városi és megyei kulturális intézménnyel.

MNL VaML: Együttműködtek a Vasi Múzeumbarát Egylettel, a Savaria Megyei Hatókörű Városi Múzeummal, a Vas Megyei Honismereti Egyesülettel, a Szombathelyi Egyházmegyei Levéltárral, a Honderű Asztaltársasággal, a Szombathelyi Evangélikus Egyházközséggel, a Magyar Történelmi Társulat Nyugat-Dunántúli Regionális Csoportjával, a Szombathelyi Szépművészeti Egyesülettel, a Szombathelyi Törvényszékkal, a Vas Megyei Ügyvédi Kamarával, a Magyar Jogász Egylet Vas Megyei Szervezetével.

MNL VeML: Az alábbi szervezetekkel és intézményekkel működtek együtt: BTK TTI Vidéktörténeti Kutatócsoport, Lendület – Trianon 100 kutatócsoport, Magyar Várostartörténeti Atlasz munkabizottság, Veszprém Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala, Veszprém-Balaton Európa Kulturális Fővárosa 2023 Zrt., Veszprémi Főegyházmegyei Levéltár, Herendi Porcelánmanufaktúra, Eötvös Károly Megyei Könyvtár, Gondolat Kiadó, Laczkó Dezső Múzeum, Pannon Egyetem, Jeruzsálemhegyi Baráti Kör, Brusznai Alapítvány, Raoul Wallenberg Egyesület, Veszprémi Hét Domb Egyesület, Reguly Antal Múzeum és Kézműves Alkotóház.

MNL ZML: Együttműködtek Zalaegerszeg megyei jogú város önkormányzatával, a Zalaegerszeg Kultúrájáért Közalapítvánnyal, a HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum tudományos munkatársaival.

III. 14. Pályázatok

Az MNL tagintézményei rendezvényeik lebonyolításához, kiadványaik megjelentetéséhez, egyes szakmai feladatok teljesítése, illetve fejlesztése érdekében minden évben, így 2019-ben is, számos pályázatot nyújtottak be. Folyamatosan keresték a lehetőséget, hogy a pályázati kiírások lehető legszélesebb spektrumát tudják kihasználni a helyi, hazai és nemzetközi pályázatok tekintetében. Szakmai feladataik ellátásához elsősorban az NKA Közgyűjteményi Kollégiumához, kisebb számban az NKA Könyvkiadási Kollégiumához, a NKA Folyóirat-kiadási Kollégiumához, az NKA Szépirodalom és Ismeretterjesztés Kollégiumához pályáztak. Egyes megyei tagintézményeket a helyi és megyei önkormányzat is támogatásban részesített (Sopron megyei jogú város, Veszprém megyei jogú város, Vas megye önkormányzata).

A Közgyűjteményi Digitalizálási Stratégia nevű országos projekt keretében a Magyar Nemzeti Levéltár 230 millió forint támogatásban részesült. A projekt célja az egész magyar kulturális örökség anyagának digitalizálása. Ennek hatása nemcsak kulturális, hanem gazdasági szempontból is érzékelhető lesz, és az egész nemzet információgazdálkodási stratégiájára befolyással van. A projekt megvalósulásával olyan digitális tartalomszolgáltatás jön majd létre, amely a digitális világ fejlődésével és az ezzel kapcsolatos állampolgári elvárásokkal folyamatosan lépést tud tartani. A digitális tartalmak hozzáférhetővé tétele hozzájárul a kormány nemzet- és társadalompolitikai céljainak megvalósításához, így különösen a kulturális alapellátás kiteljesítéséhez, melynek fő célja – a magyar kulturális identitás erősítése érdekében – a kultúrához és a kulturális értékekhez való szabad hozzáférés biztosítása.

A korábbi évekhez hasonlóan az alábbi témákban nyújtottak be pályázatokat a tagintézmények:

- önálló kötetek, évkönyvek, periodikák, forráskiadványok megjelentetése;
- levéltári napok, konferenciák, kiállítások szervezése;
- közművelődési tevékenység;
- restaurálás;
- digitalizálás;
- adatbázis-építés, adatbázis-fejlesztés;
- hungarika-kutatás;
- állományvédelmi anyagok és eszközök beszerzése;
- energetikai korszerűsítés;
- szakmai továbbképzés;
- informatika, elektronikus közigazgatás fejlesztése.

Az elnyert pályázatokat az alábbi táblázat összesíti levéltáranként.

37. táblázat: Az MNL tagintézményei által elnyert pályázatok száma és összesített összege

Levéltár megnevezése	Támogató	Pályázatok száma	Összege
Bács-Kiskun Megyei Levéltár	NKA	2	400 000 Ft
Baranya Megyei Levéltár	NKA	3	1 435 000 Ft
Békés Megyei Levéltár	NKA	4	1 862 000 Ft
Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár	NKA	2	865 000 Ft
Csongrád Megyei Levéltár	NKA	3	1 280 000 Ft
	EFOP	1	1 491 598 Ft
Fejér Megyei Levéltár	NKA	6	2 754 000 Ft
Győr-Moson-Sopron Megye Győri Levéltár	NKA	1	329 000 Ft
Győr-Moson-Sopron Megye Soproni Levéltár	KKETTKK	1	600 000 Ft
	NKA	7	5 699 000 Ft

	Sopron Megyei Jogú Város Önkormányzata	2	2 000 000 Ft
	EFOP	1	2 947 939 Ft
Hajdú-Bihar Megyei Levéltár	NKA	5	2 100 000 Ft
	EFOP	1	2 145 916 Ft
Heves Megyei Levéltár	NKA	1	330 000 Ft
	EFOP	1	6 072 839 Ft
Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár	NKA	5	2 690 875 Ft
Komárom-Esztergom Megyei Levéltár	NKA	2	910 000 Ft
Nógrád Megyei Levéltár	NKA	2	727 000 Ft
Országos Levéltár	EMMI	6	286 350 591 Ft
	KÖFOP	1	652 511 476 Ft
	KKETTKK	2	38 496 042 Ft
	NKFIH	2	9 816 914 Ft
	NKA	14	132 842 150 Ft
Pest Megyei Levéltár	NKA	1	750 000 Ft
Somogy Megyei Levéltár	NKA	6	2 215 000 Ft
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár	NKA	7	3 330 000 Ft
	Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata	1	100 000 Ft
Tolna Megyei Levéltár	NKA	3	1 050 000 Ft
Vas Megyei Levéltár	NKA	4	2 504 000 Ft
	INTERREG	1	14 479 750 Ft
Veszprém Megyei Levéltár	NKA	4	2 125 000 Ft
	Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzata	2	2 933 000 Ft
Zala Megyei Levéltár	NKA	3	1 460 000 Ft
Összesen	EFOP	4	1 187 604 090 Ft
	EMMI	6	
	INTERREG	1	
	KKETTKK	3	
	KÖFOP	1	
	NKFIH	2	
	NKA	85	
	Önkormányzati	5	

III. 15. Vezetés, ügyvitel, képzés, továbbképzés

Ügyvitel

A 2014. január 1-jével bevezetésre került Poszeidon iktatóprogramban 2019-ben 40 helyen végeztünk iktatást. Az MNL-ben 2019-ben 59 016 db (ebből 33 444 főszám és 25 572 alszám) iktatási eset került rögzítésre (2018: 83 441; 2017: 62 193; 2016: 60 788; 2015: 60 969). E program segítségével látjuk el a Levéltári Kollégium, a Levéltári Szakfelügyelet iktatását is.

2019-ben is a jogszabályi változásokat folyamatosan követve felülvizsgáltuk a korábban megalkotott szabályzatokat és utasításokat az országos intézményi integráció követelményeinek megfelelően. A működés hatékonysága érdekében az SZMSZ-ben rögzítettek szerint terveztük a különböző szintű értekezletek rendszeres összehívását. Belső szabályzatainkat, munkautasításainkat, a megyei igazgatói és főosztályvezetői értekezletek emlékeztetőit az MNL belső hálózatán, az Intranet-en hozzáférhetővé tettük.

A 2019-es évben a 2018-ban megalakult MNL Iratkezelési és Ügyvitelszervezési Munkacsoport tovább folytatta munkáját.

Az MNL Iratkezelési Szabályzatának megújítása, az irattári tételek felülvizsgálata megtörtént.

A KÖFOP projekt eredményeként az EKEIDR Poszeidon rendszer megújításával kapcsolatosan a 2019-es évben ütemezésre kerültek a bevezetéshez szükséges informatikai és szervezési feladatok, különös tekintettel az oktatásokra, tájékoztatásokra. Az EKEIDR Poszeidon rendszert érintő, de a KÖFOP projektben nem definiált feladatok ellátására a rendszer fejlesztőivel support szerződés kötése megtörtént.

A Poszeidon rendszer 2020. eleji éles bevezetésével kapcsolatos feladatok ütemezése megtörtént. Az új rendszerhez kapcsolódó szabályzatok, belső utasítások elkészültek.

A KÖFOP Közigazgatási eljárásokhoz kapcsolódó levéltári szolgáltatások projekten belül kifejlesztett Vezetői Információs Rendszer, illetve az EKEIDR Poszeidon rendszer adatai alapján a legnagyobb ügyszámú, de informatikailag legkevésbé támogatott ügyek ügyintézésének modernizációjára projektterv javaslat kidolgozása és a megvalósításhoz forráskeresés megtörtént.

Az elektronikus iratkezelés kockázataira való felkészülés folyamatos, az elektronikus ügyintézés és azzal összhangban az EKEIDR Poszeidon rendszerrel kapcsolatos részletes üzletmenet folytonossági terv és üzemszünet, üzemszavar eljárásrend kidolgozása folyamatban van.

Képzés, továbbképzés

Belső képzések

A Magyar Nemzeti Levéltár számára mind a belső levéltárszakmai, mind az illetékességébe tartozó szervekkel kapcsolatos feladatok maradéktalan ellátása érdekében rendkívül fontos, hogy lépést tartson a jogszabályi változások és az elektronikus ügyiratkezelés kihívásaival.

Az EMMI 2018-19 évi képzési támogatási keretéből a levéltárosok továbbképzése keretében megvalósult jelentősebb képzési események: 1. Adatvédelmi és adatkezelési ismeretek, 2. E-közigazgatási ismeretek és jogszabályi változások (OL és PML), 3. Ügyviteli munkatársak szakmai napja, 4. Adatvédelmi képzés kutató- és ügyfélszolgálati munkatársak részére, 5. Elektronikus ügyintézés gyakorlati kérdései, 6. Iratkezelő szoftverek – Poszeidon, 7. Iratkezelő szoftverek - Az önkormányzatok iratkezelési sajátosságai, az ASP rendszer és működése, 8. Az elektronikus iratok, valamint azok átvétele és archiválása, 9. Poszeidon üzemeltetői, adminisztrátori, kulcsfelhasználói és vezetői számítógépes tantermi képzések a fejlesztők bevonásával.

A jelenléti képzéseken túl e-learning rendszeren keresztül is elérhetővé váltak képzési kurzusok 3 szakterület vonatkozásában. Ezek közül a legfontosabbak a Poszeidon kurzusok, amelyeket külön adminisztrátori, felhasználói és vezetői tananyagcsomagokba rendezve, önellenőrző kérdésekkel kiegészítve tettünk elérhetővé.

Az EMMI 2019. évi képzési keretéből egy olyan e-learning tananyagcsomag létrehozásának első lépéseit valósítottuk meg, amely hosszútávon költséghatékonyan fogja tudni támogatni a levéltárszakmai feladatokat ellátó munkatársak országosan nagy számban történő továbbképzését.

A felsorolt képzések hozzájárulnak ahhoz, hogy az intézmény munkatársai olyan új ismereteket szerezzenek, amelyek hatékonyabbá teszik mindennapi munkájukat, továbbá az MNL illetékességébe tartozó szervek felé is bizonyítják felkészültségüket.

A kurzusok oktatói javarészt idén is az MNL munkatársai közül kerültek ki, de ezévből először sikerült nagy létszámban a kormányzati iratkezelési, illetve közigazgatási területen dolgozó szakértőket és szakterületi vezetőket is felkérni a képzésekben való közreműködésre. A visszajelzések alapján, az oktatás magas színvonalának biztosítása mellett a külsős szakértők megnyerése kedvezően hatott az MNL külső megítélésére is.

A képzési eseményeken készült anyagokat, videókat az intraneten folyamatosan elérhetővé tesszük. Jelenléti képzéseken összesen 761 fő vett részt. A bevezetett Moodle e-learning rendszerhez a hozzáférés valamennyi munkatárs számára biztosított.

A gazdaságossági szempontok leginkább a képzésszervezési feladatok ellátása során a képzési alkalmak időpontjainak, időbeni ütemezéseinek megtervezésében és a képzési eszközök használatában jelentkeztek. A jelenléti képzések utazási költségeinek csökkentése érdekében, az összevont vezetői értekezletekkel egy időben kerültek megrendezésre. A Moodle e-learning rendszer bevezetésével jelentős utazási, szervezési és előadói díjat sikerült megtakarítani a Poszeidon iktatórendszer használatával kapcsolatosan.

Külső képzések

A Magyar Nemzeti Levéltár fontos feladata, hogy képzési szolgáltatások biztosítása által támogassa a köziratképző szervezetek az iratkezelési területen dolgozó munkatársaik továbbképzésében. Ezzel összefüggésben került sor Iratkezelő, irattáros, nem OKJ képzésre 2019 őszén. 2018-ban egy csoportban, 42 fővel, 2019-ben két csoportban 67 fő részvételével. Külön csoport indult a Budapest Főváros Kormányhivatala által delegált hallgatók részére, akiknek lehetőségeink szerint kormányhivatal-specifikusan is átadtuk az ismereteket, különösen az iratkezelési gyakorlati alkalmakon. Több mint 15 téma köré csoportosultak a képzési témák, amelyek egyharmadát külsős szakértők adták elő. Ennek eredményeként sikerült szorosabbra fűzni szakmai kapcsolatainkat, és átvenni egymás jó gyakorlatait. 2019-ben a tanfolyamon résztvevőknek kiküldésre kerültek elégedettség és igényfelmérő kérdőívek is, amelyek eredményeit a 2020-as évi képzések szervezése során tervezzük érvényre juttatni.

Módszertani terület

A minőségbiztosítási projekt elindítása

Az SZKI 2019. januári javaslata alapján az MNL projektet indított az intézmény levéltárszakmai területeire vonatkozó minőségbiztosítási rendszer kiépítése és bevezetése érdekében. A projekt célja a módszertanilag egységes szakmai működés biztosítása, a teljes szervezetet átfogó folyamatszempléltű, minőségközpontú irányítási rendszer kialakítása és bevezetése, a meglévő folyamatok optimalizálása; a belső kommunikáció, valamint információáram feltérképezése; a dokumentációs kultúra egységesítése, és nemzetközi szabvány szerinti, független harmadik fél általi tanúsításra alkalmas irányítási rendszer kiépítése.

A projekt lebonyolítására munkacsoport alakult megyei tagintézményi és OL munkatársak részvételével. A projekt két ütemben, 2019. október-december, illetve 2020. január-június között, külső tanácsadó bevonásával valósul meg. A munkacsoport elkészítette a szakmai folyamatok jegyzékét (összesen 70 folyamatot azonosítottak), valamint a fő folyamatok vázlatos folyamatleírását, továbbá a szállító rendelkezésére bocsátotta a folyamatfelméréshez szükséges dokumentumokat (belső szabályozások, ügyrendek, formanyomtatványok stb.). Az első ütem eredménytermékei

(részletes projekt ütemterv, előzetes folyamatfelmérés eredménye, minőségpolitika dokumentum) elkészültek, értékelésük és átvételük 2020. január közepéig megtörténik.

Egyéb feladatok

A módszertani terület részt vett továbbá az MNL integrált ügyfélszolgálati rendszerének kialakításában, az ügyfélszolgálati eljárásrend megalkotásában, az elkészült rendszerrel kapcsolatos tesztelési, képzési és tájékoztatási folyamatokban; koordinálta az MNL gyakornoki és orientációs programjához szükséges szakmai tartalmak, valamint a levéltárosok éves továbbképzését támogató e-learning tananyagok elkészítését.

Budapest, 2020. január 31.

Dr. habil. Szabó Csaba s.k.
főigazgató

